

Praktická příručka k nejlepšímu zájmu dítěte v rámci mezinárodní ochrany

Praktická příručka k nejlepšímu zájmu dítěte v rámci mezinárodní ochrany

březen 2026

Dne 19. ledna 2022 se z Evropského podpůrného úřadu pro otázky azylu (EASO) stala Agentura Evropské unie pro otázky azylu (EUAA). Veškeré odkazy na úřad EASO a jeho produkty a subjekty by měly být chápány jako odkazy na agenturu EUAA.

Rukopis dokončen v únoru 2026.

Druhé vydání

Za použití níže uvedených informací nenese odpovědnost ani Agentura Evropské unie pro otázky azylu (EUAA), ani žádná osoba jednající jejím jménem.

Lucemburk: Úřad pro publikace Evropské unie, 2026

Print	ISBN 978-92-9418-715-4	doi:10.2847/1477599	BZ-01-26-026-CS-C
PDF	ISBN 978-92-9418-714-7	doi:10.2847/9892708	BZ-01-26-026-CS-N

© Agentura Evropské unie pro otázky azylu (EUAA), 2026

Reprodukce povolena pod podmínkou uvedení zdroje.

K veškerému použití nebo reprodukci prvků, které nejsou ve vlastnictví agentury EUAA, může být nutné získat svolení přímo od příslušných nositelů práv. Agentura EUAA nevlastní autorská práva k těmto prvkům:

- obálka, fotografie: #1236374223, ©Adobe Stock, 2026,
- strana 23, ikony © EUAA.

O této příručce

Proč byla tato příručka vypracována? Posláním Agentury Evropské unie pro otázky azylu (EUAA) je usnadňovat a podporovat činnosti členských států EU a zemí přidružených k Schengenu (země EU+ ⁽¹⁾) při provádění společného evropského azylového systému. V souladu se svým obecným cílem podporovat účinné provádění společného evropského azylového systému a umožnit sbližování vypracovává agentura EUAA společné operativní normy a ukazatele, pokyny a praktické nástroje.

Jak byla tato příručka vypracována? Tuto příručku vypracovali odborníci z agentury EUAA za cenného přispění Evropské komise, Agentury Evropské unie pro základní práva (FRA), Úřadu vysokého komisaře OSN pro uprchlíky (UNHCR) a UNICEF ⁽²⁾. Tuto praktickou příručku vypracovala agentura EUAA ve spolupráci s pracovní skupinou odborníků, kteří plnili poradní roli, z Dánské imigrační služby (Helle Andersen, zvláštní poradkyně), organizace SolidarityNow (Domniki Georgopoulou, manažerka pro rozvoj programů), organizace METAdrasi (Eudokia Efcharis Grillaki, vedoucí odbornice na ochranu dětí), instituce Nidos (Kaat Hogendoorn, právní poradkyně), Mezinárodní organizace pro migraci – IOM (Stylianos (Stelios) Arvanitidis, vedoucí spolupracovník pro ochranu), Save the Children (Federica Toscano, vedoucí poradkyně pro prosazování práv, Children on the move). Před dokončením byla příručka konzultována se všemi zeměmi EU+ prostřednictvím Sítě odborníků na zranitelnost agentury EUAA. Tuto příručku přijala správní rada agentury EUAA v březnu 2026.

Kdo by měl tuto příručku používat? Tato příručka je určena především pracovníkům v přímé práci s klienty, pracovníkům podle nařízení AMMR, odpovědným pracovníkům v oblasti azylu, tazatelům, opatrovníkům, osobám s rozhodovací pravomocí a odborníkům působícím v oblasti ochrany dětí nebo poskytujícím podporu azylovým orgánům. Má zásadní význam také pro tvůrce politik v rámci vnitrostátních rozhodujících orgánů odpovědných za posuzování a vyřizování žádostí o azyl. Kromě toho slouží také jako cenný zdroj informací pro pracovníky v oblasti kvality, právní poradce, orgány druhé instance a další odborníky zabývající se ochranou dětí a právním zastoupením v rámci mezinárodní ochrany v EU.

Jak tuto příručku používat? Tato příručka je koncipována tak, aby poskytovala podrobné praktické pokyny k zohlednění nejlepšího zájmu dítěte v azylových řízeních a v procesu přijímání. Nastiňuje klíčové právní rámce, procesní záruky a provozní aspekty, jejichž cílem je zajistit rozhodování založené na právech a zohledňující potřeby dítěte.

Tuto příručku lze používat společně s [formulářem pro posouzení nejlepšího zájmu](#), který představuje doplňkový nástroj pro posuzování a ochranu nejlepšího zájmu dítěte během azylového řízení a procesu přijímání. Přílohy obsahují další podklady, které mají orgánům pomoci při zavádění jednotných a účinných opatření na ochranu dětí.

⁽¹⁾ 27 členských států EU plus Island, Lichtenštejnsko, Norsko a Švýcarsko.

⁽²⁾ Upozorňujeme, že dokončená příručka nemusí nutně odrážet postoje UNHCR a UNICEF.

Jak tato příručka souvisí s vnitrostátními právními předpisy a praxí?

Praktická příručka poskytuje obecné pokyny a může být použita jako měřítko nebo zdroj inspirace pro aktualizaci a/nebo zlepšení konkrétních standardních operačních postupů vypracovaných pro děti na vnitrostátní úrovni. Jedná se o nástroj tzv. měkkého sbližování.

Jak tato příručka souvisí s jinými nástroji agentury EUAA? *Praktická příručka agentury EUAA k nejlepšímu zájmu dítěte v rámci mezinárodní ochrany* by měla být používána společně s dalšími dostupnými praktickými příručkami a nástroji. Všechny praktické nástroje agentury EUAA jsou veřejně dostupné na jejích internetových stránkách: <https://euaa.europa.eu/practical-tools-and-guides>.

Upozornění

Tato příručka byla vypracována s tím, že autoritativní výklad práva EU může podat pouze Soudní dvůr Evropské unie.

Po uplynutí počátečního období provádění paktu může být podle potřeby nutné tento dokument aktualizovat.

Obsah

Seznam zkratk	6
1. Úvod	8
1.1. Terminologie	9
2. Koncept nejlepšího zájmu dítěte	13
2.1. Pakt a uplatňování nejlepšího zájmu dítěte	15
2.1.1. Posouzení nejlepšího zájmu dítěte	19
2.1.2. Multidisciplinární přístup a integrovaný systém ochrany dětí	25
3. Nejlepší zájem dítěte během prověřování	30
3.1. Uplatňování nejlepšího zájmu dítěte během prověřování	32
4. Nejlepší zájem dítěte v azylovém řízení	35
4.1. Uplatňování nejlepšího zájmu dítěte během azylového řízení	36
4.1.1. Učinění žádosti	36
4.1.2. Registrace a podání žádosti o azyl	37
4.1.3. Osobní pohovor a posouzení žádosti	43
4.1.4. Odvolání proti zamítavému rozhodnutí	47
5. Nejlepší zájem dítěte v rámci řízení azylu a migrace	52
5.1. Společný rámec pro řízení migrace	52
5.2. Jasná pravidla pro určení příslušného členského státu	52
5.3. Příslušné procesní záruky v nařízení AMMR	56
5.3.1. Účel posouzení nejlepšího zájmu v kontextu nařízení AMMR	58
6. Nejlepší zájem dítěte během procesu přijímání	63
6.1. Koncept nejlepšího zájmu dítěte ve směrnici RCD (z roku 2024)	63
6.2. Uplatňování nejlepšího zájmu dítěte při přijímání	64
6.2.1. Bydlení, zdravotní péče a školství	66
6.3. Další záruky pro děti bez doprovodu při přijímání	67
6.4. Zajištění a alternativní opatření k zajištění	71
Přílohy	75
Příloha I – Osobní azylový pohovor s dítětem	75
Příloha II – Záruky a odpovědnost	77
Příloha III – Přístup k posuzování věku založený na nejlepším zájmu dítěte	81
Příloha IV – Příklady individuálně přizpůsobené podpory poskytované dětem při přijímání v rámci nejlepšího zájmu dítěte	83
Příloha V – Formulář pro posouzení nejlepšího zájmu	85

Seznam zkratek

Zkratka	Definice
EUAA	Agentura Evropské unie pro otázky azylu
BIA	posouzení nejlepšího zájmu
BIC	nejlepší zájem dítěte
COI	informace o zemi původu
členské státy	členské státy EU
dítě bez doprovodu	Dítě bez doprovodu se používá jako synonymum výrazu nezletilá osoba bez doprovodu a rozumí se jím dítě / nezletilá osoba vstupující na území států EU+ bez doprovodu dospělé osoby, která za ni podle práva nebo praxe dotyčného státu odpovídá, a to po dobu, po kterou se skutečně nenachází v péči takové osoby/dospělého. Zahrnuje dítě / nezletilou osobu, která je ponechána bez doprovodu po vstupu na území států EU+ ⁽³⁾ . Tento pojem zahrnuje také děti odloučené od rodiny, tedy děti, které jsou doprovázeny příbuznými nebo jinými dospělými rodinnými příslušníky, kteří nejsou jejich rodiči nebo zákonnými opatrovníky.
EU	Evropská unie
kvalifikační nařízení	kvalifikační nařízení – nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2024/1347 ze dne 14. května 2024 o normách, které musejí splňovat státní příslušníci třetích zemí nebo osoby bez státní příslušnosti, aby mohli požívat mezinárodní ochrany, o jednotném statusu pro uprchlíky nebo osoby, které mají nárok na doplňkovou ochranu, a o obsahu udělené ochrany, o změně směrnice Rady 2003/109/ES a o zrušení směrnice Evropského parlamentu a Rady 2011/95/EU
Listina EU	Listina základních práv Evropské unie
nařízení AMMR	nařízení o řízení azylu a migrace – nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2024/1351 ze dne 14. května 2024 o řízení azylu a migrace, o změně nařízení (EU) 2021/1147 a (EU) 2021/1060 a o zrušení nařízení (EU) č. 604/2013
nařízení APR	nařízení o azylovém řízení – nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2024/1348 ze dne 14. května 2024 o zavedení společného řízení o mezinárodní ochraně v Unii a o zrušení směrnice 2013/32/EU
SEAS	společný evropský azylový systém

⁽³⁾ Jak je stanoveno v čl. 3 bodě 7 nařízení APR a čl. 3 bodě 11 kvalifikačního nařízení.

Zkratka	Definice
směrnice RCD (z roku 2024)	směrnice o podmínkách přijímání – směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) 2024/1346 ze dne 14. května 2024, kterou se stanoví normy pro přijímání žadatelů o mezinárodní ochranu
Úmluva	Úmluva OSN o právech dítěte
Úmluva o uprchlících	Úmluva o právním postavení uprchlíků z roku 1951 a protokol z roku 1967 (v právních předpisech EU v oblasti azylu a Soudním dvorem EU označována jako „Ženevská úmluva“)
UNHCR	Úřad vysokého komisaře OSN pro uprchlíky
země EU+	členské státy EU, Island, Lichtenštejnsko, Norsko a Švýcarsko

1. Úvod

Děti, včetně těch, které přicházejí bez rodičů nebo pečujících osob určených zvyklostmi, tvoří nedílnou součást osob, které přicházejí do Evropy za účelem získání mezinárodní ochrany. Okolnosti, potřeby a ambice těchto dětí se značně liší. Zajištění toho, aby byly správně pochopeny a řešeny, má pro fungování spravedlivého a účinného azylového systému zásadní význam.

Na úrovni EU stanoví čl. 3 odst. 3 Smlouvy o Evropské unii (dále jen „SEU“) pro Unii cíl **podporovat ochranu práv dítěte** ⁽⁴⁾. Tento obecný cíl je následně podrobněji rozveden v právních dokumentech nižší úrovně, jako je například sdělení Komise z roku 2017 o ochraně migrujících dětí ⁽⁵⁾, v němž je kladen důraz na nejlepší zájem dítěte. Kromě toho Komise v roce 2024 vypracovala „Doporučení týkající se rozvoje a posílení integrovaných systémů ochrany dětí v nejlepším zájmu dítěte“ ⁽⁶⁾, které lze považovat za relevantní i pro provádění paktu.

Několik směrnic a nařízení EU, včetně těch, které vyplývají z **Paktu o migraci a azylu** ⁽⁷⁾, klade důraz na zajištění bezpečnosti a ochrany dětí a stanoví, že zásada nejlepšího zájmu dítěte je pro členské státy prvořadým hlediskem.

V červnu 2022 přijala Rada Evropské unie **závěry o právech dítěte** ⁽⁸⁾, které se zaměřují zejména na **ochranu práv dětí v krizových** nebo mimořádných situacích a vyzývá členské státy, aby zlepšily ochranu těchto dětí.

Evropská unie dále posílila svůj rámec týkající se migrujících dětí prostřednictvím řady doplňujících právních předpisů, politik a iniciativ, včetně revidované směrnice o boji proti obchodování s lidmi ⁽⁹⁾, přijaté v květnu 2024, jakož i širších politik EU zaměřených na zlepšení blahobytu dětí a posílení koordinace mezi systémy ochrany.

Kromě bezprostřední ochrany a procesních záruk právní předpisy EU stále více uznávají, že je důležité zajistit dítěti kontinuitu podpory v průběhu celého azylového řízení i po jeho skončení. To zahrnuje podporu jejich sociálního začlenění a dlouhodobější integrace v souladu s nejlepším zájmem dítěte.

⁽⁴⁾ Konsolidované znění Smlouvy o Evropské unii, Úř. věst. C 326/17, 26. října 2012, článek 3, <https://link.europa.eu/xgcjkM>.

⁽⁵⁾ Sdělení Komise Evropskému parlamentu a Radě: Ochrana migrujících dětí, COM/2017/0211 final ze dne 12. dubna 2017, <https://link.europa.eu/HD7bdY>.

⁽⁶⁾ Doporučení Komise (EU) 2024/1238 týkající se rozvoje a posílení integrovaných systémů ochrany dětí v nejlepším zájmu dítěte – Zvláštní opatření na ochranu migrujících dětí, body 55–58, <http://data.europa.eu/eli/reco/2024/1238/oj>.

⁽⁷⁾ Evropská komise: Generální ředitelství pro migraci a vnitřní věci, „Pakt o migraci a azylu“, https://home-affairs.ec.europa.eu/policies/migration-and-asylum/pact-migration-and-asylum_en.

⁽⁸⁾ Viz Rada EU, tisková zpráva ze dne 9. června 2022: „Rada přijala závěry o právech dítěte“, <https://www.consilium.europa.eu/en/press/press-releases/2022/06/09/council-adopts-conclusions-rights-child/>.

⁽⁹⁾ Směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) 2024/1712 ze dne 13. června 2024, kterou se mění směrnice 2011/36/EU o prevenci obchodování s lidmi, boji proti němu a o ochraně obětí <http://data.europa.eu/eli/dir/2024/1712/oj>.

V této souvislosti je význam integračních opatření výslovně zdůrazněn v 52. bodě odůvodnění směrnice o podmínkách přijímání (směrnice RCD (z roku 2024) ⁽¹⁰⁾), zatímco Akční plán pro integraci a začleňování na období 2021–2027 ⁽¹¹⁾ dále navrhuje konkrétní opatření na podporu řešení výzev souvisejících s integrací.

V souhrnu tyto vývojové trendy poukazují na nutnost dále posilovat **systémy ochrany dětí** prostřednictvím **integrovaného systému řízení případů** a posílené **spolupráce a koordinace** mezi různými zúčastněnými stranami, aby byla zajištěna ochrana a bezpečnost všech dětí v rámci Unie.

Závěrem lze říci, že několik vzájemně provázaných legislativních prvků obsažených v **Paktu o migraci a azylu**, který vstoupil v platnost v červnu 2026, stanoví komplexní pravidla pro řízení migrace a zavedení společného evropského azylového systému s cílem zajistit spravedlivý a efektivnější způsob řízení migrace ⁽¹²⁾.

1.1. Terminologie

Právní předpisy EU v oblasti azylu a migrace používají pojmy „**dítě**“ i „**nezletilá osoba**“ k označení jakékoli osoby **mladší 18 let**. V této příručce se však upřednostňuje pojem „**dítě**“, a to v souladu se zásadou „nejlepšího zájmu dítěte“ podle mezinárodního práva, která vychází z Úmluvy Organizace spojených národů o právech dítěte (dále jen „Úmluva“) ⁽¹³⁾.

Zatímco děti žádající o azyl mohou přicházet v doprovodu pečujících osob, přičemž v takovém případě se používá pojem **dítě s doprovodem**, mohou však také přicházet samy. Pojmem **dítě bez doprovodu** se rozumí nezletilá osoba, která vstupuje na území členského státu bez doprovodu dospělé osoby, jež za ni podle právních předpisů nebo praxe dotčeného členského státu odpovídá, a to po dobu, po kterou se skutečně nenachází v péči této dospělé osoby, včetně nezletilé osoby, která je ponechána bez doprovodu po vstupu na území členského státu ⁽¹⁴⁾. V rámci *acquis* EU v oblasti azylu spadají **děti odloučené od rodiny** do kategorie dětí bez doprovodu.

Pokud jde o **rodinné příslušníky**, pakt se zaměřuje na právní nástroje týkající se nukleární rodiny, jako je manžel či manželka nebo jejich nesezdaný partner či partnerka (v souladu s právními předpisy nebo zvyklostmi členského státu) a nezletilá osoba či dospělé děti těchto

⁽¹⁰⁾ Směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) 2024/1346 ze dne 14. května 2024, kterou se stanoví normy pro přijímání žadatelů o mezinárodní ochranu (Úř. věst. L, 2024/1346, 22.5.2024), <http://data.europa.eu/eli/dir/2024/1346/oj>.

⁽¹¹⁾ Sdělení Komise Evropskému parlamentu, Radě, Evropskému hospodářskému a sociálnímu výboru a Výboru regionů – Akční plán pro integraci a začleňování na období 2021–2027, COM/2020/758 final ze dne 24. listopadu 2020, <https://link.europa.eu/j4RGjh>.

⁽¹²⁾ Evropská komise: Generální ředitelství pro migraci a vnitřní věci, „Otázky a odpovědi k Paktu o migraci a azylu“, <https://link.europa.eu/ntqVbf>.

⁽¹³⁾ Valné shromáždění OSN, *Úmluva o právech dítěte*, sbírka úmluv Organizace spojených národů, sv. 1577, s. 3, 20. listopadu 1989, <https://www.refworld.org/legal/agreements/unga/1989/en/18815>.

⁽¹⁴⁾ Čl. 2 bod 11 nařízení (EU) 2024/1356 (nařízení o prověřování), <http://data.europa.eu/eli/reg/2024/1356/oj>; čl. 3 bod 7 nařízení (EU) 2024/1348 (nařízení APR), <http://data.europa.eu/eli/reg/2024/1348/oj>; čl. 2 bod 11 nařízení (EU) 2024/1351 (nařízení AMMR), <http://data.europa.eu/eli/reg/2024/1351/oj>; čl. 2 bod 5 směrnice RCD (z roku 2024).

párů, které jsou na nich závislé⁽¹⁵⁾. V případě dětí bez doprovodu by členské státy měly přijmout vhodná opatření k identifikaci případných rodinných příslušníků, sourozenců nebo příbuzných na území členských států, přičemž by měly chránit nejlepší zájem dítěte⁽¹⁶⁾.

Výbor OSN pro práva dítěte uvádí, že pojem „rodina“ může zahrnovat biologické, adoptivní nebo pěstounské rodiče, sourozence či manžela/manželku (v příslušných případech) a členy širší rodiny nebo komunity⁽¹⁷⁾.

V této příručce se pojmem **rodina** rozumí **biologičtí rodiče, blízcí příbuzní s rodičovskou zodpovědností** nebo **osoby, kterým byla nezletilá osoba právně svěřena** do péče (např. adoptivní rodiče)⁽¹⁸⁾. Pojem děti bez doprovodu zahrnuje i jejich rodiče, sourozence nebo jiné příbuzné⁽¹⁹⁾.

Každé dítě bez doprovodu má právo na **opatrovníka**⁽²⁰⁾ nebo **zástupce**⁽²¹⁾. Pojmy „zástupce“ a „opatrovník“ se v legislativním rámci používají jako synonyma a označují jmenování **kvalifikované nezávislé osoby**, která je pověřena zastupovat dítě a jednat jeho jménem s cílem chránit jeho nejlepší zájem a celkové blaho. Z důvodu jednotnosti se v celé této příručce používá pojem „opatrovník“. V případech, kdy se hovoří o dočasných jmenováních⁽²²⁾, se místo toho používá výraz „osoba vhodná k tomu, aby dočasně jednala jako zástupce“.

⁽¹⁵⁾ Více informací viz také: 9. bod odůvodnění směrnice 2003/86/ES o právu na sloučení rodiny, <http://data.europa.eu/eli/dir/2003/86/oj>; čl. 2 bod 8 písm. a), b), c) a d) nařízení AMMR; čl. 2 bod 3 písm. a) a b) směrnice RCD (z roku 2024).

⁽¹⁶⁾ Články 23 a 25 nařízení AMMR.

⁽¹⁷⁾ Výbor OSN pro práva dítěte, *General comment no. 6 (2005) – Treatment of unaccompanied and separated children outside their country of origin* (obecný komentář č. 6 (2005) o zacházení s dětmi bez doprovodu a dětmi odloučenými od rodiny mimo jejich zemi původu), 2005, CRC/GC/2005/6, <https://digitallibrary.un.org/record/566055?v=pdf>.

⁽¹⁸⁾ Další podrobnosti a konkrétní informace naleznete také v 9. bodě odůvodnění směrnice 2003/86/ES, viz poznámka pod čarou 15; čl. 2 bodě 8 písm. a), b), c) a d) nařízení AMMR; čl. 2 bodě 3 písm. a) a b) směrnice RCD (EU).

⁽¹⁹⁾ Viz také články 2, 23 a 25 nařízení AMMR.

⁽²⁰⁾ Podle čl. 3 bodu 18 kvalifikačního nařízení se „opatrovníkem“ rozumí fyzická osoba nebo organizace, včetně orgánu veřejné správy, určené příslušnými orgány k tomu, aby pomáhaly nezletilé osobě bez doprovodu, zastupovaly ji a jednaly případně jejím jménem s cílem zajistit, aby mohla tato osoba požívat práv a plnit povinnosti podle tohoto nařízení a aby byl zároveň zabezpečen její nejlepší zájem a celkové blaho.

⁽²¹⁾ Pojem „zástupce“ se používá ve směrnici RCD (z roku 2024), nařízení APR, nařízení AMMR, nařízení o prověřování a nařízení o Eurodacu III. 25. bod odůvodnění nařízení o prověřování stanoví: „Měl by být jmenován zástupce, který bude zastupovat nezletilou osobu bez doprovodu a pomáhat jí během prověřování, nebo jestliže zástupce jmenován nebyl, měla by být určena osoba vyškolená k ochraně nejlepšího zájmu nezletilé osoby a jejího celkového blaha.“ Článek 13 nařízení o prověřování dále upřesňuje: „Zástupce musí disponovat nezbytnými dovednostmi a odbornými znalostmi, včetně těch, jež se týkají zacházení s nezletilými osobami a jejich specifických potřeb.“ Podobné zmínky se vyskytují v článku 23 nařízení APR a v čl. 2 bodě 13 směrnice RCD (z roku 2024): „zástupcem“ [se rozumí] fyzická osoba nebo organizace, včetně orgánu veřejné moci, s nezbytnými dovednostmi a odbornými znalostmi, včetně ohledně zacházení s nezletilými osobami a uspokojování jejich specifických potřeb, kterou jmenují příslušné orgány, aby zastupovala nezletilou osobu bez doprovodu, pomáhala jí a jednala jejím jménem, aby byly zajištěny nejlepší zájmy a blaho této nezletilé osoby bez doprovodu. Článek 2 nařízení AMMR definuje zástupce jako „osob[u] nebo organizac[i] jmenovan[ou] příslušnými orgány, aby pomáhala nezletilé osobě bez doprovodu a zastupovala ji v řízeních stanovených tímto nařízením, tak aby byl zajištěn nejlepší zájem dítěte a aby mohla v případě potřeby za nezletilou osobu bez doprovodu činit právní úkony“. Pojem „opatrovník“ se používá v souvislosti s kvalifikačním nařízením. Podle příslušných definic budou mít stejnou úlohu, ale odlišné úkoly. V zájmu zajištění kontinuity zastupování nezletilé osoby bez doprovodu však může být opatrovníkem v souvislosti s kvalifikačním nařízením stejná osoba jako zástupce jmenovaný v souvislosti se směrnicí RCD (z roku 2024) a nařízením APR.

⁽²²⁾ Čl. 13 odst. 3 nařízení o prověřování.

Jmenování takové kvalifikované nezávislé osoby má zásadní význam pro zajištění komplexní ochrany dítěte. **Systém ochrany dětí** přijímá příslušná opatření a vypracovává strategie, které **předcházejí újmě** působené dětem a v případě potřeby umožňují přijmout vůči dětem, které se ocitly v obtížné situaci a/nebo se staly obětí zanedbávání, vykořisťování a/nebo násilí, včasnou, **na dítě zaměřenou** a **z jeho potřeb vycházející reakci**. Mechanismy prevence a reakce jsou začleněny do procesu řízení případů.

Pracovník pro ochranu dětí je odborník působící u příslušného orgánu nebo jiné organizace, který přímo jedná s dítětem, jeho rodinnými příslušníky a jeho opatrovníky s cílem hájit nejlepší zájem dítěte. Úkolem pracovníka pro ochranu dětí je zajistit, aby byly potřeby dítěte posouzeny a řešeny včas, a to na dítě zaměřeným způsobem a v souladu s jeho právy, s cílem zajistit celkovou ochranu a bezpečnost dítěte a v maximální možné míře předcházet rizikům a řešit je.

V závislosti na vnitrostátních podmínkách mohou být pracovníci pro ochranu dětí přidružení ke specializovanému orgánu pro ochranu dětí, k soudu pro mládež, k odboru sociální péče nebo k jinému příslušnému správnímu orgánu, jehož úkolem je ochrana práv dětí.

Také ostatní pracovníci, kteří přicházejí do styku s dětmi, jako jsou pracovníci pro ochranu dětí v dané komunitě a osoby odpovědné za registraci či určování postavení uprchlíka, by měli mít možnost zajistit dodržování zásady nejlepšího zájmu dítěte.

Zatímco zásada nejlepšího zájmu dítěte platí v rámci celého azylového řízení a procesu přijímání, **posouzení nejlepšího zájmu** označuje proces, v jehož rámci jsou identifikovány, posouzeny, vyhodnoceny a zváženy všechny relevantní prvky s cílem pomoci orgánům při rozhodování o konkrétním případě, který se týká jednoho dítěte nebo v příslušných případech skupiny dětí. Posouzení nejlepšího zájmu provádí orgán s rozhodovací pravomocí a jeho zaměstnanci – rovněž v rámci multidisciplinárního týmu – vždy, když orgány přijímají rozhodnutí, které může mít dopad na práva, blaho nebo vývoj dítěte, a to i v klíčových procesních fázích nebo fázích procesu přijímání, a vyžaduje účast dítěte a jeho opatrovníka ⁽²³⁾.

Zásada nejlepšího zájmu dítěte spolu s navzájem provázanými procesy posouzení nejlepšího zájmu a případně určením nejlepšího zájmu poskytuje rámec, který zajišťuje, že všechna rozhodnutí týkající se dětí, které potřebují mezinárodní ochranu, jsou důsledně přijímána v jejich nejlepším zájmu. **Určení nejlepšího zájmu** představuje formální proces s přísnými procesními zárukami, jehož cílem je určit, co je v nejlepším zájmu dítěte, a to s ohledem na obzvláště **důležitá rozhodnutí** (např. přesídlení). V rámci tohoto procesu je třeba zohlednit řadu faktorů, včetně názoru dítěte a dalších příslušných subjektů s rozhodovací pravomocí, jakož i výsledku posouzení nejlepšího zájmu. Posouzení nejlepšího zájmu, pokud se týká

⁽²³⁾ Výbor OSN pro práva dítěte, *General comment No. 14 (2013) on the right of the child to have his or her best interests taken as a primary consideration (art. 3, para. 1)* (obecný komentář č. 14 (2013) o právu dítěte na prvořadé zohlednění jeho zájmů (čl. 3 odst. 1)), 2013, CRC/C/GC/14, https://www2.ohchr.org/english/bodies/crc/docs/gc/crc_c_gc_14_eng.pdf.

rozhodnutí o trvalých řešeních pro děti bez doprovodu a děti odloučené od rodiny, nespadá do oblasti působnosti této příručky ⁽²⁴⁾.

⁽²⁴⁾ Viz UNHCR, *Pokyny k určování nejlepšího zájmu dítěte*, 2008, <https://www.unhcr.org/sites/default/files/legacy-pdf/4566b16b2.pdf>. Viz také Výbor OSN pro práva dítěte, *obecný komentář č. 14 (2013)*, viz poznámka pod čarou 23 výše, v níž se uvádí, že „[ú]čelem určení nejlepšího zájmu dítěte nebo dětí ve zranitelné situaci by nemělo být pouze plné uplatňování všech práv stanovených v Úmluvě, ale také s ohledem na další normy v oblasti lidských práv související s těmito konkrétními situacemi, jako jsou například normy obsažené v Úmluvě o právech osob se zdravotním postižením, Úmluvě o právním postavení uprchlíků a dalších“ a že „prvky, které jsou v rozporu s právy zakotvenými v Úmluvě nebo které by měly účinek v rozporu s právy podle Úmluvy, nelze při posuzování toho, co je pro dítě nebo děti nejlepší, považovat za platné.“

2. Koncept nejlepšího zájmu dítěte

Práva dítěte jsou chráněna mezinárodním právem a **Úmluvou Organizace spojených národů o právech dítěte** ⁽²⁵⁾. Jako signatáři Úmluvy jsou členské státy povinny dodržovat, chránit a naplňovat práva dětí zakotvená v Úmluvě ve prospěch každého dítěte, bez ohledu na jeho státní příslušnost či právní postavení pobývajícího rezidenta.

Úmluva a Listina základních práv Evropské unie (dále jen „Listina EU“) ⁽²⁶⁾ společně stanovují řadu základních práv, na která mají nárok všechny děti, přičemž jejich hlavním cílem je zajistit jejich ochranu a blaho. Tato práva mají zvláštní význam v kontextu azylu, kdy děti mohou být vystaveny zvýšeným rizikům a zranitelnosti. Mezi hlavní práva patří ta, která jsou uvedena níže.

Zákaz diskriminace (článek 2 Úmluvy a článek 21 Listiny EU)

Se všemi osobami by se mělo zacházet objektivně a měly by být brány v úvahu jako jednotlivci. Je zásadní vyvarovat se předsudků ohledně určitých národností, etnik nebo pohlaví.

Právo na totožnost a státní příslušnost (články 1, 7 a 8 Úmluvy)

Věk je v podstatě součástí totožnosti osoby jako jeho jméno, státní příslušnost, občanství a rodinný stav. Určuje práva a povinnosti osoby, jakož i závazky státu vůči této osobě.

Právo svobodně vyjadřovat své názory a právo být vyslechnut (články 12 a 14 Úmluvy a články 24 a 41 Listiny EU)

Jedná se o základní právo s dalekosáhlými účinky. Zahrnuje právo dítěte vyjádřit svobodně svůj vlastní názor a právo na to, aby jeho názory byly brány v úvahu a aby byly patřičně zohledněny v souladu s jeho věkem a vyspělostí.

Právo na rodinný život (články 9 a 10 Úmluvy a článek 7 Listiny EU)

Toto právo zajišťuje, aby děti mohly prožívat rodinný život a aby dítě nebylo proti své vůli odloučeno od svých rodičů, s výjimkou situací, kdy je takové odloučení nezbytné v nejlepším zájmu dítěte a je podloženo příslušným posouzením, které vychází z posouzení nejlepšího zájmu provedeného ve spolupráci s příslušnými orgány nebo přímo těmito orgány.

⁽²⁵⁾ Valné shromáždění OSN, Úmluva o právech dítěte, sbírka úmluv Organizace spojených národů, sv. 1577, s. 3, 20. listopadu 1989, <https://www.refworld.org/legal/agreements/unga/1989/en/18815>.

⁽²⁶⁾ Evropská unie, Listina základních práv Evropské unie, 26. října 2012, 2012/C 326/02, http://data.europa.eu/eli/treaty/char_2012/oj.

Kromě těchto konkrétních práv se zásada nejlepšího zájmu dítěte obecně vztahuje na veškeré činnosti, rozhodnutí a postupy, které se dětí dotýkají. Čl. 3 odst. 1 Úmluvy poukazuje na povinnost signatářů zajistit, aby **při jakékoli činnosti týkající se dětí byl nejlepší zájem dítěte předním hlediskem**, na což rovněž poukazuje článek 24 Listiny EU, a upřesňuje, že toto platí bez ohledu na to, zda jsou tyto činnosti uskutečňovány veřejnými orgány nebo soukromými institucemi. Úmluva i Listina EU se vztahují na všechny děti v rámci EU, a to jak na děti, které jsou občany EU, tak na migrující děti a děti žádající o azyl v Evropě.

Výbor pro práva dítěte ve svém **obecném komentáři č. 14 (2013)** ⁽²⁷⁾ v právní analýze objasňuje, že nejlepší zájem dítěte je třeba zohledňovat: **při všech činnostech**, což znamená:

„... že při každé činnosti týkající se dítěte či dětí je třeba jako přední hledisko zohlednit jejich nejlepší zájem. Pojem ‚činnost‘ nezahrnuje pouze rozhodnutí, ale také veškeré úkony, jednání, návrhy, služby, postupy a další opatření...“ ⁽²⁸⁾

Výbor rovněž zdůrazňuje, že **nečinnost či nepřijetí opatření se rovněž považují za „činnosti“** (např. pokud orgány sociální péče nereagují na zjištěné potřeby).

Podle výboru je třeba pojem „týkající se“ chápat v širším smyslu, a proto se navrhuje, aby tyto činnosti zahrnovaly jak ty, které jsou zaměřeny na děti (např. v oblasti zdraví, péče nebo vzdělávání), tak i činnosti, do nichž jsou zapojeny děti spolu s dalšími skupinami obyvatelstva (např. v oblasti životního prostředí, bydlení nebo dopravy) ⁽²⁹⁾.

Výbor konstatuje ⁽³⁰⁾, že nejlepší zájem dítěte koncept sestávající ze tří složek, jak je uvedeno níže.

1. Hmotné právo: právo dítěte na posouzení jeho nejlepšího zájmu a jeho prvořadé zohlednění v případě, že jsou zvažovány různé zájmy s cílem dosáhnout v dané věci rozhodnutí, a záruka, že toto právo bude uplatněno vždy, když má být učiněno rozhodnutí týkající se dítěte, skupiny identifikovaných nebo neidentifikovaných dětí nebo dětí obecně.

2. Základní, interpretační právní zásada: pokud lze právní předpis vykládat více než jedním způsobem, měl by být zvolen výklad, který nejúčinněji slouží nejlepšímu zájmu dítěte.

3. Jednací řád: má-li být učiněno rozhodnutí, které bude mít dopad na konkrétní dítě, identifikovanou skupinu dětí nebo děti obecně, musí rozhodovací proces zahrnovat hodnocení možného dopadu (pozitivního nebo negativního) rozhodnutí na dotyčné dítě nebo děti.

⁽²⁷⁾ Výbor OSN pro práva dítěte, [obecný komentář č. 14 \(2013\)](#), viz poznámka pod čarou [23](#).

⁽²⁸⁾ Výbor OSN pro práva dítěte, [obecný komentář č. 14 \(2013\)](#), viz poznámka pod čarou [23](#), bod 17.

⁽²⁹⁾ Viz bod 13 písm. b) „Implementing child rights in early childhood“ (Naplnění práv dítěte v raném dětství), Výbor OSN pro práva dítěte, *General comment No. 7 (2005): Implementing Child Rights in Early Childhood* (obecný komentář č. 7 (2005): Naplnění práv dítěte v raném dětství), CRC/C/GC/7/Rev.1, 20. září 2006, <https://www.refworld.org/legal/general/crc/2006/en/40994>.

⁽³⁰⁾ Výbor OSN pro práva dítěte, [obecný komentář č. 14 \(2013\)](#), viz poznámka pod čarou [23](#).

Výbor pro práva dítěte rovněž poukázal na to, že koncept nejlepšího zájmu dítěte, zavedený v článku 3 Úmluvy, má za cíl „zajistit plný a účinný výkon všech práv obsažených v Úmluvě a všestranný rozvoj dítěte“ ⁽³¹⁾.

2.1. Pakt a uplatňování nejlepšího zájmu dítěte

Zásada nejlepšího zájmu dítěte musí být hlavním vodítkem pro veškeré činnosti a rozhodnutí orgánů i osob pověřených podporováním dítěte v průběhu celého azylového řízení a procesu přijímání.

Obrázek 1. Ochranná opatření a záruky pro dítě obsažené v paktu

Zásada nejlepšího zájmu dítěte je zakotvena ve všech právních textech paktu.			
Nařízení o prověřování	Nařízení AMMR	Nařízení APR	Směrnice RCD
Je zjištěno, zda se jedná o děti ⁽³²⁾. Je jmenována osoba vhodná k tomu, aby dočasně jednala jako zástupce/ opatrovník ⁽³³⁾. Jakmile dítě projeví přání požádat o azyl, je umístěno do vhodného ubytovacího zařízení na území členského státu ⁽³⁴⁾.	U dětí bez doprovodu se zahajuje vyhledávání rodinných příslušníků. Po jejich vyhledání lze zvážit sloučení rodiny, pokud je to v nejlepším zájmu dítěte ⁽³⁵⁾. Ochrana před nelidským a ponižujícím zacházením v souvislosti s přemístěním a právo na účinný opravný prostředek ⁽³⁶⁾.	Dítě je o postupu informováno způsobem vstřícným k dětem ⁽³⁷⁾. Je organizováno posouzení nejlepšího zájmu (zranitelnosti) ⁽³⁸⁾. Pokud dítě přišlo bez doprovodu, je mu přidělen opatrovník, který mu během celého řízení poskytuje podporu ⁽³⁹⁾.	Je organizováno posouzení nejlepšího zájmu (zranitelnosti) ⁽⁴⁰⁾. Zohledňují se osobní okolnosti dítěte a dítě je umístěno do ubytovacího zařízení odpovídajícího jeho věku, které umožňuje fyzickou i emocionální péči o něj a podporuje jeho vývoj ⁽⁴¹⁾.

⁽³¹⁾ Výbor OSN pro práva dítěte, [obecný komentář č. 14 \(2013\)](#), viz poznámka pod čarou 23.

⁽³²⁾ Článek 12 nařízení o prověřování: „Předběžné zdravotní prohlídky a zranitelnost“.

⁽³³⁾ Čl. 13 odst. 3 nařízení o prověřování.

⁽³⁴⁾ Čl. 27 odst. 9 směrnice RCD (z roku 2024).

⁽³⁵⁾ Článek 23 nařízení AMMR.

⁽³⁶⁾ 62. bod odůvodnění a čl. 67 odst. 13 nařízení AMMR.

⁽³⁷⁾ Čl. 8 odst. 2 písm. f) nařízení APR.

⁽³⁸⁾ Článek 20 nařízení APR.

⁽³⁹⁾ 35. bod odůvodnění nařízení APR.

⁽⁴⁰⁾ Článek 25 směrnice RCD (z roku 2024).

⁽⁴¹⁾ Článek 27 směrnice RCD (z roku 2024).

Nařízení o prověřování	Nařízení AMMR	Nařízení APR	Směrnice RCD
V případě, že existují vážné pochybnosti o věku, je tato skutečnost nahlášena příslušným orgánům ⁽⁴²⁾. Do procesu prověřování jsou zapojeny služby na ochranu dětí / orgány pro ochranu dětí ⁽⁴³⁾. Informace, včetně informací o azylovém řízení, jsou poskytovány způsobem vstřícným k dětem ⁽⁴⁴⁾. Dítě, které požádá o mezinárodní ochranu, má nárok na tlumočnicka a bezplatné poskytnutí právních informací.	Povinnost upřednostňovat všechny případy týkající se dětí ⁽⁴⁵⁾. Co nejdříve, nejpozději však do patnácti pracovních dnů ode dne učinění žádosti, jmenovat osobu vhodnou k tomu, aby dočasně jednala jako zástupce/opatrovník. Zapojit opatrovníka do celého azylového řízení ⁽⁴⁶⁾. Posuzují se rizika související s bezpečností a ochranou dítěte (např. riziko obchodování s lidmi) ⁽⁴⁷⁾.	Dítě má nárok na tlumočnicka a bezplatné poskytnutí právních informací ⁽⁴⁸⁾. V případě pochybností o věku žadatele ⁽⁴⁹⁾ by členský stát měl buď tyto pochybnosti vyvrátit provedením posouzení věku (s využitím co nejméně invazivní metody) ⁽⁵⁰⁾, nebo vycházet z předpokladu, že žadatel je dítě ⁽⁵¹⁾. Osobní pohovor vede osoba s kvalifikací pro práci s dětmi ⁽⁵²⁾.	Pro dítě bez doprovodu je do patnácti pracovních dnů ode dne učinění žádosti jmenována osoba vhodná k tomu, aby dočasně jednala jako jeho zástupce/opatrovník ⁽⁵³⁾. Právo na celistvost rodiny ⁽⁵⁴⁾ Dítě má přístup ke vzdělání, zdravotní péči a psychosociální podpoře, volnočasovým aktivitám ⁽⁵⁵⁾ a případně k rehabilitačním službám ⁽⁵⁶⁾ a k dalším formám podpory (nemateriální podmínky přijetí).

⁽⁴²⁾ Článek 25 nařízení APR.

⁽⁴³⁾ 25. bod odůvodnění a čl. 8 odst. 9 nařízení o prověřování.

⁽⁴⁴⁾ Článek 11 nařízení o prověřování.

⁽⁴⁵⁾ Čl. 23 odst. 1 nařízení AMMR.

⁽⁴⁶⁾ Čl. 23 odst. 2 nařízení AMMR.

⁽⁴⁷⁾ 47. bod odůvodnění nařízení AMMR.

⁽⁴⁸⁾ Čl. 8 odst. 2 písm. d), odst. 3 a 4 nařízení APR.

⁽⁴⁹⁾ Článek 25 nařízení APR.

⁽⁵⁰⁾ Článek 25 nařízení APR.

⁽⁵¹⁾ Pouze v případě, že osoba, u níž se předpokládá, že je nezletilou osobou, splňuje podmínky pro uplatnění **povinného** řízení na hranicích (článek 45 nařízení APR), je žadatel dočasně zařazen do řízení na hranicích po dobu, kdy probíhá posouzení věku. V takové situaci musí být domnělé nezletilé osobě poskytnuty všechny procesní záruky (jmenování opatrovníka; provedení posouzení věku do 30 dnů od podání žádosti o ochranu podle čl. 23 odst. 3 nařízení APR a čl. 25 odst. 1 směrnice RCD (z roku 2024); zajištění nezbytné péče a podpory v souladu se směrnicí RCD (z roku 2024) v místě řízení na hranicích). Je důležité zajistit podmínky vhodné pro děti bez doprovodu v souladu s čl. 13 odst. 2 a 3 směrnice RCD (z roku 2024). Mezi ně patří přístup k volnočasovým a rekreačním aktivitám, včetně her přiměřených jejich věku, přístup ke kvalifikovaným odborníkům, kteří jsou připraveni na práci s dětmi, a zajištění toho, aby nezletilé osoby nebyly ubytovány společně s dospělými osobami.

⁽⁵²⁾ Čl. 22 odst. 3 nařízení APR.

⁽⁵³⁾ Čl. 27 odst. 1 písm. b) směrnice RCD (z roku 2024).

⁽⁵⁴⁾ Čl. 26 odst. 2 písm. a) směrnice RCD (z roku 2024).

⁽⁵⁵⁾ Čl. 26 odst. 3 a 4 a článek 16 směrnice RCD (z roku 2024).

⁽⁵⁶⁾ Čl. 26 odst. 4 směrnice RCD (z roku 2024).

Nařízení o prověřování	Nařízení AMMR	Nařízení APR	Směrnice RCD
U každého dítěte se prověřují jeho specifické potřeby a zranitelnost ⁽⁵⁷⁾. Vyplní se prověřovací formulář a informace se předají příslušným orgánům, aby byl zajištěn hladký přechod do procesu přijímání a azylového řízení ⁽⁵⁸⁾.	Úzká spolupráce mezi členskými státy ⁽⁵⁹⁾ v souvislosti se sloučením rodiny a/ nebo jiným přemístěním ⁽⁶⁰⁾ či relokací. Dítě má nárok na tlumočníka ⁽⁶¹⁾ a bezplatné poskytnutí právních informací ⁽⁶²⁾.	Dítě má nárok na bezplatnou právní pomoc až do fáze odvolacího řízení ⁽⁶³⁾.	Dítě má nárok na tlumočníka a bezplatné poskytnutí právních informací ⁽⁶⁴⁾. Děti bez doprovodu jsou zpravidla osvobozeny od řízení na hranicích ⁽⁶⁵⁾ a neměly by být zajištěny ⁽⁶⁶⁾. Přístup k informacím o přijímání ⁽⁶⁷⁾.
Výsledky Pozitivní: snahy o integraci ⁽⁶⁸⁾ prostřednictvím přístupu ke vzdělání a na trh práce ⁽⁶⁹⁾. Negativní: Právo na účinný opravný prostředek ⁽⁷⁰⁾. Přístup k bezplatné právní pomoci a zastoupení při podání odvolání proti zamítavému rozhodnutí, pokud je to v nejlepším zájmu dítěte ⁽⁷¹⁾. Informace o (dobrovolném) návratu. Dítě/rodina má během řízení o návratu k dispozici tlumočníka. Rodiny s dětmi a děti bez doprovodu jsou z umístění v návratových centrech vyloučeny ⁽⁷²⁾.			

Zdroj: agentura EUAA

⁽⁵⁷⁾ Článek 12 nařízení o prověřování: „Předběžné zdravotní prohlídky a zranitelnost“.

⁽⁵⁸⁾ Článek 17 nařízení o prověřování.

⁽⁵⁹⁾ Čl. 60 odst. 4 nařízení AMMR.

⁽⁶⁰⁾ Článek 6 nařízení AMMR.

⁽⁶¹⁾ Čl. 22 odst. 4 nařízení AMMR.

⁽⁶²⁾ 39. bod odůvodnění, čl. 19 odst. 1 písm. l) a článek 21 nařízení AMMR.

⁽⁶³⁾ Článek 17 nařízení APR.

⁽⁶⁴⁾ 26. bod odůvodnění směrnice RCD (z roku 2024): „Zajištěný žadatel by měl mít účinný přístup k příslušným procesním zárukám, jako jsou soudní přezkum a právo na bezplatnou právní pomoc a zastupování, je-li tak stanoveno podle této směrnice“.

⁽⁶⁵⁾ Čl. 42 odst. 3 písm. b) a čl. 53 odst. 1 nařízení APR, s výjimkou případů, kdy existují obavy ohledně národní bezpečnosti nebo veřejného pořádku v souvislosti s žadatelem.

⁽⁶⁶⁾ Směrnice RCD (z roku 2024) odkazuje na určitá očekávání, například v případě, že bylo zjištěno, že nezletilá osoba představuje bezpečnostní hrozbu, viz 40. bod odůvodnění, který stanoví, že nezletilé osoby by nikdy neměly být zajištěny ve věznici ani v žádném jiném zařízení užívaném k účelům prosazování práva, a čl. 13 odst. 2 písm. b) směrnice RCD (z roku 2024).

⁽⁶⁷⁾ Článek 5 směrnice RCD (z roku 2024).

⁽⁶⁸⁾ 43. bod odůvodnění a článek 5 směrnice RCD (z roku 2024).

⁽⁶⁹⁾ Čl. 16 odst. 1 a 2 a článek 17 směrnice RCD a 48. a 53. bod odůvodnění.

⁽⁷⁰⁾ 91. bod odůvodnění nařízení APR.

⁽⁷¹⁾ Článek 17 nařízení APR.

⁽⁷²⁾ Evropská komise, *A New Common European System for Return* (Nový společný evropský systém navracení), březen 2025, <https://link.europa.eu/6hRgBW>.

Shrnutí:

Nejlepší zájem dítěte, jak je upraven v paktu,

- je nepřetržitý proces,
- klade dítě do středu zájmu a věnuje primární pozornost jeho individuální situaci, okolnostem, perspektivám a potřebám,
- vyžaduje systematický a integrovaný přístup k ochraně dítěte.

Zejména tento poslední bod je třeba zajistit prostřednictvím níže uvedených činností.

- Základním předpokladem pro zvážení nejlepšího zájmu dítěte je správné a včasné zjištění, že se jedná o dítě. Jakýkoli náznak, že žadatel o mezinárodní ochranu může být dítětem, vede k okamžitému uplatnění ochranných opatření určených pro děti, včetně jmenování osoby vhodné k tomu, aby dočasně jednala jako zástupce nebo opatrovník, u každého dítěte bez doprovodu (a to i v případě, že nejsou k dispozici doklady prokazující věk, jako je rodný list nebo doklad totožnosti).
- Po **zjištění, že se jedná o dítě**, jsou bezodkladně posouzeny jeho potřeby, zranitelnost a potenciální rizika.
- **Závěry posouzení nejlepšího zájmu slouží** jako podklad pro rozhodování o vhodných opatřeních v oblasti podpory a ochrany. Pokud je to možné, jsou tato opatření prováděna v součinnosti s rodiči, pečujícími osobami nebo opatrovníkem s cílem zajistit bezpečnost dítěte a jeho fyzické, emocionální a vývojové blaho.
- Je navázána a průběžně posilována účinná spolupráce mezi příslušnými ministerstvy, orgány a zúčastněnými stranami odpovědnými za ochranu dětí.
- Je zajištěna a udržována systematická koordinace všech opatření souvisejících s ochranou a blahem dítěte.
- Sdílení informací mezi příslušnými subjekty je striktně omezeno na to, co je nezbytné k zabránění újmy (včetně sebepoškození) nebo k zajištění přiměřené reakce odpovídající daným potřebám. Probíhá za plného respektování práva dítěte na soukromí, v souladu s vnitrostátními předpisy o ochraně osobních údajů a s obecným nařízením o ochraně osobních údajů ⁽⁷³⁾.
- Je aktivně podporována a zajišťována smysluplná účast dítěte na rozhodnutích, která se ho týkají – zejména v případě nepřítomnosti rodičů nebo hlavní pečující osoby. Měla by být rovněž objasněna role jejich účasti v tomto rozhodovacím procesu, aby bylo možné správně nastavit očekávání.

⁽⁷³⁾ Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2016/679 ze dne 27. dubna 2016 o ochraně fyzických osob v souvislosti se zpracováním osobních údajů a o volném pohybu těchto údajů a o zrušení směrnice 95/46/ES (obecné nařízení o ochraně osobních údajů) (Úř. věst. L 119, 4.5.2016), <http://data.europa.eu/eli/reg/2016/679/oj>.

2.1.1. Posouzení nejlepšího zájmu dítěte

Posouzení nejlepšího zájmu je proces, který se provádí v případě, že je třeba přijmout důležitá rozhodnutí týkající se konkrétního dítěte. Jeho cílem je identifikovat, vyhodnotit a vyvážit všechny relevantní prvky, aby bylo možné určit nejvhodnější postup v dané situaci pro konkrétní dítě nebo skupinu dětí ⁽⁷⁴⁾.

V příslušných případech by každé posouzení mělo vycházet ze zjištění a výsledků případných předchozích posouzení ⁽⁷⁵⁾. Tím se zajistí jednotnost, zabrání se zdvojení úsilí a zohlední se skutečnost, že se potřeby a situace dítěte v průběhu času mění. Zjištění by měla být řádně zdokumentována, aby se zabránilo zdvojení úsilí.

Situace, kdy je podle paktu povinné posoudit potřeby dětí

Individuální situace dítěte musí být průběžně sledována po celou dobu azylového řízení a procesu přijímání, a to nejen za účelem uspokojení potřeb zjištěných po příchodu, ale také za účelem reakce na jakoukoli novou zranitelnost či specifické potřeby, které se mohou objevit v pozdější fázi.

Pakt stanoví nejméně tři povinné situace, kdy musí být provedeno posouzení specifických potřeb a zranitelnosti dítěte s náležitým zohledněním posouzení nejlepšího zájmu, a to konkrétně:

1. **povinné zdravotní prohlídky a posouzení zranitelnosti** v rámci prověřování, které se mají provést do sedmi dnů od příchodu nebo zadržení dítěte ⁽⁷⁶⁾;
2. **posouzení zranitelnosti** ⁽⁷⁷⁾, **včetně posouzení nejlepšího zájmu**, a to do 30 dnů ode dne učinění žádosti ⁽⁷⁸⁾;
3. při určování členského státu příslušného k posouzení žádosti o mezinárodní ochranu v souladu s nařízením AMMR ⁽⁷⁹⁾.

Účelem těchto povinných prohlídek a posouzení je zajistit, aby shromážděné informace účinně pomáhaly příslušným orgánům:

- zajistit **včasnou a na potřeby zaměřenou reakci** s cílem řešit jakékoli specifické a bezprostřední potřeby vyplývající z osobních okolností dítěte, včetně rozhodnutí týkajících se vyhledávání rodinných příslušníků, sloučení rodiny, zdravotních problémů

⁽⁷⁴⁾ Další informace naleznete v publikaci UNHCR/UNICEF *Bezpečně ve zdraví: co mohou státy udělat pro zajištění dodržování nejlepšího zájmu dětí bez doprovodu a odloučených dětí v Evropě*, říjen 2014, <https://www.refworld.org/reference/regionalreport/unhcr/2014/en/101717>.

⁽⁷⁵⁾ Viz také Výbor OSN pro práva dítěte, *obecný komentář č. 14 (2013)*, viz poznámka pod čarou 23, kapitola V, bod B písm. c) „Vnímání času“.

⁽⁷⁶⁾ Čl. 5 odst. 1 písm. a) a b), čl. 8 odst. 1, článek 12 a čl. 13 odst. 1 nařízení o prověřování. Posouzení věku je považováno za součást posouzení zranitelnosti, a proto se má provádět ve stejném časovém rámci (viz agentura EUAA, *Praktická příručka k posuzování věku*, listopad 2025, <https://www.euaa.europa.eu/publications/practical-guide-age-assessment-0>).

⁽⁷⁷⁾ V této příručce se pojem „posouzení zranitelnosti“ používá jako zastřešující pojem, který zahrnuje posouzení potřeby zvláštních procesních záruk a posouzení zvláštních potřeb při přijetí, a to v souladu s terminologií a požadavky stanovenými v nařízení APR a směrnici RCD (z roku 2024).

⁽⁷⁸⁾ Čl. 22 odst. 2 nařízení APR a články 25 a 26 směrnice RCD (z roku 2024).

⁽⁷⁹⁾ Čl. 23 odst. 3, 4 a 5 nařízení AMMR.

nebo jiných opatření v oblasti ochrany, a zároveň zajistit, aby byla náležitě zohledněna práva a blaho dítěte,

- **zmírnit konkrétní potenciální rizika** pro dítě (např. u dětí bez doprovodu a možných obětí obchodování s lidmi či jiných forem vykořisťování nebo riziko pohřešování). Tato rizika mohou pramenit z dříve prožité újmy nebo ze specifické zranitelnosti a mohou se během probíhajícího řízení ještě zhoršit.

Proto musí orgány před samotným provedením posouzení nejlepšího zájmu vyjasnit jeho účel.

Posouzení nejlepšího zájmu může sloužit k uspokojení **okamžitých, krátkodobých** i **dlouhodobých** potřeb. Může zohledňovat jak bezprostřední, tak i vyvíjející se potřeby dítěte, stejně jako nutnost upřednostnit určité činnosti. Posouzení nejlepšího zájmu nenahrazuje určení nejlepšího zájmu, které se vztahuje na rozhodnutí o trvalých řešeních. Posouzení nejlepšího zájmu a určení nejlepšího zájmu je třeba chápat jako vzájemně provázané prvky téhož rozhodovacího procesu, přičemž určení vychází z posouzení, v jehož rámci byly identifikovány, prozkoumány a vyváženy všechny relevantní prvky. Samotné posouzení nejlepšího zájmu nemusí být nutně formálním předpokladem pro určení nejlepšího zájmu. Kdykoli je to možné a v nejlepším zájmu dítěte, je třeba do tohoto procesu zapojit rodiče, pečující osoby nebo opatrovníka.

Dále se doporučuje, aby každé dítě bez doprovodu nebo dítě odloučené od rodiny mělo k dispozici koordinovanou podporu, která je zdokumentována v individuálním spisu případu, a případně v individuálním plánu případu, který je přístupný všem příslušným odborníkům zapojeným do ochrany a podpory dítěte.

Aspekty, které je třeba při posouzení nejlepšího zájmu zohlednit (neúplný a nehierarchický seznam)

- totožnost a věk dítěte
- státní příslušnost nebo absence státní příslušnosti
- rodinné poměry a vztahy
- názory dítěte na základě věku a vyspělosti
- názor rodičů / pečující osoby / opatrovníka
- organizace péče a každodenní život
- zdraví a psychosociální pohoda
- vzdělávání a sociální integrace
- rizika v oblasti bezpečnosti a ochrany
- přijetí a životní podmínky
- procesní potřeby související se zjištěnou zranitelností
- ochranné faktory: individuální zdroje a odolnost dítěte

Závěry každého posouzení nejlepšího zájmu musí být systematicky zdokumentovány a musí sloužit jako podklad pro **každý klíčový procesní krok**, aby se předešlo opakovanému výslechu dítěte. Předchozí posouzení lze rovněž využít k **navázání na stávající poznatky**. Formulář pro posouzení nejlepšího zájmu agentury EUAA lze nalézt v [příloze V](#).

Ochranná opatření pro rozhodování v případě nepřítomnosti rodičů nebo zákonných pečujících osob

V případech, kdy rodiče nejsou přítomni, musí orgány zajistit, aby:

- byl jmenován nezávislý opatrovník, který bude dítěti pomáhat,
- dítěti byly poskytovány informace srozumitelné pro děti, v případě potřeby za pomoci tlumočnicka,
- byly vyslechnuty názory dítěte,
- byla náležitě zohledněna ochrana celistvosti rodiny,
- byla vzata v úvahu totožnost dítěte, včetně pohlaví, genderu, sexuální orientace, národnostního původu, náboženského vyznání a přesvědčení, kulturní identity a osobnosti, jakož i jeho zranitelnost,
- dítě mělo v příslušných případech přístup k poskytování právních informací, právní pomoci a právnímu zastoupení,
- aby bylo o dítě postaráno (včetně zajištění vhodného ubytovacího zařízení, zdravotní péče a vzdělávání), bylo chráněno a aby byla neustále zajišťována jeho bezpečnost.

Obecně platí, že je třeba zachovat celistvost rodiny, pokud neexistují náznaky, že by to nebylo v nejlepším zájmu dítěte. Posouzení nejlepšího zájmu však může být vyžadováno i v případě, že dítě přichází s rodinnými příslušníky – například pokud pracovníci přijímacího střediska zaznamenají známky rodinných konfliktů, zanedbávání, obchodování s lidmi, vykořisťování nebo domácího násilí, nebo pokud se životní podmínky rodiny v přijímacím středisku jeví jako nevhodné. Toto posouzení by pomohlo určit nejbezpečnější a nejvhodnější opatření pro blaho dítěte. V takových situacích by měly být v souladu s vnitrostátními právními předpisy a normami platnými pro všechny děti informovány a zapojeny příslušné vnitrostátní orgány pro ochranu dětí. Posouzení nejlepšího zájmu v kontextu azylového řízení či procesu přijímání nenahrazuje opatření na ochranu dětí, ale doplňuje je tím, že zajišťuje zavedení vhodných postupů pro předávání případů a ochranných opatření.

Další aspekty, které je třeba zohlednit při provádění posouzení nejlepšího zájmu
(neúplný seznam)

Na smysluplné provedení posouzení je vyhrazen **dostatek času**.

Místo, kde se provádí posouzení nejlepšího zájmu, je vhodné a samotný proces je vstřícný k dětem (tj. je zajištěno soukromí, místo je přístupné atd.).

Je jmenována **osoba vhodná k tomu, aby dočasně jednala jako zástupce** (např. pracovník ochrany dětí během prověřování), nebo **opatrovník**, aby dítěti bez doprovodu v tomto procesu poskytovali podporu. V případě, že rodiče nejsou přítomni, je vyvíjeno úsilí, aby byli pokud možno do tohoto procesu zapojeni.

Dítěti jsou poskytnuty **příslušné informace**, a to způsobem a jazykem, které jsou pro něj srozumitelné, o tom, proč se posouzení nejlepšího zájmu provádí, o jeho účelu a dopadech a o úloze jednotlivých osob zapojených do posouzení. V případě potřeby je k dispozici podpora ze strany profesionálního tlumočnicka nebo interkulturního mediátora.

Prověření odborníci. Děti tvoří různorodou skupinu a jejich potřeby mohou adekvátně posoudit pouze odborníci, kteří mají odborné znalosti v oblastech souvisejících s vývojem dětí a dospívajících. Do posuzování nejlepšího zájmu dítěte by se měl v co největší míře zapojit multidisciplinární tým odborníků ⁽⁸⁰⁾.

Dítě má zajištěnou podporu a je ve fyzickém i duševním stavu, který mu umožňuje účinnou účast, přičemž v případě potřeby jsou k dispozici vhodná přizpůsobení nebo podpůrná opatření (např. přestávky, zjednodušená komunikace nebo přítomnost důvěryhodné osoby).

V případě předání k následné podpoře uděluje **souhlas** dítě nebo jeho opatrovník v souladu s vnitrostátní praxí.

Dítě má v příslušných případech přístup k **bezplatnému poskytování právních informací, právní pomoci a právnímu zastoupení**.

Vyvažování prvků při posouzení nejlepšího zájmu

Jak je znázorněno na obrázku 2, posouzení nejlepšího zájmu podporuje vyvažování různých prvků, neboť vyžaduje, aby orgány zvážily **potenciální přínosy** procesního rozhodnutí (např. řešení bezprostředních potřeb nebo objasnění zásadních informací) oproti **rizikům a potenciální újmě**, kterou by dané rozhodnutí mohlo představovat pro blaho, bezpečnost, celistvost rodiny a/nebo emocionální stav a vývoj dítěte. Nalezení rovnováhy mezi těmito prvky vyžaduje komplexní posouzení individuální situace dítěte. Kromě toho je třeba respektovat názor dítěte s přihlédnutím k jeho věku a vyspělosti ⁽⁸¹⁾. Proto „některé prvky budou použity a jiné nikoli“ a tyto prvky je třeba „vzájemně vyvážit“ ⁽⁸²⁾. Některé prvky mohou být pro jedno dítě důležitější než pro jiné, a to v závislosti na jeho situaci. To znamená zvážit jednotlivé prvky, protože v každém konkrétním případě mohou mít některé z nich větší význam než jiné. Někdy tyto faktory mohou být protichůdné. Cílem je zajistit, aby rozhodnutí byla přiměřená, respektovala důstojnost dítěte a byla v souladu s jeho nejlepším zájmem ⁽⁸³⁾ a zároveň aby dítě nebylo vystaveno nepřiměřené zátěži či újmě.

⁽⁸⁰⁾ Viz Výbor OSN pro práva dítěte, [obecný komentář č. 14 \(2013\)](#), viz poznámka pod čarou 23, bod 94.

⁽⁸¹⁾ Výbor OSN pro práva dítěte vypracoval neúplný a nehierarchický seznam prvků, které by mohla zohlednit každá osoba s rozhodovací pravomocí; viz [obecný komentář č. 14 \(2013\)](#), poznámka pod čarou 23.

⁽⁸²⁾ Výbor OSN pro práva dítěte, [obecný komentář č. 14 \(2013\)](#), viz poznámka pod čarou 23, s. 12.

⁽⁸³⁾ Zásada minimálního zásahu vyžaduje, aby při rozhodování, které se týká dítěte, byla uplatňována co nejméně invazivní a omezující opatření, přičemž se upřednostňuje jeho nejlepší zájem a blaho. To je v souladu s článkem 3 Úmluvy, který klade důraz na to, že nejlepší zájem dítěte je předním hlediskem.

Obrázek 2. Vyvažování prvků při posuzování nejlepšího zájmu dítěte v rámci mezinárodní ochrany

Zdroj: agentura EUAA

Příklady – Vyvažování prvků

Celistvost rodiny versus bezpečnost při přijímání

Pokud si dítě přeje zůstat s rodinnými příslušníky, ale existují věrohodné známky svědčící o újmě (např. domácí násilí nahlášené během prověřování), mohou orgány nejprve zajistit ochranná opatření – jako je například ubytovací zařízení pod dohledem – a teprve poté rozhodnout o pokračujícím umístění v rodině. V každém případě se případ předává také orgánu pro ochranu dětí.

Procesní požadavek versus blaho

Pokud je malé dítě po příchodu vyčerpané nebo rozrušené, mohlo by mu okamžité provedení zdlouhavého pohovoru zaměřeného na zjištění zranitelnosti způsobit újmu nebo by mohlo být neúčinné. V nejlepším zájmu dítěte může být omezené opatření v návaznosti na výsledky prověřování a odložení podrobnějšího posouzení na pozdější dobu.

Rozhodnutí o umístnění během procesu přijímání

Ačkoli je společné umístění sourozenců obecně prospěšné, pokud jeden z nich představuje pro druhého riziko (např. kvůli problémům s chováním souvisejícím s traumatem), může být vhodnější dočasné alternativní ubytovací zařízení s pravidelným kontaktem.

Smysluplná komunikace a interakce s dětmi

- Respektujte jejich hranice. Netlačte na děti, aby hovořily o tématech, která jim jsou nepříjemná, a nenuťte je mluvit. Mlčení neberte jako důkaz toho, že dané dítě není zranitelné, ani jako záměrnou snahu skrývat informace. Dítě může skrývat známky dříve prožité nebo aktuálně prožívané újmy ze strachu nebo proto, že si neuvědomuje, že se jedná o něco neobvyklého. Budování důvěry je nezbytným

předpokladem pro jakékoli sdělení informací a pomůže tyto počáteční překážky překonat.

- Jednejte s dětmi s úctou. Projevujte jim stejnou míru respektu a upřímnosti jako byste projevovali dospělým. Vyhněte se nerealistickým slibům.
- Buďte citliví. Používejte laskavý tón hlasu a jednoduchý jazyk, kterému děti snadno porozumí.
- Věnujte dítěti plnou pozornost. Při komunikaci věnujte dítěti plnou pozornost a dejte mu najevo, že jste tu s ním a že mu nasloucháte.
- Podporujte sebevyjádření. Dbejte na to, aby měly děti možnost se vyjádřit, ale nevyvíjejte na ně nátlak, aby znovu prožívaly negativní zážitky, pokud o nich nechtějí mluvit.
- Podporujte smysluplnou účast. Vytvářejte dětem příležitosti, aby mohly sdělovat své názory a postoje, a to i k záležitostem, které se jich týkají. To posiluje sebedůvěru a může to dětem dodat odvalu, aby se vyjadřovaly k tématům, která jsou pro ně důležitá.
- Zjistěte, jaká jsou jejich očekávání. Dejte dětem příležitost, aby vám vysvětlily, co očekávají od současné situace a co by mohly očekávat v budoucnu.
- Buďte trpěliví. Uvědomte si, že projevy frustrace či hněvu nemusí být namířeny osobně proti vám, a buďte trpěliví, když projevují emoce. Mějte na paměti, že některé formy komunikace a chování mohou souviset s reakcemi na traumatické zážitky. Věnujte čas tomu, abyste se pokusili pochopit příčiny toho, co se na první pohled může jevit jako „rušivé chování“.
- Podporujte začlenění. Komunikujte bez stereotypů souvisejících s věkem, rasou, náboženstvím nebo genderovou identitou a ke všem dětem se chovejte se stejným respektem a ohleduplností.
- Pozorujte a identifikujte známky úzkosti. Věnujte pozornost přetrvávajícím známkám úzkosti nebo znepokojujícího chování, které mohou vyžadovat odbornou pomoc.
- Vhodnost z hlediska věku a kultury. Věnujte pozornost věku dítěte. Některé děti mohou na svůj věk působit velmi vyspěle, ale to neznamená, že nepotřebují emocionální reakci odpovídající jejich věku. Zároveň bude třeba při interakci s dítětem stejně tak zohlednit jeho kulturní zázemí ⁽⁸⁴⁾.
- Uvědomte si ochranné faktory. Všimněte si, jak dítě zvládá změny a stres. Povzbuzujte dítě, aby tyto strategie zvládání změn a stresu používalo, zdůrazňujte jeho odolnost při jejich zvládání a připomínejte mu, že jste tu proto, abyste mu poskytli podporu.

⁽⁸⁴⁾ Viz kapitola „Unaccompanied children“ (Děti bez doprovodu) v publikaci agentury EUAA *Guidance on Mental Health and Well-being of Applicants for International Protection: Part II – for those working in the first line* (Pokyny k duševnímu zdraví a psychické pohodě žadatelů o mezinárodní ochranu: část II – pro pracovníky v první linii), listopad 2024, <https://www.euaa.europa.eu/publications/mental-health-well-being-applicants-part-ii-first-line-officers>. Viz také UNHCR, *Technical Guidance: Child Friendly Procedures* (Technické pokyny: Postupy vstřícné k dětem), 2021 <https://www.refworld.org/policy/opguidance/unhcr/2021/en/124121>, zejména kapitola 3.

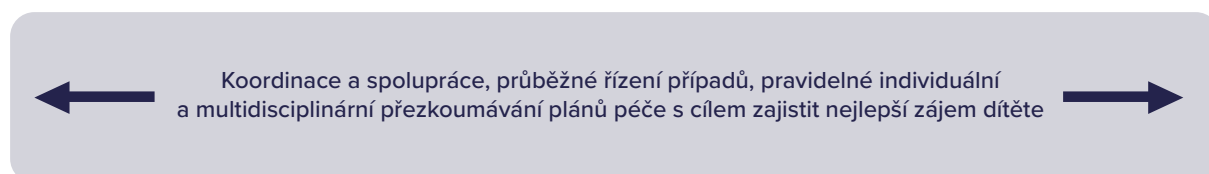
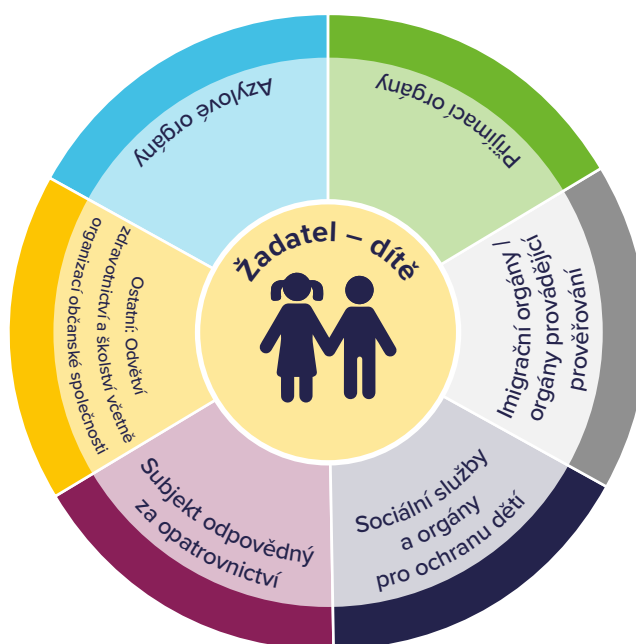

2.1.2. Multidisciplinární přístup a integrovaný systém ochrany dětí

Uplatňování zásady nejlepšího zájmu dítěte vyžaduje zapojení celé řady subjektů, včetně azylových a přijímacích orgánů, orgánů provádějících prověřování a imigračních orgánů, jakož i zdravotnických služeb a služeb na ochranu dětí. To podtrhuje význam účinné **koordinace a spolupráce**, stejně jako nutnost základního souboru znalostí a povědomí sdíleného mezi těmito odborníky na práva dětí, nejlepší zájem dítěte a azylový rámec.

Ve svém doporučení z roku 2024 týkajícím se rozvoje a posílení integrovaných **systémů ochrany dětí v nejlepším zájmu dítěte** ⁽⁸⁵⁾ Komise zdůrazňuje, že členské státy musí přijmout vhodná opatření k posílení **koordinace a spolupráce** všech příslušných ministerstev a odvětví, a to na různých úrovních působnosti, na místní, regionální i celostátní úrovni a v přeshraničních situacích. Pro účinnou ochranu je považován za nezbytný **interdisciplinární přístup**. Pakt podporuje koordinaci ⁽⁸⁶⁾ a zapojení kvalifikovaných a proškolených odborníků z různých ministerstev **do spolupráce s orgány pro ochranu dětí** i s dalšími mezinárodními organizacemi v rámci různých právních rámců. Tato koordinace vyžaduje, aby byl kladen důraz na **integrovaný přístup k řízení jednotlivých případů**, aby byla zajištěna plynulá koordinace a přijata následná opatření v souvislosti s osobami, kterým je poskytována pomoc.

Obrázek 3. Koordinace, spolupráce a integrovaný přístup k řízení případů

Zdroj: agentura EUAA

⁽⁸⁵⁾ [Doporučení Komise \(EU\) 2024/1238](#) týkající se rozvoje a posílení integrovaných systémů ochrany dětí v nejlepším zájmu dítěte, viz poznámka pod čarou 6, body 19 až 21.

⁽⁸⁶⁾ 24. a 25. bod odůvodnění nařízení o prověřování; čl. 60 odst. 4 nařízení AMMR; 65. bod odůvodnění směrnice RCD (z roku 2024).

Osoby, které pomáhají orgánům při posuzování nejlepšího zájmu dítěte v rámci prověřování a v rámci azylového řízení a procesu přijímání, by měly disponovat kombinací znalostí a povědomí v následujících oblastech:

- **zásady ochrany dětí** a fungování integrovaného systému ochrany dětí,
- **základní povědomí o fyzickém a emocionálním blahu dětí**, včetně příznaků, které mohou naznačovat, že dítě potřebuje další podporu,
- **základní znalosti o ukazatelích obchodování s lidmi, vykořisťování, zanedbávání a zneužívání** a o tom, jak bezpečně reagovat na sdělení o prožitém traumatu (včetně znalosti postupů pro předávání případů),
- **právní rámec vyplývající z paktu**, včetně záruk pro děti a toho, jak výsledky posouzení nejlepšího zájmu ovlivňují procesní kroky a uspořádání přijímání,
- **kulturní citlivost** a povědomí o dopadech migrace a vysídlení na děti.

Sdílení informací

S informacemi shromážděnými v rámci posouzení nejlepšího zájmu je třeba nakládat s náležitým ohledem na důvěrnost, pravidla ochrany osobních údajů a právo dítěte na soukromí. Zároveň může být nutné sdílet určité informace – a to výhradně podle zásady „vědět jen to nejnutnější“ – s příslušnými orgány nebo poskytovateli služeb, aby bylo možné zajistit účinné řízení případu, reagovat na zjištěné potřeby a předcházet rizikům ohrožujícím dítě nebo tato rizika zmírňovat, včetně rizik újmy či sebepoškození.

Rozhodnutí o tom, **jaké informace** se sdílejí, s **kým** a v **jaké fázi**, je třeba posuzovat případ od případu, přičemž prvořadým hlediskem je nejlepší zájem dítěte a sdílení se provádí výhradně podle zásady „vědět jen to nejnutnější“. V této souvislosti se členským státům doporučuje, aby:

- stanovily jasné protokoly a postupy upravující výměnu a sdílení informací mezi příslušnými odborníky a službami,
- stanovily role, odpovědnosti a ochranná opatření, aby bylo zajištěno, že sdílení informací bude přiměřené, omezené na to, co je nezbytně nutné, a v souladu s platnými předpisy o ochraně osobních údajů.

Tato opatření podporují účinnou koordinaci mezi jednotlivými subjekty a zároveň zajišťují ochranu práv a nejlepšího zájmu dětí, které potřebují mezinárodní ochranu. Dítě a jeho rodiče, pečující osoby nebo opatrovníci by měli být informováni o postupech pro sdílení informací a o svých právech vyplývajících z předpisů o ochraně osobních údajů a v příslušných případech by měli mít možnost vyjádřit své stanovisko nebo **udělit souhlas** v souladu s vnitrostátními právními předpisy.

Příklady – Jak zajistit integrovaný přístup k ochraně dětí

Integrovaný přístup k ochraně dětí zaměřený na dítě ⁽⁸⁷⁾ je zásadní pro zajištění komplexní ochrany dětí a smysluplného zohlednění jejich nejlepších zájmů v průběhu celého azylového řízení a postupu přijímání. Tento přístup rovněž zdůrazňuje, jak důležité je oceňovat silné stránky a zdroje dítěte a spolupracovat s rodinami, pečujícími osobami, komunitami a případně náboženskými a kulturními systémy ⁽⁸⁸⁾ s cílem podpořit celkovou pohodu dítěte.

Příklad 1 – Rozhodnutí o bezpečném ubytování

Během prověřování si příslušník pohraniční stráže všimne, že šestnáctiletá dívka bez doprovodu se zdá být vystrašená z muže, který s ní cestuje.

- **Orgán provádějící prověřování** na tento problém upozorní; **donucovací orgány** okamžitě zasáhnou, aby zajistily bezpečnost dívky a zahájily vyšetřování případu.
- **Opatrovník** se s dítětem setká, aby zajistil, že bude o dané záležitosti informováno způsobem vhodným pro děti a že dostane příležitost se vyjádřit.
- Opatrovník zajišťuje přístup **k bezplatnému poskytování právních informací a případně i právní pomoci**, jelikož dítě může být potenciální obětí obchodování s lidmi.
- **Posuzovatelé zranitelnosti** jsou o tom informováni a pečlivě vyhodnotí potřeby dívky a potenciální rizika, přičemž zohlední její názory a individuální okolnosti.
- Na základě posouzení a ve spolupráci se službami na ochranu dětí zajistí **pracovník v přímé práci s klienty** umístění dítěte do bezpečného a vhodného ubytovacího zařízení, např. do specializovaného přijímacího zařízení pro dívky nebo do chráněného útočiště.

Příklad 2 – Podpora dítěte během azylového pohovoru

Během azylového pohovoru si odpovědný pracovník všimne, že čtrnáctiletý chlapec bez doprovodu trpí nočními můrami a má potíže se soustředit.

- **Odpovědný pracovník** zaznamená tuto informaci jako potenciální ukazatel, který je třeba zohlednit při posuzování žádosti, a upozorní na stav žadatele.
- **Odpovědný pracovník v oblasti azylu** v souladu s tím přizpůsobí délku a tempo pohovoru.
- **Opatrovník** požádá o přestávky a o zjednodušené vysvětlení otázek.

⁽⁸⁷⁾ Integrované systémy ochrany dětí jsou rovněž součástí Nástroje pro technickou podporu zřízeného nařízením (EU) 2021/240, <http://data.europa.eu/eli/reg/2021/240/oj>, který poskytuje na vyžádání odborné technické poradenství šité na míru pro navrhování a provádění strukturálních reforem v členských státech. To zahrnuje oblasti vzdělávání, sociálních služeb, migrace a správy hranic, zdravotnictví a spravedlnosti, například podporu budování dětských domů (viz Barnahus).

⁽⁸⁸⁾ Bod 59, „Definice přístupu založeného na právech dítěte“ v dokumentu: Výbor OSN pro práva dítěte, *General comment No. 13 (2011): The right of the child to freedom from all forms of violence* (obecný komentář č. 13 (2011): Právo dítěte na ochranu před všemi formami násilí), CRC/C/GC/13, 2011, <https://www.refworld.org/legal/general/crc/2011/en/82269>.

- Po skončení pohovoru předá **odpovědný pracovník** dítě týmu pro posuzování zranitelnosti k dalšímu posouzení. Tento tým identifikuje příznaky související se stresem a poskytne doporučení pro další postup. Případ dále sleduje **posuzovatel zranitelnosti**, který přizpůsobí opatření potřebám dítěte. V případě potřeby se aktualizuje posouzení nejlepšího zájmu, aby zohledňovalo nově zjištěné potřeby a zajistilo tak blaho dítěte po celou dobu řízení.
- **Pracovník v přímé práci s klienty** je informován o zjištěných potřebách, aby byla zajištěna kontinuita péče a odpovídající úprava podmínek přijetí a podpůrných opatření.

Příklad 3 – Závažná psychická zátěž během pobytu v přijímacím středisku

Patnáctiletý chlapec bez doprovodu pobývá již několik týdnů v přijímacím středisku. Pracovníci si všimli, že přestal se zapojovat do školních činností, drží se dál od spolužáků a vykazuje příznaky nespavosti.

- **Pracovník v přímé práci s klienty** tato zjištění zaznamená a **v příslušných případech** o nich informuje **opatrovníka, vedoucího pracovníka pro daný případ a posuzovatele zranitelnosti**.
- **Opatrovník** se setká s dítětem, které mu sdělí, že ho často pronásledují vzpomínky spojené s událostmi z minulosti v jeho zemi původu.
- **Vedoucí pracovník pro daný případ** požádá o konzultaci se **zdravotnickým střediskem**, které u pacienta zjistí úzkost a psychickou zátěž a doporučí pravidelné schůzky se službami poskytujícími psychosociální podporu.
- Na základě tohoto posouzení, po konzultaci s opatrovníkem a vedoucím pracovníkem pro daný případ a v případě potřeby i s ohledem na stanovisko služeb na ochranu dětí, přijímací orgán zasáhne s cílem usnadnit řešení této psychické zátěže, například úpravou ubytovacích podmínek dítěte, zprostředkováním řešení konfliktů s vrstevníky či zajištěním přístupu k službám psychosociální podpory.
- **Odpovědný pracovník**, který byl o situaci informován, odloží naplánovaný pohovor, aby předešel zbytečnému stresu a zajistil, že se dítě bude moci smysluplně zapojit, jakmile se jeho stav stabilizuje.

Otázky, které je třeba zohlednit

Zavedení **sdíleného a bezpečného digitálního systému pro správu případů** může zlepšit spolupráci mezi jednotlivými orgány tím, že všem subjektům zapojeným do péče o dítě a jeho ochrany poskytne bezpečný přístup k relevantním informacím o případu v reálném čase. Přístup k těmto informacím by zabránil nejednotným či duplicitním zásahům ze strany různých subjektů. Tento systém by měl zahrnovat **spolehlivá opatření na ochranu údajů** a měl by být využíván pouze podle **zásady „vědět jen to nejnutnější“**, aby bylo zajištěno, že k citlivým informacím budou mít přístup pouze odborníci, kteří je potřebují k plnění svých konkrétních úkolů.

Sdílení informací prostřednictvím těchto systémů by mělo být **přiměřené a omezené na konkrétní účel**, přičemž by měla platit jasná pravidla upravující přístup k údajům, jejich využívání a uchovávání. Pokud to vnitrostátní právní předpisy vyžadují a s přihlédnutím k věku a vyspělosti dítěte, **mělo by být** o postupech při sdílení údajů **informováno** dítě a/ nebo jeho rodič, pečující osoba či opatrovník a v příslušných případech je třeba vyžádat si jejich **souhlas**. Všechny dohody o sdílení informací musí být v souladu s vnitrostátními právními rámci a platnými předpisy o ochraně osobních údajů, přičemž je třeba zajistit, aby prvořadým hlediskem zůstal nejlepší zájem dítěte.

Další zdroje k nejlepšímu zájmu dítěte

- UNHCR, *2021 UNHCR Best Interests Procedure Guidelines: Assessing and Determining the Best Interests of the Child* (Procesní pokyny UNHCR k nejlepšímu zájmu z roku 2021: posuzování a určování nejlepšího zájmu dítěte), <https://www.refworld.org/policy/opguidance/unhcr/2021/en/122648>
- UNHCR, *Guidelines on Assessing and Determining the Best Interests of the Child* (Pokyny k posuzování a určování nejlepšího zájmu dítěte), <https://migrationnetwork.un.org/resources/guidelines-assessing-and-determining-best-interests-child>
- *IOM Handbook on Protection and Assistance to Migrants Vulnerable to violence, exploitation and abuse* (Příručka IOM k ochraně a pomoci poskytované migrantům ohroženým násilím, vykořisťováním a zneužíváním), 2019; část 6, UNICEF, *Guidance for the Protection, Care and Assistance of vulnerable Migrants* (Pokyny pro ochranu, péči a pomoc poskytovanou zranitelným migrantům), <https://publications.iom.int/books/iom-handbook-migrants-vulnerable-violence-exploitation-and-abuse>
- UNICEF, IOM, Centrum pro správu znalostí EU-IOM, *Best Interest Determination Form* (Formulář pro určení nejlepšího zájmu), 2022, <https://migrantprotection.iom.int/system/files/training-material/attachment/3-bid-form.pdf>
- Save the Children, *Best Interests Assessment Form for Temporary Care Arrangements & Durable Solution* (Formulář pro posouzení nejlepšího zájmu v případě dočasné péče a trvalého řešení), 2010, <https://resourcecentre.savethechildren.net/document/best-interest-assessment-form-temporary-care-arrangements-durable-solution>.

3. Nejlepší zájem dítěte během prověřování

Nařízení o prověřování ⁽⁸⁹⁾ stanoví povinné prověřování státních příslušníků třetích zemí před vstupem na vnější hranici a v určitých situacích i na území daného státu, pokud jsou tyto osoby zadrženy v důsledku neoprávněného vstupu nebo pobytu ⁽⁹⁰⁾. Toto prověřování se vztahuje na osoby, které nesplňují podmínky pro vstup do EU.

Toto prověřování se skládá ze souboru kontrol, včetně kontrol totožnosti, bezpečnostních kontrol, zdravotních prohlídek a posouzení zranitelnosti, které se provádějí koordinovaně a aniž by tím bylo dotčeno následné azylové řízení nebo řízení o návratu. Tyto kontroly přispívají k účinnému správě vnějších hranic a zároveň zajišťují, aby byly zranitelnost a specifické potřeby zjištěny v co nejranější fázi.

Nařízení o prověřování stanoví, že prověřování na vnější hranici musí být provedeno „neprodleně a v každém případě se dokončí **do sedmi dnů** ⁽⁹¹⁾ od zadržení (...)“. Celý proces prověřování zahrnuje následující postupné kroky ⁽⁹²⁾:

- **předběžnou zdravotní prohlídku** ⁽⁹³⁾ a **předběžné posouzení zranitelnosti** ⁽⁹⁴⁾,
- zjištění **nebo ověření totožnosti** ⁽⁹⁵⁾ a bezpečnostní kontrolu ⁽⁹⁶⁾, která zahrnuje **zaregistrování biometrických údajů** ⁽⁹⁷⁾, pokud nebylo dosud provedeno,
- vyplnění **prověřovacího formuláře** ⁽⁹⁸⁾, a to i prostřednictvím křížových kontrol údajů s žadatelem za účelem opravy a úpravy poskytnutých informací ⁽⁹⁹⁾,
- **nasměrování** k příslušnému orgánu ⁽¹⁰⁰⁾.

Nařízení o prověřování rovněž zdůrazňuje **nutnost úzké spolupráce mezi příslušnými vnitrostátními orgány** odpovědnými za azylové řízení, přijímání žadatelů, orgány veřejného zdraví a orgány pro ochranu dětí (v příslušných případech) a orgány odpovědnými za navrácení ⁽¹⁰¹⁾.

⁽⁸⁹⁾ Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2024/1356 ze dne 14. května 2024, kterým se zavádí prověřování státních příslušníků třetích zemí na vnějších hranicích a mění nařízení (ES) č. 767/2008, (EU) 2017/2226, (EU) 2018/1240 a (EU) 2019/817 PE/20/2024/REV/1 (Úř. věst. L 1356, 22.5.2024), <http://data.europa.eu/eli/reg/2024/1356/oj>.

⁽⁹⁰⁾ Články 5 a 7 nařízení o prověřování.

⁽⁹¹⁾ Čl. 8 odst. 3 nařízení o prověřování.

⁽⁹²⁾ Čl. 5 odst. 5 nařízení o prověřování.

⁽⁹³⁾ Článek 12 nařízení o prověřování.

⁽⁹⁴⁾ Článek 12 nařízení o prověřování.

⁽⁹⁵⁾ Článek 14 nařízení o prověřování.

⁽⁹⁶⁾ Články 15 a 16 nařízení o prověřování.

⁽⁹⁷⁾ Články 15, 22 a 24 nařízení AMMR.

⁽⁹⁸⁾ Článek 17 nařízení o prověřování.

⁽⁹⁹⁾ 32. bod odůvodnění nařízení o prověřování.

⁽¹⁰⁰⁾ Článek 18 nařízení o prověřování.

⁽¹⁰¹⁾ 24. bod odůvodnění nařízení o prověřování: „Za účelem dosažení cílů prověřování by měl být zajištěn pevnější rámec pro úzkou spolupráci mezi příslušnými vnitrostátními orgány uvedenými v ustanovení nařízení (EU) 2016/399 týkajícím se provádění ochrany hranic, orgány zapojenými do azylového řízení a odpovědnými za přijímání žadatelů, orgány odpovědnými za ochranu veřejného zdraví a orgány odpovědnými za provádění řízení o navrácení podle směrnice 2008/115/ES.“

Pokud jde o koordinaci a spolupráci, nařízení o prověřování odkazuje na **Evropskou agenturu pro pohraniční a pobřežní stráž** (Frontex), **Agenturu Evropské unie pro spolupráci v oblasti prosazování práva** (Europol), **agenturu EUAA**, **vnitrostátní orgány pro ochranu dětí** a orgány pověřené odhalováním a identifikací obětí obchodování s lidmi ⁽¹⁰²⁾.

Vnitrostátní orgány pro ochranu dětí se zapojují již od prvních fází příchodu dítěte, zejména v případě dětí bez doprovodu. Ještě před jmenováním opatrovníka by měly být **prvním subjektem, který dokáže posoudit bezprostřední potřeby v oblasti ochrany**, zahájit opatření k zajištění péče a podílet se na posouzení nejlepšího zájmu. Zapojení vnitrostátních orgánů pro ochranu dětí do prověřování v **počátečních fázích azylového řízení (přístup k řízení)** a v procesech předávání je zásadní pro zajištění toho, aby **rozhodnutí přijatá** v této fázi a během přijímání v průběhu prověřování byla **v souladu se zásadami ochrany dětí** a normami EU i vnitrostátními normami, aby byla od samého počátku zajištěna kontinuita péče a ochrana práv dětí.

Nařízení o prověřování rovněž zdůrazňuje povinnost orgánů provádějících prověřování **poskytovat informace** způsobem vstřícným k dětem ⁽¹⁰³⁾ o účelu a délce trvání prověřování a o právu požádat o azyl. Jakmile dítě projeví záměr **požádat o azyl**, měly by mu být v souladu s nařízením o azylovém řízení (APR) ⁽¹⁰⁴⁾ poskytnuty včasné a přiměřené právní informace.

V neposlední řadě nařízení o prověřování zdůrazňuje význam **dodržování základních práv** ⁽¹⁰⁵⁾.

Portál agentury EUAA „Let’s Speak Asylum“, <https://lsa.euaa.europa.eu/>

Na portálu „Let’s Speak Asylum“ naleznete metodické pokyny a praktické nástroje týkající se poskytování informací v rámci azylových řízení a procesu přijímání.

Portál bude obsahovat informační materiály vypracované agenturou EUAA v souladu se společným evropským azylovým systémem, které budou orgány doplňovat o informace specifické pro jednotlivé země. Mezi ně patří povinné brožury pro děti s doprovodem i děti bez doprovodu a doplňkový balíček obrázkových příběhů, plakátů, kartiček a animací pro zranitelné osoby. Portál bude rovněž obsahovat návody a praktické tipy k používání těchto materiálů (budou zveřejněny v nejbližší době).

Agentura EUAA, *Practical Guide on Free Legal Counselling: Organisation of the provision of free legal counselling* (Praktická příručka o bezplatném poskytování právních informací: systém bezplatného poskytování právních informací), říjen 2025, <https://euaa.europa.eu/publications/practical-guide-free-legal-counselling>

⁽¹⁰²⁾ 24. bod odůvodnění nařízení o prověřování.

⁽¹⁰³⁾ Čl. 11 odst. 1 a 2 nařízení o prověřování.

⁽¹⁰⁴⁾ Čl. 15 odst. 1 nařízení APR.

⁽¹⁰⁵⁾ Článek 3 nařízení o prověřování.

3.1. Uplatňování nejlepšího zájmu dítěte během prověřování

Identifikace zranitelných žadatelů a osob se zvláštními potřebami (včetně dětí) je zásadní právní povinností. Zjišťování potřeb musí začít co nejdříve po příchodu, a to buď na vnější hranici, nebo v prvním přijímacím středisku v rámci zdravotních prohlídek a posouzení zranitelnosti. Jakmile žadatel uvede, že je dítětem, uplatní se zásada nejlepšího zájmu dítěte. Měl by být jmenován opatrovník, který bude dítě bez doprovodu během prověřování zastupovat a pomáhat mu. Pokud nebyl jmenován opatrovník, měla by být určena osoba vhodná k tomu, aby dočasně jednala jako zástupce ⁽¹⁰⁶⁾. Měly by být zapojeny orgány pro ochranu dětí ⁽¹⁰⁷⁾, aby bylo dítěti poskytnuto okamžitá a přiměřená ochrana a podpora, a to mimo jiné v oblasti tělesného a duševního zdraví, přístupu k neodkladné zdravotní péči a nezbytné léčbě nemocí, psychosociální podpory, ochrany před újmou a aktivace vhodných mechanismů pro další postup a předávání. Pracovníci provádějící prověřování budou muset být proškoleni a musí mít znalosti o tom, jak spolupracovat a koordinovat činnost se zúčastněnými stranami za účelem poskytování doplňkových podpůrných služeb.

Příklady – Zohledňování nejlepšího zájmu dítěte během prověřování

V průběhu prověřování a zejména při **zdravotní prohlídce a posouzení zranitelnosti** mohou pracovníci **odhalit specifické potřeby a zranitelnost**, které vyžadují zohlednění nejlepšího zájmu dítěte. Vzhledem k tomu, že zdravotní prohlídky a posouzení zranitelnosti mají pouze předběžný charakter, měly by orgány poskytnout podporu v případech bezprostřední potřeby, zatímco další podpora by měla být poskytnuta v rámci následných postupů. Níže je uvedena řada příkladů ilustrujících situace, které mohou nastat ve fázi prověřování.

Příklad 1 – Chybějící doklady totožnosti a vážné pochybnosti ohledně věku, který dítě udává

Pro účely prověřování a posuzování zranitelnosti představuje samotná skutečnost, že se jedná o dítě, zranitelnost jako takovou. Identifikace dětí, a to i v případech, kdy existují pochybnosti ohledně jejich věku, proto spadá do rámce posouzení zranitelnosti a vyžaduje konkrétní ochranná opatření související s nejlepším zájmem dítěte. Pokud dítě nemá žádné doklady totožnosti a vzhledem k protichůdným či nesourodým informacím vzniknou vážné pochybnosti o jím udávaném věku, musí pracovníci nejprve ověřit, zda lze tyto pochybnosti okamžitě vyjasnit (např. na základě dostupných záznamů, vysvětlení nebo prvotních ověření). Pokud ne, musí případ postoupit příslušnému orgánu, který rozhodne, zda je nutné provést formální posouzení věku ⁽¹⁰⁸⁾.

Příklad 2 – Ukazatele obchodování s lidmi

Zjištění ukazatelů, že dítě může být obětí obchodování s lidmi, vede k okamžitému přijetí ochranných opatření a k zapojení příslušných orgánů pro boj proti obchodování s lidmi.

⁽¹⁰⁶⁾ 25. bod odůvodnění nařízení o prověřování.

⁽¹⁰⁷⁾ Čl. 8 odst. 9 a čl. 12 odst. 4 nařízení o prověřování.

⁽¹⁰⁸⁾ Podrobné informace o posuzování věku naleznete v publikaci agentury EUAA *Praktická příručka k posuzování věku* z listopadu 2025 <https://www.euaa.europa.eu/publications/practical-guide-age-assessment-0>.

Příklad 3 – Možná nutnost vyhledávání rodinných příslušníků

V rámci posouzení je třeba zjistit, kdy dítě naposledy vidělo své rodiče či rodinné příslušníky, a rozhodnout, zda je vyhledávání rodinných příslušníků, opětovné sloučení rodiny či relokační v nejlepším zájmu dítěte.

Příklad 4 – Závažná psychická zátěž

Závažná psychická zátěž může být důsledkem traumatu prožitého v zemi původu nebo během migrační cesty, včetně událostí, jako jsou ztroskotání lodí či pátrací a záchranné operace, při nichž dochází ke ztrátám na životech. V takových případech je nutné posoudit, jaká lékařská, psychologická či psychiatrická podpora je nezbytná ke stabilizaci stavu dítěte, a zároveň zohlednit dobu potřebnou k odpočinku a zotavení, než se dítě bude moci smysluplně účastnit azylového řízení či jiných řízení, včetně posouzení, zda má dítě nějaké specifické potřeby v oblasti ubytování.

Příklad 5 – Nejasné rodinné vazby dítěte s doprovodem

Pracovníci musí ověřit, zda dospělá osoba, která dítě doprovází, za něj skutečně nese odpovědnost, a věnovat pozornost jakýmkoli náznakům potenciálních rizik souvisejících se vztahem mezi dospělou osobou a dítětem, zejména rizikům spojeným s obchodováním s lidmi nebo sexuálním zneužíváním.

Příklad 6 – Dítě se zdravotními problémy nebo postižením

V případě dětí se zdravotními problémy (včetně potřeb v oblasti reprodukčního zdraví) nebo s tělesným, smyslovým, mentálním či psychosociálním postižením je nutné provést specifické posouzení jejich potřeb v oblasti ubytování (přístupnost, poloha, bezpečnost ubytovacího zařízení).

Zapamatujte si

Děti bez doprovodu by zpravidla neměly být zařazovány do řízení na hranicích. V rámci fáze prověřování se zjišťují a dokumentují relevantní skutečnosti – včetně totožnosti, posouzení věku, zranitelnosti a jakýchkoli náznaků souvisejících s národní bezpečností nebo veřejným pořádkem. Ačkoli formální rozhodnutí o použitelném řízení se přijímá až na konci prověřování, informace shromážděné v této fázi mají rozhodující význam pro zajištění toho, aby děti bez doprovodu nebyly zpravidla zařazovány do řízení na hranicích a aby v případě, že k tomu dojde, bylo toto řízení omezeno **na výjimečné situace, kdy dítě představuje hrozbu pro národní bezpečnost nebo veřejný pořádek** ⁽¹⁰⁹⁾. V každém případě je třeba zajistit vhodné podmínky přijetí dětí a dodržovat všechna příslušná ochranná opatření ⁽¹¹⁰⁾.

⁽¹⁰⁹⁾ Čl. 53 odst. 1 nařízení APR.

⁽¹¹⁰⁾ Čl. 53 odst. 1 a čl. 42 odst. 3 písm. b) nařízení APR, s výjimkou případů, kdy existují obavy ohledně národní bezpečnosti nebo veřejného pořádku v souvislosti s žadatelem. Směrnice RCD (z roku 2024) zmiňuje určité výjimky, například v případě, že bylo zjištěno, že nezletilá osoba představuje bezpečnostní hrozbu (viz 40. bod odůvodnění a čl. 13 odst. 2 písm. b)).

Příklady – Uplatňování nejlepšího zájmu dítěte během prověřování

Příklad 1 – Zjišťování potřeby ubytování vhodného pro děti

Při prověřování si pracovníci všimnou, že šestnáctiletá dívka bez doprovodu se vyhýbá očnímu kontaktu a vyděsí se, když se k ní přiblíží dospělí muži.

- **Pracovníci provádějící prověřování** okamžitě zohlední nejlepší zájem dítěte a uvědomí orgány pro ochranu dětí.
- Je informován **opatrovník nebo osoba vhodná k tomu, aby dočasně jednala jako zástupce**, kteří se úzce podílí na všech činnostech.
- Prověřování je upřednostněno, aby mohlo být dítě okamžitě předáno do příslušného řízení.
- Chování dívky během **posouzení zranitelnosti** naznačuje možnou zkušenost s genderově podmíněným násilím. Z tohoto důvodu by mohla potřebovat spíše menší přijímací zařízení vhodné pro děti než velké centrum, které je daleko od odpovídající zdravotní péče i psychologické podpory. Je zajištěno včasné předání specializovaným službám psychosociální a zdravotní podpory.

Uplatňování nejlepšího zájmu dítěte: zajištění včasného umístění v bezpečném prostředí odpovídající věku a specializovaných podpůrných služeb ještě před zahájením azylového řízení.

Příklad 2 – Rozhodnutí o tom, že dítě s doprovodem nebude zařazeno do řízení na hranicích

Přichází 13letá dívka se svou matkou, která uvádí, že dívka trpí zdravotními problémy (těžké astma a epilepsie), které vyžadují každodenní užívání léků a pravidelné sledování.

- **Zdravotní prohlídky** ukázaly, že léky, které mělo dítě u sebe, docházejí.
- **Pracovníci provádějící prověřování** zajistí okamžitou lékařskou konzultaci.
- Ačkoli žadatelé spadají do kategorie, která se obvykle posuzuje v rámci řízení na hranicích, na základě zdravotních prohlídek a posouzení zranitelnosti bylo zjištěno, že zdravotní problémy dítěte nelze v hraničním zařízení bezpečně řešit.
- **Pracovníci provádějící prověřování** se obrátí na zdravotnické služby, které potvrdí, že dané zařízení není schopno zajistit požadované podmínky.
- **Přijímací orgány** jsou povinny umístit dítě do blízkosti zdravotnického zařízení, které je schopno zajistit nepřetržitou péči.

Jelikož je prvořadým hlediskem nejlepší zájem dítěte, **není** ani matka **zařazena do řízení na hranicích** a případ je postoupen do běžného azylového řízení.

Uplatnění nejlepšího zájmu dítěte: zajištění nepřetržitého přístupu k nezbytné léčbě a zabránění zhoršení zdravotního stavu. Ochrana zdraví dítěte má přednost před efektivitou řízení.

4. Nejlepší zájem dítěte v azylovém řízení

Nařízení o azylovém řízení („dále jen „nařízení APR“) je klíčovým právním nástrojem v rámci společného evropského azylového systému (dále jen „systém SEAS“), jehož cílem je harmonizovat a zlepšit azylové řízení ve všech členských státech. Stanoví společné normy pro registraci, ubytování, pohovory, rozhodování a odvolání, čímž zajišťuje spravedlnost, efektivitu a ochranu základních práv.

Kvalifikační nařízení ⁽¹¹¹⁾ pak stanoví společná kritéria pro přiznání mezinárodní ochrany a vymezuje práva a nároky spojené s jednotlivými statusy mezinárodní ochrany, jako jsou povolení k pobytu, přístup ke zdravotní péči, vzdělání a integrační opatření.

Tato dvě nařízení by neměla být používána odděleně. Naopak, je třeba je uplatňovat **vzájemně provázaným** a soudržným způsobem. Zkušenosti v rámci azylového systému dítě nezískává v izolovaných procesních krocích: každé rozhodnutí a každá interakce tvoří součást souvislého procesu. Proto by se veškerá opatření přijímaná na základě obou nařízení, a to i po uznání statusu ⁽¹¹²⁾, měla řídit **holistickým a na dítě zaměřeným přístupem** ⁽¹¹³⁾, který zohledňuje individuální okolnosti dítěte, jeho zranitelnost a jeho nejlepší zájem.

Nařízení APR zavádí **specifická ochranná opatření pro děti**, která jsou přizpůsobena jejich zranitelnosti. Patří mezi ně:

- poskytování informací způsobem vstřícným k dětem, v případě potřeby za pomoci tlumočníka,
- povinné posouzení zranitelnosti, techniky vedení pohovorů způsobem zohledňujícím potřebu dítěte,
- přednostní vyřizování žádostí týkajících se dětí, aniž by tím byly ohroženy procesní záruky,
- jmenování kvalifikovaných opatrovníků pro děti bez doprovodu.

⁽¹¹¹⁾ Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2024/1347 ze dne 14. května 2024 o normách, které musejí splňovat státní příslušníci třetích zemí nebo osoby bez státní příslušnosti, aby mohli požívat mezinárodní ochrany, o jednotném statusu pro uprchlíky nebo osoby, které mají nárok na doplňkovou ochranu, a o obsahu udělené ochrany, o změně směrnice Rady 2003/109/ES a o zrušení směrnice Evropského parlamentu a Rady 2011/95/EU (Úř. věst. L, 2024/1347, 22.5.2024), <http://data.europa.eu/eli/reg/2024/1347/oj>.

⁽¹¹²⁾ Čl. 22 odst. 1 a 2 nařízení APR a 15. bod odůvodnění kvalifikačního nařízení.

⁽¹¹³⁾ Přístup zaměřený na dítě zajišťuje, že při všech rozhodnutích a řízeních, které se ho týkají, je systematicky zohledňován nejlepší zájem dítěte, jeho právo být vyslechnuto, jeho bezpečnost a vývoj, a to v souladu s Úmluvou. V rámci azylového řízení to zahrnuje přizpůsobení řízení věku a vyspělosti dítěte, zajištění práva dítěte na to, aby bylo vyslechnuto způsobem odpovídajícím jeho věku, včasné poskytování informací a podpory a zaručení procesních záruk, včetně zastoupení, po celou dobu řízení.

4.1. Uplatňování nejlepšího zájmu dítěte během azylového řízení

Azylové řízení začíná v okamžiku, kdy dítě projeví záměr požádat o azyl. K tomu může dojít při příchodu, během prověřování nebo v průběhu pobytu. Ve všech situacích, kdy se jedná o děti, je nutné řádně uplatňovat záruky ⁽¹¹⁴⁾ a ochranná opatření ⁽¹¹⁵⁾.

4.1.1. Učinění žádosti

Je nezbytné, aby orgány co nejdříve rozpoznaly **jakékoli náznaky toho, že dítě může potřebovat mezinárodní ochranu**, a to i v případě, že dítě výslovně nevyjádří záměr požádat o azyl. To platí zejména pro děti bez doprovodu a děti ve zranitelných situacích, které si nemusí být vědomy svých práv ani toho, jak probíhá azylový řízení. Od prvního kontaktu musí orgány zajistit, aby byly uplatňovány všechny příslušné záruky a procesní záruky specifické pro děti, a to v souladu s nejlepším zájmem dítěte (viz [obrázek 1](#)).

V situacích prvního kontaktu, zejména na hranicích, může být potřeba ochrany dítěte vyjádřena pouze nepřímo. Příslušníci pohraniční stráže a další úředníci, kteří přicházejí s dětmi do prvního kontaktu, by proto měli **být ostražití** vůči známkám, jako je strach nebo úzkost z vyhlídky na návrat, zmínky o utrpěné újmě či nebezpečí v minulosti, vyhýbání se úředním postupům, opakované dotazy ohledně bezpečnosti nebo žádosti o informace týkající se setrvání na daném území. Jakákoli taková známka by měla být důvodem k důkladnějšímu posouzení a případně k předání do azylového řízení, neboť právo na mezinárodní ochranu platí již od okamžiku prvního kontaktu.

V této souvislosti by pracovníci, kteří přicházejí s dětmi do prvního kontaktu, měli vždy mít na paměti následující skutečnosti.

- Děti se nemusí identifikovat jako děti nebo jako žadatelé o azyl, a to i kvůli nedostatečnému sebeuvědomění či neznalosti záruk spojených s podáváním žádosti o mezinárodní ochranu. Orgány proto musí aktivně zjišťovat potřeby v oblasti ochrany a poskytovat smysluplné informace o dostupných možnostech, které odpovídají věku dítěte.
- Strach, trauma, zkušenosti se zneužíváním, obchodováním s lidmi nebo vykořisťováním a neúmyslně nesprávné informace mohou ovlivnit chování dítěte a jeho ochotu sdělovat informace.
- Děti, které krátce po příchodu začnou být pohřešovány, jsou často vystaveny vážným rizikům, což vyžaduje okamžitou následnou reakci a koordinaci s příslušnými orgány.

Jakmile dítě projeví záměr požádat o azyl, musí mu být okamžitě umožněn přístup k tomuto řízení, který musí být podporován a přizpůsoben jeho potřebám. Dětem bez doprovodu musí být neprodleně poskytnuta pomoc ze strany osoby vhodné k tomu, aby dočasně

⁽¹¹⁴⁾ Článek 13 nařízení o prověřování.

⁽¹¹⁵⁾ Další podrobnosti o prověřování, postupu prověřování a zárukách během prověřování naleznete viz [kapitola 3 Nejlepší zájem dítěte během prověřování](#).

jednala jako zástupce, která bude včas určena a bude dítě zastupovat a jednat jeho jménem, dokud nebude jmenován opatrovník. Opatrovník musí být jmenován do 15 dnů od podání žádosti o mezinárodní ochranu, případně do 25 dnů v případě nepřiměřeného počtu žádostí podaných dětmi bez doprovodu. Je nutné bezodkladně zjistit zranitelnost, která ovlivňuje schopnost dítěte spolupracovat při řízení. Orgány by měly situaci dále sledovat a zajistit, aby byly zohledněny potřeby a zranitelnost dítěte s cílem poskytnout mu odpovídající zvláštní procesní záruky během registrace i v následujících fázích azylového řízení ⁽¹¹⁶⁾.

Opatrovník dítěte by měl zajistit přístup k poskytování právních informací.

Podáním žádosti o azyl vzniká řada **práv a povinností**, mezi něž patří:

- **právo setrvat** na území členského státu,
- **právo na informace** v jazyce, kterému dítě rozumí (v případě potřeby s pomocí tlumočnicka), o tom, jak podat žádost o mezinárodní ochranu, a o právech a povinnostech dítěte v průběhu azylového řízení (materiály týkající se poskytování informací viz [rámeček „Let’s Speak Asylum“](#) výše),
- povinnost členských států do 30 dnů určit/posoudit, zda dítě **potřebuje zvláštní procesní záruky nebo má-li další zvláštní potřeby při přijetí**,
- povinnost členských států poskytovat materiální podmínky přijetí, jak je stanoveno ve směrnici RCD (z roku 2024), včetně přístupu ke vzdělání.

Každý úkon prováděný společně s dítětem nebo v jeho blízkosti **musí být v souladu s nejlepším zájmem dítěte**.

4.1.2. Registrace a podání žádosti o azyl

V některých zemích se registrace a podání žádosti provádějí v různých okamžicích, ačkoli členské státy mají možnost provést registraci a podání žádosti současně.

Bez ohledu na konkrétní uspořádání v jednotlivých členských státech představuje **registrace** krok, při kterém orgány formálně zaznamenají žádost dítěte o mezinárodní ochranu a začnou řešit jeho dlouhodobé potřeby. Jedná se tedy o **zásadní první krok** k zajištění toho, aby byl nejlepší zájem dítěte zohledněn a zaručen.

Základní osobní údaje a základní biometrické údaje dítěte, které podává žádost, by měly být shromážděny ještě před registrací, a to ve fázi prověřování. Pokud se tak však nestane, budou orgány muset tyto údaje shromáždit při registraci ⁽¹¹⁷⁾.

V rámci tohoto procesního kroku jsou děti vyzvány, aby poskytly různé informace, například jakékoli relevantní dokumenty, které mají k dispozici (např. rodný list, školní doklady) ⁽¹¹⁸⁾, podrobnosti o důvodech, proč opustily svou zemi, o tom, kde se nacházejí jejich rodinní příslušníci, a o jejich migrační cestě.

⁽¹¹⁶⁾ Čl. 4 odst. 4 a článek 20 nařízení APR.

⁽¹¹⁷⁾ V souladu s článkem 27 nařízení APR.

⁽¹¹⁸⁾ Článek 27 a čl. 28 odst. 6 nařízení APR.

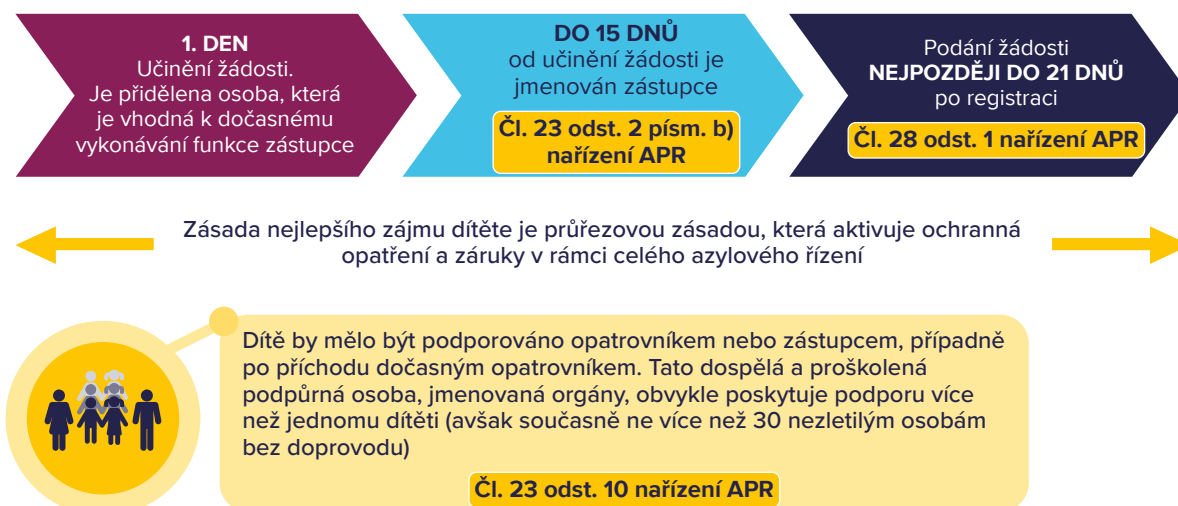
Dítě má v této fázi a/nebo v průběhu celého řízení určitá práva, například:

- právo na podporu ze strany opatrovníka, rodičů nebo jiného rodinného příslušníka,
- právo na celistvost rodiny ⁽¹¹⁹⁾, které může v této fázi vést k zahájení vyhledávání rodinných příslušníků,
- právo na pomoc tlumočníka, jehož pohlaví si pokud možno budou moci vybrat ⁽¹²⁰⁾.

Kromě toho musí mít žadatelé (včetně dětí) možnost komunikovat s úřadem UNHCR nebo jinými organizacemi poskytujícími právní poradenství či informace ⁽¹²¹⁾. Kromě toho by děti měly mít přístup k právní pomoci, aby mohly své nároky účinně uplatnit ⁽¹²²⁾.

Při shromažďování údajů v průběhu registrace a podávání žádosti je třeba respektovat soukromí a důstojnost dítěte. Informace by měly být bezpečně uchovávány a sdíleny pouze s příslušnými subjekty v souladu s právními předpisy EU o ochraně osobních údajů.

Obrázek 4. Důležité lhůty platné pro děti v rámci řádného azylového řízení

Zdroj: agentura EUAA

Ve fázi registrace žádosti musí příslušné orgány zjistit a zaznamenat jakékoli prvotní náznaky toho, že žadatel může potřebovat zvláštní procesní záruky ⁽¹²³⁾. Toto počáteční zjišťování by mělo vycházet z viditelných znaků, výpovědí či chování žadatele nebo z jakýchkoli relevantních dokumentů a v případě nezletilých osob také z výpovědí rodičů, odpovědných dospělých osob nebo opatrovníků. Veškeré takové údaje musí být zahrnuty do spisu žadatele a musí být k dispozici rozhodujícímu orgánu. **Posuzování** může pokračovat i po podání žádosti a musí být dokončeno **co nejdříve, nejpozději však do 30 dnů**. Cílem tohoto posouzení je zjistit bezprostřední potřeby, jako je lékařská péče či psychosociální podpora, případně rizika vykořisťování. Pokud se objeví náznaky obchodování s lidmi, zneužívání nebo zanedbávání, musí orgány dítě neprodleně předat příslušným mechanismům, které zajistí jeho ochranu.

⁽¹¹⁹⁾ Čl. 23 odst. 4 písm. a) nařízení AMMR.

⁽¹²⁰⁾ Čl. 13 odst. 7 nařízení APR.

⁽¹²¹⁾ Čl. 8 odst. 4 nařízení APR.

⁽¹²²⁾ Články 15, 16, 17 a 18 nařízení APR.

⁽¹²³⁾ Čl. 20 odst. 2 nařízení APR.

Kromě toho musí být posouzení přezkoumáno v případě, že u žadatele dojde ke změně situace, nebo pokud se ukáže, že je zapotřebí poskytnout zvláštní procesní záruky ⁽¹²⁴⁾.

Při **podávání žádosti o azyl** je třeba dětem poskytnout komplexní podporu, aby byla zajištěna jejich **smysluplná účast**. Podání žádosti ukončuje fázi přístupu k azylovému řízení. V této fázi by se od dětí nemělo očekávat, že podají úplné či podrobné vysvětlení své žádosti o azyl, a neměly by být ani postihovány za to, že toho nejsou schopny. Děti především nemusejí být ještě připraveny svěřit se s citlivými či traumatickými zážitky. Shromažďování informací ve fázi podání žádosti by se proto mělo omezit na to, co je nezbytné k formalizaci žádosti, přičemž se předpokládá, že další podrobnosti mohou být poskytnuty v pozdějších fázích řízení.

Další fází azylového řízení je **posouzení žádosti**. Je důležité **individualizovat dobu trvání řízení** buď upřednostněním žádosti dítěte ⁽¹²⁵⁾, nebo prodloužením doby odpočinku a zotavení před stanovením data pohovoru, je-li to v nejlepším zájmu dítěte. Při rozhodování o dalším postupu by měla být rozhodujícím faktorem osobní situace dítěte.

Úlohy a povinnosti k zajištění nejlepšího zájmu dítěte

Povinnosti odpovědného pracovníka

- Mít **nezbytné znalosti** o právech a zvláštních potřebách dětí a jednat způsobem zohledňujícím potřeby dítěte, a v souladu s danými souvislostmi ⁽¹²⁶⁾.
- Zajistit procesní záruky (např. právo na pobyt, jmenování opatrovníka, přístup k poskytování právních informací, právní zastoupení, přijímání).
- Zajistit, aby dítěti byly poskytnuty právní a procesní informace, které mu umožní porozumět azylovému řízení.
- Zvážit v příslušných případech vyhledávání rodinných příslušníků a opětovné sloučení rodiny v souladu s nařízením o řízení azylu a migrace (nařízení AMMR).
- V případě potřeby určit zvláštní procesní záruky.
- Zajistit, aby byl opatrovník v aktivním kontaktu s dítětem a poskytoval mu podporu a pomoc, a to v případě potřeby i během osobního pohovoru.

Povinnosti opatrovníka

- Zajistit dítěti přístup k odpovídajícím podmínkám přijetí, včetně vzdělávání, zdravotní péče a podpůrných služeb.
- Poskytovat podporu při přípravě na pohovor i v jeho průběhu objasňováním otázek a zajištěním, aby se dítě cítilo v bezpečí a aby mělo pocit, že je mu rozuměno.
- Podporovat vyhledávání rodinných příslušníků, pokud je to v souladu s nejlepším zájmem dítěte a jeho bezpečností.

⁽¹²⁴⁾ Čl. 20 odst. 3 nařízení APR.

⁽¹²⁵⁾ Čl. 34 odst. 5 písm. b) nařízení APR.

⁽¹²⁶⁾ Čl. 22 odst. 3 nařízení APR.

- Zastupovat dítě nebo poskytovat pomoc dítěti v případech, kdy dochází k přezkoumání nebo odebrání jeho postavení uprchlíka či statusu doplňkové ochrany, zajistit návaznost mezi dosavadním a budoucím řízením a zároveň plnit roli stabilního kontaktního bodu pro dítě.
- V zájmu zajištění spravedlnosti a transparentnosti **podporovat poskytování vysvětlení** ohledně azylového řízení **přízpusobených věku žadatelů**, a to i ohledně účelu pohovoru a toho, co lze očekávat.
- **Pomáhat dítěti získat přístup k poskytování právních informací, bezplatné právní pomoci a právnímu zastoupení, jakož i k procesnímu poradenství**, a tím zajistit větší ochranu nejlepšího zájmu dítěte.

Další informace a praktické rady k vedení pohovoru s dětmi naleznete v [Příloha I – Osobní azylový pohovor s dítětem](#).

Příklady – Uplatňování nejlepšího zájmu dítěte během registrace a podávání žádosti

Příklad 1 – Ochrana osobních údajů a důstojnost během registrace

Šestnáctiletý chlapec bez doprovodu podá žádost o azyl. Při registraci si orgány všimnou, že dítě má na předloktích a na holeních několik stejných jizev a že se zdá být nejisté, když mu jsou kladeny obecné otázky ohledně jeho cesty a současných životních podmínek.

- **Opatrovník** se do toho vloží a vysvětlí, že dítě v této fázi ještě není připraveno hovořit o traumatických zážitcích.
- **Registrační orgány** omezují dotazování tak, aby se dítě cítilo v bezpečí, a shromažďují pouze informace, které jsou nezbytně nutné k vyřízení žádosti.
- **Dítěti** je sděleno, že podrobné vysvětlení lze poskytnout později během osobního pohovoru.
- Po podání žádosti je o potenciální potřebě psychosociální podpory uvědomen a informován **přijímací orgán / vedoucí pracovník pro daný případ**.
- Do spisu se zapisují poznámky, aby byl v následujících fázích zajištěn přístup zohledňující traumatické zážitky.
- **Dítě** je informováno o tom, proč se shromažďují dokumenty, otisky prstů a osobní údaje, a o způsobu, jak budou použity.
- Osobní údaje jsou bezpečně zaznamenávány a sdíleny pouze s příslušnými orgány. Orgány věnují zvýšenou pozornost možné zranitelnosti z důvodu příslušnosti ke dvěma či více skupinám, újmě na základě pohlaví nebo sexuální orientaci, genderové identity, genderovému vyjádření a pohlavním znakům (SOGIESC) a zajišťují, aby byly dotazy a sběr údajů prováděny s mimořádnou citlivostí a důvěrností.
- **Opatrovník** zajistí, aby dítě pochopilo své právo na soukromí a důstojnost, jakož i svá práva vyplývající z předpisů o ochraně osobních údajů.

Uplatňování nejlepšího zájmu dítěte: respektování důstojnosti a soukromí dítěte při současném zajištění zákonného a přiměřeného shromažďování údajů.

Příklad 2 – Doba pro odpočinek a zotavení před osobním pohovorem

Sedmnáctiletý chlapec bez doprovodu podá žádost o azyl krátce po příchodu, vykazuje však známky extrémní únavy po dlouhé a nebezpečné cestě.

- Během podávání žádosti **dítě a jeho opatrovník** informují příslušné orgány, že dítě již několik dní pořádně nespalo.
- **Přijímací orgán / vedoucí pracovník pro daný případ** jsou o tom informováni a upřednostní schůzku s dítětem, aby posoudili jeho potřeby a stanovili vhodnou podporu a další postup.
- Podání žádosti je **dokončeno** za účelem zajištění přístupu k právům a podmínkám přijetí.
- **Odpovědný pracovník** je o tom informován a na základě závěrů posuzovatele zranitelnosti rozhodne, že okamžité naplánování osobního pohovoru by negativně ovlivnilo schopnost dítěte se ho zúčastnit. Před stanovením termínu pohovoru je poskytnuta doba pro **odpočinek a zotavení**.
- **Dítě je** způsobem odpovídajícím jeho věku **informováno** o dalších krocích a předpokládaném časovém harmonogramu.

Uplatňování nejlepšího zájmu dítěte: zajištění toho, aby se dítě mohlo účinně účastnit azylového řízení a aby posuzování jeho žádosti bylo spravedlivé a probíhalo způsobem zohledňujícím potřeby dítěte.

Příklad 3 – Záruky v případě rizika pohřešování po podání žádosti

Patnáctiletý chlapec bez doprovodu podá žádost o azyl, uvede však, že na něj známí naléhají, aby opustil přijímací zařízení.

- **Orgány pro podávání žádostí** zaznamenají riziko pohřešování dítěte.
- Okamžitě jsou uvědomeny **orgány pro ochranu dětí, přijímací orgány, vedoucí pracovník pro daný případ a opatrovník**.
- **Uspořádání přijímání** je přizpůsobeno tak, aby bylo možné zajistit důkladnější dohled a podporu.
- Dítě je informováno o **rizicích a důsledcích opuštění zařízení/systému** a o dostupných možnostech ochrany.
- Jsou zavedena **následná opatření** za účelem sledování situace dítěte.

Uplatňování nejlepšího zájmu dítěte: zabránění zmizení dítěte a jeho ochrana před možným vykořisťováním či újmou po podání žádosti.

Související publikace agentury EUAA

- *Practical guide on the registration and lodging of applications for international protection* (Praktická příručka k registraci a podávání žádostí o mezinárodní ochranu), prosinec 2025, <https://www.euaa.europa.eu/publications/practical-guide-registration-lodging>
- *Practical Guide on the Asylum Border Procedure* (Praktická příručka k azylovému řízení na hranicích), březen 2026, <https://www.euaa.europa.eu/publications/practical-guide-asylum-border-procedure>
- *Praktická příručka k posuzování věku*, listopad 2025, <https://www.euaa.europa.eu/publications/practical-guide-age-assessment-0>
- *Pokyny k alternativním opatřením k zajištění*, prosinec 2024, <https://www.euaa.europa.eu/publications/guidelines-alternatives-detention>
- *Practical Guide on the Accelerated Examination Procedure* (Praktická příručka k zrychlenému řízení o posouzení žádosti), 2026, <https://www.euaa.europa.eu/publications/practical-guide-accelerated-examination-procedure>
- agentura EUAA a agentura Frontex, *Toolkit on Access to the asylum procedure* (Soubor nástrojů pro přístup k azylovému řízení), březen 2026, <https://www.euaa.europa.eu/practical-tools-first-contact-officials-access-asylum-procedure>

Související nástroje agentury EUAA

- [Nástroj pro identifikaci osob se zvláštními potřebami](#) je interaktivní on-line řešení, díky němuž může uživatel během azylového řízení a procesu přijímání identifikovat možné zvláštní potřeby.
- [Nástroj SNVA](#) byl navržen na podporu orgánů členských států při posuzování zvláštních potřeb osob ve zranitelné situaci.

Další literatura k tématu opatrovnictví

- EGN, *Standards for Guardianship Translated* (Přeložené normy pro opatrovnictví), 2021, <https://www.egnetwork.eu/news-item/egn-standards-for-guardianship-translated/>
- agentura FRA, *Guardianship systems for children deprived of parental care in the European Union – Summary* (Systémy opatrovnictví pro děti bez rodičovské péče v Evropské unii – shrnutí), 2018, <https://fra.europa.eu/en/publication/2018/guardianship-systems-children-deprived-parental-care-european-union-summary>
- agentura FRA, *Poručenství dětí bez rodičovské péče*, 2014, <https://fra.europa.eu/en/publication/2014/guardianship-children-deprived-parental-care>
- agentura FRA, *Guardianship for unaccompanied children - A manual for trainers of guardians* (Poručenství dětí bez doprovodu – příručka pro školitele opatrovníků), 2023, <https://fra.europa.eu/en/publication/2023/guardianship-unaccompanied-children-trainers-manual>

4.1.3. Osobní pohovor a posouzení žádosti

Po dokončení podání žádosti o mezinárodní ochranu orgány žádost posoudí. Cílem této fáze je určit, zda má žadatel nárok na mezinárodní ochranu, tj. postavení uprchlíka či doplňkovou ochranu. Podle směrnice APR musí být posuzování dokončeno co nejdříve, zpravidla do šesti měsíců od podání žádosti nebo od přemístění žadatele do příslušného členského státu ⁽¹²⁷⁾. Fáze posuzování se skládá z klíčových kroků, mezi něž patří osobní pohovory, rozhodování a oznámení výsledku.

U dětí musí tato fáze zahrnovat důkladné posouzení jejich osobní situace. Mělo by to být prováděno způsobem zohledňujícím potřeby dítěte, a způsobem odpovídajícím věku dítěte, aby bylo možné získat podrobné informace o **potřebách dítěte v oblasti ochrany**.

Pro osobní pohovory musí být k dispozici **tlumočník**, aby byla zajištěna jasná a přesná komunikace mezi žadatelem a tazatelem.

Členské státy by měly upřednostňovat **tlumočníky a/nebo interkulturní mediátory, kteří absolvovali specializované školení**, mimo jiné v oblasti práce s dětmi a v oblasti postupů, pojmů a terminologie týkajících se mezinárodní ochrany ⁽¹²⁸⁾. Komunikace by měla probíhat v jazyce, který dítě upřednostňuje, a je třeba zajistit smysluplnou účast dítěte za podpory jeho opatrovníka ⁽¹²⁹⁾.

Dítě má právo **vyjádřit své názory a stanoviska** buď osobně, nebo prostřednictvím opatrovníka. Veškeré pohovory s dítětem by měly být vždy vedeny v bezpečném, důvěrném, útulném a vůči dítěti vstřícném prostředí, které vhodně pomáhá u dítěte budovat důvěru. Názory vyjádřené dítětem je třeba náležitě zohlednit a přikládat jim odpovídající váhu v souladu s věkem, vyspělostí a osobní situací dítěte.

Dítěti by měla být poskytnuta možnost **osobního pohovoru**, ledaže by to nebylo v jeho nejlepším zájmu. Pokud to není v jeho nejlepším zájmu, bude muset rozhodující orgán své rozhodnutí odůvodnit ⁽¹³⁰⁾. Při pohovoru s dítětem by měla být přítomna dospělá osoba, která za něj nese odpovědnost, nebo jeho opatrovník, a případně také jeho právní poradce.

U dětí s doprovodem by se osobní pohovor bez přítomnosti odpovědné dospělé osoby měl uskutečnit pouze v případě, že se na základě odůvodněných skutečností dojde k závěru, že je to v nejlepším zájmu dítěte. V takových případech musí rozhodující orgán zajistit spolupráci osoby s potřebnými dovednostmi a odbornými znalostmi ⁽¹³¹⁾.

Azylový pohovor je **klíčovým krokem** při posuzování žádosti dítěte o mezinárodní ochranu. Mezi **procesní záruky** ⁽¹³²⁾ platné pro azylový pohovor patří zajištění prostředí pro pohovor, které je podpůrné a vhodného pro děti a které dětem umožní svobodně se vyjádřit

⁽¹²⁷⁾ Čl. 35 odst. 4 nařízení APR.

⁽¹²⁸⁾ Čl. 13 odst. 5 nařízení APR s odkazem na čl. 8 odst. 4 písm. m) zakládajícího nařízení agentury EUAA: nařízení (EU) 2021/2303, <http://data.europa.eu/eli/reg/2021/2303/oj>.

⁽¹²⁹⁾ Čl. 13 odst. 5 nařízení APR.

⁽¹³⁰⁾ Čl. 22 odst. 3 nařízení APR.

⁽¹³¹⁾ Čl. 22 odst. 4 nařízení APR.

⁽¹³²⁾ Články 22 a 23 nařízení APR.

a komunikovat v jazyce, v němž se cítí pohodlně a v němž jim lze správně porozumět. V rámci procesních záruk platných pro azylový pohovor by se totiž měly uplatňovat techniky vedení pohovoru vstřícné k dětem. Než se pohovor oficiálně zahájí, měli by tazatelé navodit příjemnou a podpůrnou atmosféru, například tím, že položí jednoduché úvodní otázky, jako například zda dítě potřebuje vodu, jak se cítí nebo zda má nějaké dotazy ještě před začátkem pohovoru. To pomáhá vybudovat důvěru a navázat základní vztah.

Vzhledem k tomu, že mladším dětem může chybět slovní zásoba nebo kognitivní schopnosti k tomu, aby své obavy a zážitky vyjádřily stejným způsobem jako dospělé osoby, měly by být pohovory vedeny jasným, zjednodušeným a pro děti vhodným jazykem. Úroveň vyspělosti dítěte ovlivňuje způsob, jakým zpracovává informace a vyjadřuje své myšlenky; tazatelé proto musí přizpůsobit své otázky tak, aby dítě pochopilo účel pohovoru a cítilo se při odpovídání pohodlně.

Kdykoli je to možné, je třeba používat **otevřené otázky**, které dítěti umožní popsat své zážitky vlastními slovy, přičemž o upřesnění by se mělo žádat pouze v případě nutnosti.

Během pohovoru je třeba věnovat pozornost zranitelnosti, která by mohla dítěti ztěžovat hovořit o tom, co se mu stalo nebo čeho se obává, že se mu může stát, a to s ohledem na nejlepší zájem dítěte. Dítěti může být také určitým způsobem nepříjemné sdělovat citlivé informace, a to i přesto, že bylo na pohovor připraveno a bylo poučeno o svých právech. Pracovníci by proto měli být ostražití vůči jakýmkoli náznakům důvodů pro udělení azylu a během pohovoru jim věnovat zvýšenou pozornost. Dítěti musí být poskytnuta **možnost potvrdit** informace shromážděné v průběhu azylového řízení a tato skutečnost musí být zaznamenána v jeho spisu ⁽¹³³⁾.

Rozhodování musí vycházet z posouzení všech dostupných relevantních důkazů a **musí se řídit zásadou nejlepšího zájmu dítěte**. Rozhodnutí by měla být sdělována jasně a způsobem, kterému dítě rozumí.

Oznámení o rozhodnutí musí být poskytnuto písemně a musí být oznámeno žadateli co nejdříve v souladu s vnitrostátními právními předpisy. Vzhledem k tomu, že k oznámení nemusí vždy dojít za přítomnosti opatrovníka nebo právního zástupce, měli by být opatrovníci a právní zástupci neprodleně informováni, aby mohli dítěti vysvětlit podstatu a důsledky rozhodnutí způsobem odpovídajícím jeho věku a způsobem vstřícným k dětem a poskytnout mu potřebnou podporu. **Důvody** tohoto rozhodnutí je rovněž nutné písemně vysvětlit tak, aby dítě pochopilo, jak a proč bylo rozhodnuto určitým způsobem.

Uplatňování řízení o přípustnosti způsobem zohledňujícím potřeby dítěte: první země azylu, bezpečná třetí země a alternativní vnitrostátní ochrana

V rámci nařízení APR umožňují pojmy „první země azylu“ a „bezpečná třetí země“ členským státům posoudit **přípustnost** žádosti o mezinárodní ochranu a případně přesměrovat žadatele do země mimo EU, jsou-li splněny konkrétní právní podmínky.

⁽¹³³⁾ Pokud dítě odmítne, pořídí se o tom záznam, čl. 8 odst. 2 nařízení APR.

První země azylu se uplatňuje v případě, že žadateli o azyl již byla v jiné zemi přiznána ochrana nebo se mu tam jinak dostává dostatečné ochrany a může být do této země zpětně převzat, aniž by mu hrozilo pronásledování, *návrat* nebo vážná újma ⁽¹³⁴⁾.

Bezpečná třetí země ⁽¹³⁵⁾ se uplatňuje v případě, že žadatel o azyl může bezpečně setrvat v zemi mimo EU nebo se do ní vrátit, pokud tato země zajišťuje dodržování mezinárodních norem ochrany uprchlíků, včetně přístupu ke spravedlivým azylovým řízením a účinné ochraně.

V případě dětí bez doprovodu lze tyto pojmy uplatnit pouze tehdy, jsou-li v souladu s jejich nejlepším zájmem a přijímající země poskytne záruky účinné ochrany a péče. To znamená zajistit bezpečnost, povolení k setrvání na daném území, přístup k prostředkům obživy nezbytným k udržení přiměřené životní úrovně, přístup ke zdravotní péči a vzdělání a účinnou ochranu, dokud nebude nalezeno trvalé řešení ⁽¹³⁶⁾. V případě takového rozhodnutí musí orgány před provedením přemístění provést důkladné posouzení nejlepššího zájmu, v jehož rámci dospějí k závěru, že by to skutečně nemělo negativní dopad na blaho dítěte, a zajistit jeho nejlepší zájem. Rozhodnutí by se mělo vždy řídit nejlepším zájmem dítěte.

Uplatňování alternativní vnitrostátní ochrany

Při posuzování použitelnosti alternativní vnitrostátní ochrany ⁽¹³⁷⁾ je třeba věnovat zvláštní pozornost **nejlepššímu zájmu dítěte**, zejména v případech dětí bez doprovodu. V souladu s nařízením APR to kromě pravidelného posuzování alternativní vnitrostátní ochrany zahrnuje také dodatečné a komplexní posouzení, zda jsou v navrhované oblasti relokace k dispozici udržitelné a přiměřené podmínky péče a ubytování. Kromě bezpečnosti a právní přípustnosti musí posouzení zohlednit věk dítěte, jeho vyspělost a blaho, přístup k základním službám, jako je zdravotní péče a vzdělání, a životní úroveň odpovídající jeho vývoji.

Při posuzování, zda je alternativní vnitrostátní ochrana v zemi původu pro dítě schůdnou a zákonnou možností, musí být nejlepší zájem dítěte hlavním kritériem.

Sdělení rozhodnutí způsobem zohledňujícím potřeby dítěte, a možnost podání odvolání

Když **se dítěti sděluje rozhodnutí**, je důležité:

- zajistit **přítomnost opatrovníka** nebo důvěryhodné dospělé osoby,
- zajistit přístup k bezplatné právní pomoci a právnímu zastoupení s cílem zajistit účinný opravný prostředek,

⁽¹³⁴⁾ Článek 58 nařízení APR.

⁽¹³⁵⁾ Článek 59 nařízení APR.

⁽¹³⁶⁾ Čl. 58 odst. 3 a čl. 59 odst. 6 nařízení APR.

⁽¹³⁷⁾ Článek 8 nařízení QR.

- zajistit přístup k **psychosociální podpoře** ⁽¹³⁸⁾ a **poskytování právních informací** s cílem vysvětlit podstatu rozhodnutí, jeho důsledky a možné další kroky (například podání odvolání, ale také informace o návratu a o tom, jaká podpora může být poskytnuta v obou fázích),
- poskytovat **podporu způsobem vstřícným k dětem a odpovídajícím věku dítěte**, přičemž by měla být věnována pečlivá pozornost emocionálnímu blahu a vyvíjejícím se potřebám dítěte v průběhu celého odvolacího řízení.

V rámci odvolacího řízení by se měl v první řadě brát v úvahu nejlepší zájem dítěte, přičemž je třeba zajistit včasný přístup k bezplatnému poskytování právních informací a právní pomoci a dětem poskytnout možnost předložit nové důkazy na podporu jejich případu ⁽¹³⁹⁾.

Příklady – Uplatňování nejlepšího zájmu dítěte během azylového pohovoru

Příklad 1 – Nesrovnalosti související s traumatem

Sedmnáctiletý chlapec bez doprovodu během pohovoru podává výpověď, která se v některých detailech liší od dříve zaznamenaných informací.

- **Odpovědný pracovník** zjistí, že nesrovnalosti se týkají dat a časového sledu traumatických událostí.
- K **dítěti** se nepřistupuje obviňujícím způsobem.
- **Opatrovník** vysvětluje, že dítě prožilo dlouhodobý stres a trauma.
- Při posuzování věrohodnosti bere **rozhodující orgán** v úvahu věk dítěte, jeho vyspělost a výpadky paměti související s traumatem.
- Posouzení se zaměřuje na klíčové prvky nároku na ochranu.

Uplatnění nejlepšího zájmu dítěte: předcházení nespravedlivému posuzování věrohodnosti a zajištění hodnocení důkazů způsobem zohledňujícím potřeby dítěte.

Příklad 2 – Pohovor vedený za přítomnosti důvěryhodného přítele nebo důvěryhodné třetí osoby na žádost dítěte

Šestnáctileté dítě bez doprovodu žádá, aby byl při osobním azylovém pohovoru přítomen jeho blízký přítel, který přišel ve stejné skupině a pobývá ve stejném přijímacím zařízení, aby se cítilo bezpečněji a méně úzkostně.

- **Odpovědný pracovník a opatrovník** žádost posoudí a dojdou k závěru, že přítomnost přítele přispívá k emočnímu blahu dítěte a nenarušuje důvěrnost ani integritu pohovoru. Zohledňují se také bezpečnostní rizika.
- **Dítěti** je sděleno, že jeho přítel může být přítomen jako podpora, ale nebude za něj odpovídat na otázky.

⁽¹³⁸⁾ Psychosociální podpora se doporučuje i po přiznání mezinárodní ochrany. I v případě kladného rozhodnutí mohou být emoce spojené s tím, že je přiznán právní status, zdrucující. Dítě si možná uvědomí, že má nyní zajištěnou ochranu, ale že se do své země zatím nebude moci vrátit.

⁽¹³⁹⁾ Článek 17 nařízení APR.

- **Souhlas** se zaznamená do spisu a před zahájením pohovoru se dítěti jasně vysvětlí role všech přítomných osob.
- Pohovor se odehrává v prostředí vstřícném k dětem, za přítomnosti opatrovníka a podle potřeby jsou poskytovány přestávky.
- **Odpovědný pracovník** neustále dbá na to, aby se dítě cítilo dobře, a v případě, že se objeví známky úzkosti, pohovor přeruší.

Uplatňování nejlepšího zájmu dítěte: respektování vyjádřených názorů dítěte a zajištění jeho emocionálního bezpečí během pohovoru, přičemž je zároveň zachována spravedlnost a integrita azylového řízení. Tento postup není podle nařízení APR povinný, lze jej však uplatnit v jednotlivých případech podle uvážení příslušného orgánu, pokud slouží nejlepšímu zájmu dítěte. To platí i pro důvěryhodnou třetí stranu, například pro pracovníka v přímé práci s klienty, odpovědného pracovníka, sociálního pracovníka nebo zástupce nevládní organizace.

4.1.4. Odvolání proti zamítavému rozhodnutí

Vzhledem k potenciálně závažnému emocionálnímu dopadu zamítavého rozhodnutí na dítě se kromě procesních aspektů souvisejících s **právem na odvolání** doporučuje zavést vhodné systémy podpory, které dítěti pomohou pochopit negativní rozhodnutí a vyrovnat se s ním. Dítě jako žadatel má stejně jako dospělé osoby právo podat odvolání proti rozhodnutí o přiznání doplňkové ochrany (jelikož představuje zamítnutí žádosti o přiznání postavení uprchlíka) a proti jakémukoli zamítavému rozhodnutí nebo rozhodnutí o návratu vydanému v první instanci ⁽¹⁴⁰⁾, včetně:

- **zamítnutí**, kdy rozhodující orgán neshledá ve výpovědi dítěte žádné podstatné důvody pro přiznání postavení uprchlíka nebo doplňkové ochrany,
- **rozhodnutí o vyloučení**, k nimž dochází, pokud orgány dospějí k závěru, že dítě – které dosáhlo minimálního věku trestní odpovědnosti – se mimo zemi azylu dopustilo činů, jako jsou válečné zločiny nebo vážné nepolitické zločiny ⁽¹⁴¹⁾, nebo v případě doplňkové ochrany představuje nebezpečí pro společnost či národní bezpečnost,
- **rozhodnutí o nepřipustnosti**, kdy jsou žádosti považovány za nepřipustné na základě konkrétních kritérií stanovených v nařízení APR ⁽¹⁴²⁾.

Účinný opravný prostředek se musí podat ve formě odvolání k soudu. Odvolání musí být podáno v přiměřené lhůtě stanovené vnitrostátními právními předpisy a rozhodnutí musí obsahovat jasné písemné pokyny k tomu, jak zahájit odvolací řízení. Odvolací řízení musí umožňovat komplexní přezkum jak skutkového stavu, tak právních otázek, včetně posouzení toho, zda žadatel potřebuje mezinárodní ochranu.

⁽¹⁴⁰⁾ Článek 67 nařízení APR.

⁽¹⁴¹⁾ Články 12 a 17 kvalifikačního nařízení.

⁽¹⁴²⁾ Článek 38 nařízení APR.

Obecným pravidlem v rámci **azylového řízení na hranicích** je, že **zamítavá rozhodnutí** týkající se žádostí o azyl **nemají automaticky odkladný účinek**. To znamená, že ve většině případů může být žadatel vyhoštěn nebo přemístěn z členského státu i v průběhu odvolacího řízení, ledaže by v rámci odvolacího řízení výslovně požádal o odklad vyhoštění nebo přemístění.

Ochranná opatření stanovená v nařízení APR vyžadují, aby žadatel měl přístup k podrobným záznamům z osobních pohovorů a písemným rozhodnutím o azylu, má-li být opravný prostředek účinný. Osoby s rozhodovací pravomocí by se měly opírat o důkladné posouzení výpovědi žadatele (dítěte), podpůrných dokumentů, informací o zemi původu a všech dostupných znaleckých posudků.

Odvolací řízení v souvislosti s řízením na hranicích

Dítě bez doprovodu v řízení na hranicích

Ve **výjimečných případech**, kdy mohou být děti bez doprovodu podrobeny řízení na hranicích, **se na ně nevztahuje** obecné pravidlo týkající se neautomatického odkladného účinku zamítavých rozhodnutí. Negativní rozhodnutí týkající se jejich žádosti **má** proto **automaticky odkladný účinek**, což znamená, že k vyhoštění nebo přemístění nemůže dojít, dokud nebude rozhodnuto o odvolání⁽¹⁴³⁾.

Tím je zajištěno, že **dítě nemůže být** z členského státu **vyhoštěno ani přemístěno**, dokud nebude odvolací řízení ukončeno, což představuje zásadní záruku na ochranu jeho práv a zajišťuje, že jakékoli rozhodnutí bude v souladu s jeho nejlepším zájmem.

Odvolací řízení

Odvolací řízení musí být vedeno způsobem zohledňujícím potřeby dítěte, a upřednostňovat jeho právo být vyslechnuto. Členské státy musí zajistit, aby byla v průběhu odvolacího řízení na žádost k dispozici bezplatná právní pomoc a zastoupení, jak je uvedeno v nařízení APR. Kromě toho musí být rozhodnutí o podání odvolání sděleno dítěti způsobem vstřícným k dětem, a to za účasti jeho opatrovníka nebo právního zástupce. **Oznámení o rozhodnutí o opravném prostředku** musí být poskytnuto v jazyce, kterému dítě rozumí nebo u kterého lze rozumně předpokládat, že mu rozumí.

Specifická ochranná opatření pro děti během odvolacího řízení

Osoby poskytující dítěti právní podporu by měly ve spolupráci s opatrovníkem zajistit následující.

- Posuzuje se jakékoli **riziko vyhoštění** v průběhu odvolacího řízení, včetně toho, zda má odvolání automaticky odkladný účinek.

⁽¹⁴³⁾ Čl. 68 odst. 3 písm. a) bod ii) a čl. 68 odst. 3 písm. a) a b) nařízení APR.

- V případech, kdy jsou zjištěna rizika, jsou zavedena příslušná ochranná opatření, včetně žádosti o dočasná ochranná opatření nebo **pozastavení vyhoštění**, je-li to nutné.
- Dítě **obdrželo informace způsobem vstřícným k dětem** a odpovídajícím věku dítěte, jeho vyspělosti a úrovni chápání.
- Dítě mělo možnost **poradit se s poskytovatelem právních informací**, stejně jako se svým opatrovníkem a právním zástupcem / právním poradcem.
- Dítě bylo řádně informováno o zamítavém rozhodnutí, o důvodech tohoto rozhodnutí a o **dostupných právních prostředcích nápravy a možnostech**, včetně případných ochranných opatření.
- Dítě má v průběhu odvolacího řízení přístup k **psychosociální podpoře**.
- Jakákoli nová zranitelnost či zvláštní potřeby zjištěné v průběhu odvolacího řízení jsou zdokumentovány a vyřešeny, včetně **aktualizace formuláře pro posouzení nejlepšího zájmu a spisu**, a jsou přijata následná opatření k úpravě odvolacího řízení.
- V případě neúspěšného odvolání se zkoumají **alternativní právní možnosti** (jako je povolení k pobytu z humanitárních důvodů nebo možnosti přesídlení).
- Je-li odvolání úspěšné, je dítě předáno do **příslušného řízení o určení nejlepšího zájmu** a k dlouhodobější podpoře v oblasti přijímání, ochrany a integrace.

Posouzení nejlepšího zájmu musí zůstat hlavním vodítkem v průběhu celého odvolacího řízení, aby bylo zajištěno, že tento proces bude spravedlivý, transparentní a v souladu s mezinárodními právními normami a právními normami EU ⁽¹⁴⁴⁾.

Příklady – Uplatňování nejlepšího zájmu dítěte během odvolacího řízení

Příklad 1 – Podpora poskytovaná způsobem zohledňujícím potřeby dítěte, během odvolání proti zamítavému rozhodnutí

Patnáctileté dítě bez doprovodu obdrží zamítavé rozhodnutí v první instanci ohledně žádosti o azyl a je zjevně rozrušené; vyjadřuje strach z návratu.

- Rozhodnutí je sděleno za přítomnosti **opatrovníka**, který výsledek vysvětlí jednoduchým jazykem odpovídajícím věku dítěte.
- **Dítěti** je jasně sděleno, že má právo podat odvolání a že po dobu, dokud není o odvolání rozhodnuto, nemůže být navraceno.
- Okamžitě je zajištěna **bezplatná právní pomoc** za účelem posouzení rozhodnutí a přípravy odvolání v příslušných lhůtách.

⁽¹⁴⁴⁾ Je třeba zaručit spravedlivé a veřejné projednání věci, jak stanoví článek 47 Listiny EU a článek 6 *Evropské úmluvy Rady Evropy o ochraně lidských práv a základních svobod, ve znění protokolů č. 11 a 14*, 4. listopadu 1950, ETS 5, <https://www.refworld.org/docid/3ae6b3b04.html>.

- **Opatrovník a právní poradce** podrobně vysvětlují průběh odvolacího řízení, včetně toho, jaké informace lze doplnit a jaké jsou možné výsledky.
- **Dítěti** je dána možnost vyjádřit své názory a předložit další informace či důkazy, které dosud nebyly zohledněny.
- Jsou nabízeny služby psychosociální podpory, jejichž cílem je pomoci dítěti vyrovnat se s úzkostí a strachem, které u něj vyvolalo zamítavé rozhodnutí.
- **Uspořádání přijímání** se přezkoumává s cílem zajistit kontinuitu péče, stabilitu a přístup ke vzdělání během odvolacího řízení.

Uplatňování nejlepšího zájmu dítěte: zajištění toho, aby právo dítěte na účinný opravný prostředek bylo reálné a dostupné, a zároveň ochrana emocionálního blaha, procesní spravedlnosti a kontinuity ochrany během odvolacího řízení. Při posuzování věrohodnosti bere rozhodující orgán v úvahu věk dítěte, jeho vyspělost a výpadky paměti související s traumatem.

Příklad 2 – Odvolání bylo upřednostněno z důvodu rizika vážné újmy v případě návratu

Dvanáctileté dítě obdrželo spolu se svými rodiči zamítavé rozhodnutí o azylu. Při oznamování rozhodnutí dítě pracovníkovi sdělí, že se obává, že by v případě návratu mohlo být vystaveno tradičním praktikám, které působí újmu, včetně praktik, do nichž by mohli být zapojeni jeho rodinní příslušníci.

- **Příslušný orgán** zahájí šetření, jelikož existují náznaky, že rodiče mohou být zapojeni do hrozící újmy nebo nejsou schopni jí zabránit; **jsou informovány orgány pro ochranu dětí** a jsou zavedena příslušná ochranná opatření s cílem zajistit nezávislou ochranu dítěte.
- Po shromáždění skutečností je jmenován opatrovník a zákonné právo péče o dítě je pozastaveno.
- **Příslušný orgán a opatrovník** zjistí, že dítě může mít individuální potřeby v oblasti ochrany, které nebyly v prvním stupni plně posouzeny, a to z důvodu vzniku nových okolností pro dané dítě.
- Rozhodnutí a jeho důsledky jsou dítěti vysvětleny jazykem odpovídajícím jeho věku a, je-li to nezbytné k zajištění práva dítěte být vyslechnuto a k zajištění jeho bezpečnosti, **odděleně od rodičů**.
- Okamžitě je zajištěna **bezplatná právní pomoc** za účelem podání odvolání ve stanovených lhůtách.
- Jsou předloženy nové důkazy specifické pro dané dítě, včetně informací o zemi původu, které se týkají postupů, jež mají dopad na děti, a odborných posudků.
- **Odvolací orgán** tento případ **upřednostní** vzhledem k věku dítěte a riziku nenapravitelné újmy.
- V průběhu odvolacího řízení je dítěti poskytována **psychosociální podpora**.
- V zájmu ochrany dítěte se přehodnocují opatření týkající se **přijetí a vzdělávání**, aby byla během odvolacího řízení zajištěna stabilita.

Uplatňování nejlepšího zájmu dítěte: zajištění toho, aby byla rizika pro dané dítě důkladně posouzena, zabránění vystavení dětí vážné újmě a zaručení účinného opraveného prostředku přizpůsobeného individuálním potřebám dítěte v oblasti ochrany.

Agentura EUAA a agentura FRA, Azylové řízení: Praktický nástroj pro opatrovníky, říjen 2023 <https://www.euaa.europa.eu/publications/asylum-procedure>

Tento nástroj podporuje opatrovníky, jimž byly přiděleny děti, při plnění jejich každodenních úkolů a povinností v průběhu celého azylového řízení. Zahrnuje přehled azylového řízení se zvláštním zaměřením na děti, záruky pro děti a roli opatrovníka v jednotlivých fázích azylového řízení. Zaměřuje se také na to, co by měl opatrovník dělat v případě neočekávané události, nebo pokud je věk sporný, vysvětluje, jak zajistit trvalé řešení pro dítě.

5. Nejlepší zájem dítěte v rámci řízení azylu a migrace

5.1. Společný rámec pro řízení migrace

Nařízení AMMR stanoví společný rámec pro určení, která země EU+ je příslušná k posouzení žádosti o mezinárodní ochranu, a to s **posílenými procesními zárukami pro děti**, zejména v případech, kdy se uplatňují **kritéria týkající se rodiny**.

Obecně platí, že osoby žádající o mezinárodní ochranu musí svou žádost registrovat v zemi EU+ prvního vstupu a zůstat tam, dokud nebude přijato rozhodnutí o určení příslušnosti. Část III nařízení AMMR stanoví postup pro určení příslušného členského státu, čímž zajišťuje, že **každou žádost posoudí pouze jedna země EU+**, a tím se zabrání souběžným nebo následným řízením ⁽¹⁴⁵⁾.

Za vedení řízení o určení příslušnosti, včetně zjištění případných vazeb na jiné členské státy, odpovídá země EU+, ve které je žádost registrována. Za tímto účelem stanoví nařízení AMMR kritéria a postupy pro určení členského státu příslušného k posuzování žádosti o mezinárodní ochranu.

Kromě toho stanoví nařízení AMMR společný rámec pro řízení migrace, který se vztahuje na země EU+ ⁽¹⁴⁶⁾. Spolu s povinným mechanismem solidarity, který stanoví kroky nezbytné k zajištění toho, aby země EU+ obdržely potřebná solidární opatření. Země EU+ si mohou zvolit typ solidárních opatření, která jsou ochotny poskytnout; může se jednat o relokační žadatelů nebo příjemců, finanční příspěvky či alternativní solidární opatření. Pokud by závazky týkající se relokace nestačily, budou nástrojem k zajištění účinné podpory členskými státy, které ji potřebují, také tzv. „kompenzace v oblasti příslušnosti“ – spočívající v převzetí příslušnosti k posuzování žádostí.

5.2. Jasná pravidla pro určení příslušného členského státu

Při určování příslušného členského státu **je třeba** v souladu s nařízením AMMR **nejprve posoudit kritéria týkající se rodiny**. Tato kritéria se uplatňují na základě definic pojmů „rodinný

⁽¹⁴⁵⁾ V souladu s článkem 17 nařízení AMMR musí být žadatelé přítomni v: a) členském státě prvního vstupu nebo členském státě, který vydal doklad o oprávnění k pobytu, dokud nebude určen příslušný členský stát a případně dokud nebude proveden postup přemístění; b) příslušném členském státě nebo c) členském státě relokace po přemístění podle čl. 67 odst. 11 nařízení AMMR.

⁽¹⁴⁶⁾ Dánsko a země přidružené k Schengenu nejsou vázány rámcem solidarity stanoveným v nařízení AMMR.

příslušník“⁽¹⁴⁷⁾ a „příbuzný“⁽¹⁴⁸⁾, jak jsou stanoveny v uvedeném nařízení. V této příručce je třeba pojem „sloučení rodiny“ chápat tak, že zahrnuje situace, v nichž se příslušnost určuje na základě žádosti o převzetí a případně oznámení o přijetí zpět – čímž se v souladu s nařízením AMMR zajišťuje zachování celistvosti rodiny prostřednictvím příslušných postupů pro určení příslušnosti.

U dětí s doprovodem, jejichž žádosti se posuzují společně s žádostmi rodinných příslušníků, kteří je doprovázejí, se obecná kritéria příslušnosti plně vztahují na rodinnou jednotku, jelikož žádost dítěte se vyřizuje společně s žádostí doprovázející dospělé osoby (doprovázejících dospělých osob). Pokud nejsou v jiné zemi EU+ zjištěny žádné rodinné vazby doprovázející dospělé osoby (doprovázejících dospělých osob), posuzují rozhodující orgány ostatní kritéria příslušnosti, která se vztahují na doprovázející dospělou osobu (dospělé osoby). Tato kritéria se nepřímou vztahují i na děti s doprovodem, a to v tom smyslu, že žádost dítěte se posuzuje společně s žádostí doprovázející dospělé osoby (doprovázejících dospělých osob) a příslušnost se určuje na základě kritérií platných pro dospělou osobu (dospělé osoby), přičemž se náležitě zohledňuje nejlepší zájem dítěte, včetně:

- pokud je daná osoba držitelem víza nebo dokladu o oprávnění k pobytu vydaného zemí EU+⁽¹⁴⁹⁾,
- pokud je daná osoba držitelem diplomu nebo kvalifikace vydaných před méně než šesti lety vzdělávací institucí v některé ze zemí EU+⁽¹⁵⁰⁾,
- pokud se na danou osobu vztahuje vstup bez osvobození od vízové povinnosti⁽¹⁵¹⁾,
- podání žádosti v mezinárodním tranzitním prostoru letiště zemí EU+⁽¹⁵²⁾,
- nedovolený vstup na území zemí EU+⁽¹⁵³⁾.

⁽¹⁴⁷⁾ „Rodinným příslušníkem“ se rozumí následující členové rodiny žadatele nacházející se na území některého členského státu, pokud daná rodina existovala již před tím, než žadatel nebo daný rodinný příslušník přišel na území členských států: a) manžel či manželka žadatele nebo jeho nesezdaný partner či partnerka, se kterým/ kterou žije v trvalém vztahu, pokud se na nesezdané páry podle práva nebo praxe dotčeného členského státu hledí podle jeho práva o státních příslušnících třetí země jako na páry sezené; b) nezletilé dítě párů uvedených v písmenu a) nebo žadatele, pokud je nesezdané, a bez ohledu na to, zda se jedná o dítě manželské, nemanželské nebo osvojené ve smyslu vnitrostátního práva; c) je-li žadatelem nesezdaná nezletilá osoba, její otec, matka nebo jiná dospělá osoba, která je za ni zodpovědná podle práva nebo praxe členského státu, na jehož území se dospělá osoba nachází; d) je-li osoba požívající mezinárodní ochrany nezletilá a nesezdaná, otec, matka nebo jiná dospělá osoba, která je za ni zodpovědná podle práva nebo praxe členského státu, na jehož území se osoba požívající mezinárodní ochrany nachází.

⁽¹⁴⁸⁾ „Příbuzným“ se rozumí žadatelova dospělá teta, žadatelův dospělý strýc nebo prarodič, pokud se nachází na území některého členského státu bez ohledu na to, zda se žadatel narodil jako manželské, nebo nemanželské dítě či zda byl žadatel osvojen ve smyslu vnitrostátního práva.

⁽¹⁴⁹⁾ Článek 29 nařízení AMMR.

⁽¹⁵⁰⁾ Článek 30 nařízení AMMR.

⁽¹⁵¹⁾ Článek 31 nařízení AMMR. Ne všechny členské státy uplatňují vůči státním příslušníkům třetích zemí stejné vízové požadavky. V důsledku toho se může stát, že osoba vstoupí do jednoho členského státu bez víza, ale pro vstup do jiného členského státu bude přesto potřebovat vízum.

⁽¹⁵²⁾ Článek 32 nařízení AMMR.

⁽¹⁵³⁾ Článek 33 nařízení AMMR.

Nařízení o Eurodacu

Nařízení o Eurodacu ⁽¹⁵⁴⁾ podporuje provádění nařízení AMMR tím, že zavádí interoperabilní databázi azylu a migrace. Systém Eurodac obsahuje otisky prstů, zobrazení obličeje, údaje o totožnosti a kopie dokladů totožnosti nebo cestovních dokladů žadatelů o mezinárodní ochranu. Všem žadatelům o mezinárodní ochranu ve věku **šest a více let** budou při sběru biometrických údajů odebrány otisky prstů.

Pokud země EU+, která provádí určení příslušnosti, na základě některého z výše uvedených kritérií dospěje k závěru, že k posouzení žádosti dané osoby o mezinárodní ochranu by měla být příslušná jiná země EU+, zašle této zemi žádost a požádá ji, aby převzala příslušnost k posouzení žádosti dané osoby o mezinárodní ochranu. Každé rozhodnutí o přemístění by mělo být v souladu s nejlepším zájmem dítěte, který by měl být posouzen ještě před přijetím rozhodnutí. Členské státy musí totiž brát nejlepší zájem dítěte v úvahu jako prvořadé hledisko v rámci všech postupů stanovených v nařízení ⁽¹⁵⁵⁾. Je-li žádost schválena, je daná osoba přemístěna do příslušné země.

Výše uvedená kritéria pro převzetí **se nevztahují na děti bez doprovodu**, neboť nařízení AMMR stanoví pro nezletilé osoby bez doprovodu zvláštní pravidla pro určení příslušnosti, která upřednostňují rodinné vazby a nejlepší zájem dítěte před kritérii souvisejícími s migrací, která se vztahují na dospělé osoby.

V případě dětí bez doprovodu se uplatňují pouze kritéria příslušnosti týkající se rodinných vazeb uvedená v kapitole II nařízení AMMR „Kritéria pro určení příslušného členského státu“. V souladu s čl. 25 odst. 2 nařízení AMMR je v případě, že žadatelem je dítě bez doprovodu, příslušným členským státem ten členský stát, ve kterém se oprávněně nachází rodinný příslušník či sourozenec nezletilé osoby, neprokáže-li se, že to není v nejlepším zájmu dítěte.

Je-li žadatelem vdaná či ženatá nezletilá osoba, jejíž manžel či manželka se nenacházejí oprávněně na území členských států, je příslušným členským státem ten členský stát, v němž se oprávněně nachází **otec, matka** nebo jiný dospělý, jenž je za tuto nezletilou osobu zodpovědný podle práva nebo praxe dotyčného členského státu, nebo **sourozenec**, neprokáže-li se, že to není v nejlepším zájmu dítěte.

V případě, že se žádný rodinný příslušník ani sourozenec v daném členském státě oprávněně nenachází, umožňuje nařízení AMMR přenést příslušnost na ten členský stát, v němž se oprávněně nachází **příbuzný**, a to za předpokladu, že na základě individuálního posouzení

⁽¹⁵⁴⁾ Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2024/1358 ze dne 14. května 2024 o zřízení systému „Eurodac“ pro porovnávání biometrických údajů za účelem účinného uplatňování nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2024/1351 a (EU) 2024/1350 a směrnice Rady 2001/55/ES a za účelem zjištění totožnosti neoprávněně pobývajících státních příslušníků třetích zemí a osob bez státní příslušnosti a o žádostech orgánů pro vymáhání práva členských států a Europolu o porovnání údajů s údaji systému Eurodac pro účely vymáhání práva, o změně nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2018/1240 a (EU) 2019/818 a o zrušení nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 603/2013. (Úř. věst. L, 2024/1358, 22.5.2024), <http://data.europa.eu/eli/reg/2024/1358/oj>.

⁽¹⁵⁵⁾ Čl. 23 odst. 1 nařízení AMMR.

bude prokázáno, že tento příbuzný je schopen se o dítě bez doprovodu postarat a že toto přemístění je v nejlepším zájmu dítěte ⁽¹⁵⁶⁾.

Tato ustanovení stanovují jasnou **hierarchii kritérií příslušnosti** pro děti bez doprovodu a zajišťují, aby celistvost rodiny a nejlepší zájem dítěte zůstaly po celou dobu procesu určování příslušnosti prvořadými hledisky.

Dítě bez doprovodu, které nemá v zemích EU+ žádné rodinné příslušníky ani příbuzné, může **být přemístěno pouze** do první země registrace ⁽¹⁵⁷⁾ nebo relokováno do členského státu relokace, a to vždy **za předpokladu, že je toto přemístění či relokace v jeho nejlepším zájmu**. Ačkoli to není uvedeno v kapitole II nařízení AMMR, měla by být **situace závislosti** ⁽¹⁵⁸⁾ (za podmínek stanovených v článku 37 nařízení AMMR) mezi žadatelem o mezinárodní ochranu a jeho dítětem, sourozencem nebo rodičem, kteří se oprávněně pobývají v členském státě, závazným kritériem příslušnosti. Kromě toho nařízení AMMR umožňuje členským státům uplatňovat **diskreční ustanovení** ⁽¹⁵⁹⁾ z humanitárních důvodů, zejména za účelem sloučení rodinných příslušníků na základě důležitých rodinných, sociálních nebo kulturních vazeb. Pokud se neuplatňuje žádné z kritérií příslušnosti a nejsou použita ani ustanovení o závislosti, ani diskreční ustanovení, je k posouzení žádosti příslušná země EU+, ve které byla žádost poprvé zaregistrována.

Uplatňování nejlepšího zájmu dítěte při určování příslušnosti nebo relokaci

Jakékoli **rozhodnutí o přemístění nebo relokaci** dítěte by mělo být učiněno na základě **komplexního posouzení důkazů, přičemž by mělo vycházet z nejlepšího zájmu dítěte**.

To je důležité, protože takový proces může mít tři různé výsledky:

- Pokud existují náznaky, že se rodinný příslušník nebo příbuzný nachází v jiné zemi EU+, mohou orgány z rodinných důvodů rozhodnout, že požádají tuto jinou zemi EU+ o převzetí příslušnosti k posouzení žádosti dítěte o mezinárodní ochranu. V případě přijetí bude dítě bez doprovodu během posuzování jeho žádosti přemístěno do země EU+, kde pobývá rodinný příslušník nebo příbuzný.
- Pokud dítě nemá v zemích EU+ žádné rodinné příslušníky ani příbuzné, ale informace z systému Eurodac potvrzují, že již požádalo o azyl v jiné zemi EU+ nebo se nacházelo v jiném členském státě, než který byl označen za příslušný, mohou orgány tuto zemi EU+ vyzvat, aby dítě **přijalo zpět, pokud je to v nejlepším zájmu dítěte**. Pokud země EU+, ve které byla žádost poprvé zaregistrována, žádost o přijetí zpět přijme nebo nevznese proti oznámení námitky ve lhůtě stanovené v nařízení AMMR, bude vydáno rozhodnutí o přemístění.
- Pokud existují náznaky, že v jiné zemi EU+ existují další rodinné vazby, a pokud existují humanitární důvody založené na rodinných, sociálních nebo kulturních hlediscích, mohou orgány rozhodnout, že požádají danou zemi EU+ o převzetí příslušnosti

⁽¹⁵⁶⁾ Čl. 25 odst. 3 nařízení AMMR.

⁽¹⁵⁷⁾ Čl. 25 odst. 5 nařízení AMMR.

⁽¹⁵⁸⁾ Článek 34 nařízení AMMR.

⁽¹⁵⁹⁾ Článek 35 nařízení AMMR.

k posouzení žádosti o mezinárodní ochranu. Jedná se o „**diskreční žádost**“, ale ve skutečnosti může vést ke sloučení rodiny.

- Pokud je země EU+ vystavena mimořádnému migračnímu tlaku a může využít solidárního opatření v podobě relokace, může být dítěti vydáno **rozhodnutí o jeho relokaci** ⁽¹⁶⁰⁾ do jiného členského státu, který posoudí jeho žádost o mezinárodní ochranu. V případě schválení bude vydáno rozhodnutí o přemístění.

Pokud jde o záruky, rozhodnutí je třeba sdělit dítěti v jazyce a způsobem, kterému **rozumí**, a za přítomnosti **opatrovníka nebo právního zástupce**, který mu může rozhodnutí podrobněji vysvětlit. Mělo by mu být rovněž vysvětleno jeho právo na opravný prostředek ⁽¹⁶¹⁾.

5.3. Příslušné procesní záruky v nařízení AMMR

Nařízení AMMR obsahuje konkrétní ustanovení týkající se dětí. Mezi klíčové prvky patří níže uvedené.

1. Upřednostňování

Všechna opatření týkající se dětí musí být provedena přednostně ⁽¹⁶²⁾. To se vztahuje na veškeré výměny, žádosti, odpovědi a rozhodnutí mezi zeměmi EU+ ⁽¹⁶³⁾. Cílem upřednostňování je minimalizovat nejistotu, zabránit dlouhodobému odloučení od rodiny a snížit riziko újmy. Upřednostňování případů týkajících se dětí znamená, že veškeré postupy související s dětmi musí být prováděny s nejvyšší naléhavostí jak v zemi EU+, kde se dítě nachází, tak v zemi, kde se nachází rodinný příslušník nebo příbuzný dítěte, případně v zemi, do které by mohlo být dítě přemístěno nebo relokováno. V okamžiku, kdy dítě podá žádost o azyl, mělo by být – stejně jako každý žadatel – řádně informováno o ustanoveních týkajících se sloučení rodiny ⁽¹⁶⁴⁾.

2. Lhůty pro podání žádostí týkajících se sloučení rodiny

Ačkoli by měly být všechny případy týkající se dětí upřednostněny, nařízení AMMR zavádí ustanovení, které chrání děti bez doprovodu před důsledky v případech, kdy země EU+ nebyla schopna včas zaslat žádost o převzetí nebo oznámení o přijetí zpět. Ačkoli lhůty pro zaslání žádosti o převzetí do jiné země EU+ jsou závazné, článek 39 odst. 1 čtvrtý pododstavce stanoví, že země EU+ může kdykoli před vydáním prvního rozhodnutí ve věci samé pokračovat v řízení a požádat jiný členský stát, aby převzal žadatele, a to i po uplynutí stanovených lhůt,

⁽¹⁶⁰⁾ Viz také: agentura FRA, *Relocating unaccompanied children: applying good practices to future schemes* (Relokace dětí bez doprovodu: uplatňování osvědčených postupů v budoucích programech), 2020, <https://fra.europa.eu/en/publication/2020/relocation-unaccompanied-children>.

⁽¹⁶¹⁾ Článek 43 nařízení AMMR.

⁽¹⁶²⁾ Čl. 23 odst. 1 nařízení AMMR.

⁽¹⁶³⁾ Články 39 a 40 nařízení AMMR.

⁽¹⁶⁴⁾ Čl. 19 odst. 1 písm. f) nařízení AMMR.

pokud je to v nejlepším zájmu dítěte. Tato výjimka se nevztahuje na lhůty pro odpověď na žádost o převzetí, které se i nadále řídí článkem 40 nařízení AMMR ⁽¹⁶⁵⁾.

3. Účinné zastupování

Opatrovníci by měli absolvovat odpovídající školení a disponovat nezbytnou kvalifikací, aby mohli zajistit, že při postupech prováděných v rámci nařízení AMMR bude zohledněn nejlepší zájem dítěte. Opatrovník musí být náležitě proškolen a zapojen do celého řízení o určení příslušného členského státu a musí mít přístup k obsahu příslušných dokumentů ve spisu žadatele. Opatrovník je povinen průběžně informovat nezletilou osobu bez doprovodu o průběhu řízení podle nařízení AMMR. Opatrovník je rovněž povinen poskytovat dítěti bez doprovodu informace odpovídající jeho věku a pomáhat mu při poskytování informací a při zajišťování nejlepšího zájmu dítěte.

4. Nejlepší zájem dítěte jako prvořadé hledisko

Země EU+ musí při určování členského státu příslušného k posouzení žádosti vždy postupovat v souladu s nejlepším zájmem dítěte ⁽¹⁶⁶⁾. K přemístění nebo relokaci (a to i do jiné země EU+) dětí bez doprovodu může dojít pouze v případě, že je prokázáno, že je to v nejlepším zájmu dítěte.

Vyvážení názorů dítěte, jeho bezpečnosti a blaha v rámci sloučení rodiny podle nařízení AMMR

Ačkoli je třeba naslouchat názorům a přáním dítěte a přikládat jim náležitou váhu, orgány musí rovněž posoudit širší faktory, které ovlivňují bezpečnost, ochranu a krátkodobé, střednědobé i dlouhodobé blaho a sociální vývoj dítěte. Patří mezi ně:

- kvalita a bezpečnost organizace péče v členském státě, který je považován za příslušný,
- ochrana před násilím, vykořisťováním a zanedbáváním,
- emocionální stabilita a kontinuita péče,
- přístup ke vzdělání, zdravotní péči a sociálním službám.

Princip vzájemné důvěry a jeho meze

Systém příslušnosti je založen na principu vzájemné důvěry, což znamená, že členské státy obecně vycházejí z domněnky, že všechny zúčastněné státy dodržují základní práva, zajišťují přiměřené podmínky přijetí a poskytují žadatelům o mezinárodní ochranu náležitě záruky. Tato domněnka umožňuje přemístění bez systematického ověřování azylového systému každého členského státu a je nezbytná pro účinné fungování rámce příslušnosti.

Orgány však musí postupovat s náležitou péčí a posoudit, zda by v konkrétním případě přemístění vystavilo žadatele skutečnému riziku porušení základních práv nebo podmínkám

⁽¹⁶⁵⁾ Čl. 40 odst. 1 druhý pododstavec nařízení AMMR.

⁽¹⁶⁶⁾ Čl. 23 odst. 1 nařízení AMMR.

neslučitelným s jeho specifickými potřebami – zejména pokud se jedná o dítě bez doprovodu nebo o osobu v jiné zranitelné situaci. Existují-li věrohodné náznaky takových rizik, jsou členské státy povinny postupovat nad rámec této domněnky a ověřit, zda jsou při přemístění i v příslušném členském státě zavedeny odpovídající záruky⁽¹⁶⁷⁾. To může zahrnovat vyžádání individuálních záruk, zejména pokud jde o podmínky přijetí, opatrovnictví, lékařskou péči nebo potřeby v oblasti ochrany. Ačkoli tedy vzájemná důvěra zůstává výchozím bodem, nezbavuje to orgány jejich povinnosti provést individuální, na důkazech založené a do budoucna orientované posouzení. V praxi to vyžaduje najít rovnováhu mezi účinností systému příslušnosti a povinností zajistit úroveň ochrany odpovídající zranitelnosti žadatele, přičemž v příslušných případech je třeba brát v úvahu nejlepší zájem dítěte jako prvořadé hledisko. K přemístění by nemělo dojít, pokud existují závažné důvody naznačující, že dané osobě by hrozila předvídatelná újma, kterou nelze dostatečně zmírnit.

Finanční kapacita, péče a hledisko nejlepšího zájmu dítěte

Při posuzování, zda je příbuzný schopen se postarat o dítě bez doprovodu⁽¹⁶⁸⁾, je třeba jeho schopnost péče o dítě posuzovat komplexně na základě širokého spektra faktorů, včetně jeho schopnosti zajistit bezpečnost dítěte, ochránit ho před újmou a uspokojovat jeho základní potřeby, a zároveň podporovat jeho vývoj. Finanční prostředky lze při posuzování schopnosti zajistit odpovídající péči a podporu zohlednit jako **jeden z několika relevantních faktorů, neměly by však být posuzovány izolovaně**, ani být rozhodujícím faktorem při rozhodování o sloučení rodiny. Odpovědnost za zajištění podmínek přijetí totiž zůstává na zemi EU+.

Agentura EUAA, *Recommendations on Family Reunification Within the Dublin Procedure* (Doporučení ke sloučení rodiny v rámci dublinského systému), 2023,
<https://euaa.europa.eu/publications/recommendations-family-reunification-within-dublin-procedure>

5.3.1. Účel posouzení nejlepšího zájmu v kontextu nařízení AMMR

Posouzení nejlepšího zájmu by se v rámci nařízení AMMR mělo zaměřit na zajištění toho, aby:

- dítě mělo co nejdříve **účinný přístup k azylovému řízení**,
- opatrovník dítěte se účastnil posuzování a pomáhal dítěti bez doprovodu při poskytování informací relevantních pro toto posuzování,
- v příslušných případech se již v rané fázi procesu zahájilo vyhledávání rodinných příslušníků, a pokud je v jiné zemi EU+ nalezen rodinný příslušník, sourozenec nebo příbuzný, aby bylo dítě informováno o možnosti sloučení s touto osobou a následně

⁽¹⁶⁷⁾ Viz rozsudek Soudního dvora ze dne 16. února 2017, *C. K. a další proti Slovinsku*, C-578/16, ECLI:EU:C:2017:127, bod 65, <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=celex:62016CJ0578> kde se Soudní dvůr rozsáhle odvolává také na příslušnou judikaturu Evropského soudu pro lidská práva. Shrnutí je k dispozici v databázi judikatury agentury EUAA, <https://caselaw.euaa.europa.eu/pages/viewcaselaw.aspx?CaseLawID=37>.

⁽¹⁶⁸⁾ Čl. 25 odst. 3 nařízení AMMR.

s ní bylo co nejdříve **sloučena** (ledaže by sloučení rodiny nebylo v jeho nejlepším zájmu),

- pokud se v několika zemích EU+ nachází více než jeden rodinný příslušník, sourozenec nebo příbuzný, bylo dítě **sloučeno s tím, u koho je nejlépe zajištěn jeho nejlepší zájem**,
- dítě bylo **přemístěno** do příslušné země EU+ **pouze tehdy, je-li to v jeho nejlepším zájmu**,
- dítě bylo **relokováno** do členského státu, **je-li to v jeho nejlepším zájmu**.

Klíčové faktory pro posouzení nejlepšího zájmu dítěte podle nařízení AMMR

V souladu s čl. 23 odst. 4 nařízení AMMR musí posouzení zohlednit mimo jiné:

- možnosti sloučení rodiny,
- bezpečnost a ochranu,
- blaho a sociální rozvoj v krátkodobém, střednědobém a dlouhodobém horizontu,
- názory dítěte,
- informace poskytnuté opatrovníkem nebo osobou vhodnou k tomu, aby dočasně jednala jako zástupce,
- případné další významné faktory.

Při posuzování je třeba tyto prvky vyvážit s ohledem na specifické podmínky panující v dané situaci jak v dožadujícím, tak v dožádaném členském státě. Uvedené faktory by neměly být považovány za vyčerpávající výčet. Je možné, že bude třeba vzít v úvahu i další faktory. Posouzení nejlepšího zájmu pro účely určení příslušnosti nebo relokače dítěte bez doprovodu by mělo zahrnovat všechny důležité faktory nejlepšího zájmu dítěte, přičemž váha připisovaná jednotlivým faktorům závisí na jejich vzájemném vztahu.

Při posuzování, která možnost je v nejlepším zájmu dítěte, a to konkrétně

- a) přemístění do země EU+, kde pobývá jeho rodinný příslušník, sourozenec nebo příbuzný;
- b) relokače do jiné země EU+; nebo
- c) návrat do země EU+, kde byla jeho žádost poprvé zaregistrována,

je důležité, aby posuzovatel zohlednil tyto faktory ve specifickém kontextu jak země bydliště, tak případně i země relokače či prvního vstupu, a aby vyhodnotil a vyvážil jednotlivé prvky ⁽¹⁶⁹⁾, včetně potenciálních rizik, která by dané rozhodnutí mohlo pro dítě představovat. Tyto prvky by měly být posuzovány s ohledem na individuální a specifickou situaci dítěte a neměly by znamenat obecné posouzení přijímacích nebo ochranných systémů přijímajícího členského státu, u nichž se v souladu s nařízením AMMR předpokládá, že dodržují základní práva. Posuzovatel by měl zohlednit tyto faktory a jejich dopad na

⁽¹⁶⁹⁾ Viz [obrázek 2 Vyvažování prvků při posuzování nejlepšího zájmu dítěte](#).

dítě jak v krátkodobém horizontu, tak i ve střednědobém až dlouhodobém horizontu jeho vývoje. Pouze v případě, že existují individuální a podložené důvody naznačující, že přemístění by nebylo v nejlepším zájmu dítěte, nemělo by k přemístění dojít.

V některých případech lze rozhodnutí o tom, který členský stát je příslušný, založená na rodinných kritériích vedoucích ke sloučení rodiny, posoudit jako rozhodnutí v nejlepším zájmu dítěte, a to i přes počáteční neochotu dítěte. Tuto neochotu je třeba vždy brát vážně a nechat ji posoudit kvalifikovanými odborníky, zejména pokud může pramenit z dřívějšího zneužívání, zanedbávání nebo nátlaku. Příkladem může být dřívější případ domácího násilí nebo výhrůžky ze strany obchodníků s lidmi, že znemožní sloučení rodiny.

Při posuzování příslušnosti je třeba zapojit vyškolené pracovníky a všechna pohovory je třeba provádět způsobem vstřícným k dětem. Je třeba prozkoumat **rodinné vazby** a shromáždit informace o přítomnosti rodinných příslušníků, sourozenců či příbuzných, o jejich vztazích a kontaktech.

V rámci tohoto procesu by měli být identifikováni a vyhledáni rodiče a další rodinní příslušníci, a to jak v zemích EU+, tak i ve třetích zemích. Jakmile se podaří vyhledat rodinu a ještě předtím, než se zorganizuje přemístění, je třeba posoudit, zda je sloučení rodiny skutečně v nejlepším zájmu dítěte.

Osobní pohovor by měl být pro odpovědného pracovníka příležitostí k získání dalších relevantních informací, které navazují na údaje shromážděné ve formuláři pro vyhledávání rodinných příslušníků. To by se mělo uskutečnit za účasti a ve spolupráci s dítětem a jeho opatrovníkem.

Pokud dítě bez doprovodu nemá v zemích EU+ žádného rodinného příslušníka, sourozence ani příbuzného ve smyslu nařízení AMMR, je třeba prozkoumat další typy rodinných vazeb v zemích EU+.

Aby bylo možné zjistit, zda by bylo v nejlepším zájmu dítěte, aby bylo relokováno do jiné země EU+, lze se dítěte zeptat na jeho cestu do Evropy. Zkoumá se také, jak dlouho pobývalo v konkrétních zemích EU+ a zda existují významné vazby na kteroukoli ze zemí EU+ založené na rodinných, sociálních či kulturních hlediscích, a to s cílem zjistit, zda lze uplatnit diskreční ustanovení, nebo zda by dítě mohlo být relokováno do jiné země EU+. V případě nezletilých osob bez doprovodu je třeba vyslechnout názor dítěte a náležitě jej zohlednit v rámci posouzení nejlepšího zájmu, a to i v případě, že dítě vyjádří nesouhlas s navrhovanou relokací.

Příklady – Uplatňování nejlepšího zájmu dítěte v kontextu nařízení AMMR

Příklad 1 – Posouzení nejlepšího zájmu v případě sloučení rodiny podle nařízení AMMR

O azyl požádalo patnáctileté dítě bez doprovodu. V rámci řízení o určení příslušnosti orgány na základě formuláře pro vyhledávání rodinných příslušníků zjistí, že teta – která splňuje podmínky příbuzného ve smyslu čl. 25 odst. 3 nařízení AMMR – oprávněně pobývá v jiném členském státě. V případě dětí bez doprovodu stanoví nařízení AMMR pořadí kritérií příslušnosti, přičemž upřednostňuje rodinné příslušníky a sourozence (čl. 25 odst. 2), dále příbuzné, a to za předpokladu, že individuální posouzení potvrdí, že daný příbuzný

je schopen se o dítě postarat (čl. 25 odst. 3). Jsou-li tyto podmínky splněny, je příslušným členským státem ten, v němž příbuzný pobývá, ledaže by bylo prokázáno, že by tato příslušnost nebyla v nejlepším zájmu dítěte.

- **Příslušný orgán** obdrží formulář pro vyhledávání rodinných příslušníků a informuje dítě způsobem odpovídajícím jeho věku o postupu a možných výsledcích.
- Dítěti je poskytnut přístup k **přístup k bezplatnému poskytování právních informací**, které zahrnují: a) pokyny a vysvětlení týkající se kritérií a postupů pro určení příslušného členského státu, jakož i informace o právech a povinnostech ve všech fázích řízení, a b) pokyny a pomoc při poskytování informací, které mohou přispět k určení příslušného členského státu.
- Posouzení nejlepšího zájmu se zahajuje za účelem určení, zda je vyhledávání rodinných příslušníků a případné přemístění za účelem sloučení s tetou v nejlepším zájmu dítěte.
- **Orgány** posuzují existenci rodinné vazby a ověřují, zda se teta skutečně oprávněně nachází na území jiného členského státu.
- **Orgány** posuzují kvalitu a stabilitu vazby a také ochotu a schopnost tety poskytovat péči a podporu.
- S podporou **opatrovníka** se aktivně zjišťují názory **dítěte** a těmto názorům se přikládá náležitá váha v závislosti na věku a vyspělosti dítěte.
- Záruky se uplatňují s ohledem na individuální situaci dítěte a konkrétní situaci tety jako pečující osoby, aby bylo v členském státě, který je považován za příslušný, zajištěno bezpečí dítěte, jeho blaho, přístup ke vzdělání, zdravotní péči a jeho krátkodobý, střednědobý i dlouhodobý vývoj.
- **Opatrovník** se účastní celého procesu a dbá na to, aby dítě rozumělo každému kroku a mělo emocionální oporu.
- Dokud nebude rozhodnutí vydáno, je dítěti i nadále poskytována podpora opatrovníkem nebo osobou vhodnou k tomu, aby dočasně jednala jako zástupce, jakož i dalšími odborníky v oblasti ochrany dětí, čímž je zajištěno, že bude i nadále moci uplatňovat svá práva v dožadující zemi EU+ a že nejlepší zájem dítěte zůstane prvořadým hlediskem.
- Na základě tohoto posouzení orgány dospějí k závěru, že sloučení s tetou zajišťuje stabilní péči a přispívá k dlouhodobému blahu dítěte.
- Rozhodnutí o přemístění se přijímá v souladu s ustanoveními nařízení AMMR o zachování celistvosti rodiny.

Uplatňování nejlepšího zájmu dítěte: zajištění, aby se při rozhodování o sloučení rodiny kladl důraz především na bezpečnost, stabilitu, citové vazby a dlouhodobý vývoj dítěte, a nikoli pouze na formální rodinné vazby či procesní hlediska.

Příklad 2 – Zamítnutí sloučení rodiny na základě posouzení nejlepšího zájmu podle nařízení AMMR

O azyl požádalo šestnáctileté dítě bez doprovodu. Při vyplňování formuláře pro vyhledávání rodinných příslušníků dítě vyjádřilo svou ochotu sloučit se s otcem, který pobývá v jiném

členském státě. Ačkoli čl. 25 odst. 2 nařízení AMMR stanoví domněnku, že sloučení s rodičem je v nejlepším zájmu dítěte, musí orgány v rámci posouzení nejlepšího zájmu posoudit, zda v konkrétním případě existují náznaky, že by toto přemístění vystavilo dítě nebezpečí.

- **Příslušný orgán** zaregistruje žádost o sloučení rodiny a zahájí posouzení nejlepšího zájmu dítěte.
- Názory **dítěte** jsou získány za podpory opatrovníka; dítě popisuje své dřívější prožitky strachu, které pramení z dřívějšího zanedbávání a vystavení násilí. Má však naději, že se jeho otec změnil.
- Orgány posuzují kvalitu vztahu mezi rodičem a dítětem, včetně dřívějších způsobů péče a citových vazeb.
- Z informací **orgánů pro ochranu dětí** vyplývá, že otec má omezenou schopnost zajistit péči o dítě; navíc má v přijímajícím členském státě záznam v trestním rejstříku a jeho styk s dítětem byl sporadický.
- Na základě individuální situace otce a dostupných informací od příslušných orgánů se při posuzování zvažuje, zda členský stát, který je považován za příslušný, může zajistit:
 - bezpečné a stabilní ubytování pro dítě,
 - účinnou péči o dospělé osoby a dohled nad nimi,
 - přístup ke vzdělání a zdravotní péči,
 - ochranu před násilím nebo zanedbáváním a
 - emocionální stabilitu a kontinuitu péče.
- Je zjištěno, že navrhované sloučení by dítě vystavilo riziku újmy a nestability a narušilo by jeho současné podpůrné prostředí v rámci procesu přijímání. Tento závěr vychází z individuálních a podložených skutečností, které se týkají konkrétního dítěte a navrhovaného způsobu sloučení.
- **Opatrovník** se podílí na celém procesu a pomáhá dítěti porozumět posouzení a jeho výsledku.
- Dokud nebude rozhodnutí vydáno, je dítěti i nadále poskytována podpora opatrovníkem nebo osobou vhodnou k tomu, aby dočasně jednala jako zástupce, jakož i dalšími odborníky v oblasti ochrany dětí, čímž je zajištěno, že bude i nadále moci uplatňovat svá práva v dožadující zemi EU+ a že nejlepší zájem dítěte zůstane prvořadým hlediskem.
- Žádost o sloučení rodiny se zamítne; rozhodnutí je písemně řádně odůvodněno a výslovně uvádí posouzení nejlepšího zájmu. Doporučuje se obnovení kontaktu mezi dítětem a otcem a opatrovník je vyzván, aby zajistil odpovídající následná opatření.

Uplatňování nejlepšího zájmu dítěte: určení, že nejlepší zájem dítěte spočívá v ochraně před újmou, ve stabilní a přiměřené péči, v emocionální pohodě, v kontinuitě podpory a v přístupu k nezbytným službám. Tato hlediska převažují nad formální existencí rodinné vazby podle nařízení AMMR.

6. Nejlepší zájem dítěte během procesu přijímání

Uspokojování potřeb dětí má zásadní význam pro jejich psychosociální pohodu, zejména v situacích, kdy jsou zasaženy nucenou migrací.

Je proto důležité umístit děti do ubytovacího zařízení, které odpovídá jejich potřebám a podporuje jejich komplexní vývoj. Orgány by měly pečlivě plánovat umísťování a zohlednit přitom několik faktorů, zejména celistvost rodiny a plný přístup ke zdravotní péči a vzdělání, v souladu s nejlepším zájmem dítěte.

Kromě toho je nesmírně důležitá péče a podpora pro děti bez doprovodu poskytovaná v rámci komunity, protože děti přicházející do Evropy často čelí celé řadě nepříznivých výzev a okolností ⁽¹⁷⁰⁾.

V zájmu zajištění stability by změna místa pobytu jakéhokoli dítěte měla být spíše výjimkou než pravidlem, ledaže by se jednalo o nejlepší zájem dítěte. Stabilní místo pobytu a každodenní pravidelné činnosti pomáhají dítěti, zejména dítěti bez doprovodu, vybudovat si důvěru k pečujícím osobám, opatrovníkům, právním zástupcům a vedoucím pracovníkům pro daný případ, čímž se vytváří prostředí, ve kterém se cítí bezpečně a může se případně svěřit s citlivými či traumatickými zážitky během azylového pohovoru. Známé návyky navíc pomáhají dětem znovu získat pocit normálu, předvídatelnosti a kontroly nad svým životem – což jsou klíčové prvky pro emoční jistotu a psychickou odolnost.

6.1. Koncept nejlepšího zájmu dítěte ve směrnici RCD (z roku 2024)

Směrnice RCD (z roku 2024) stanoví normy pro přijímání žadatelů o mezinárodní ochranu s cílem harmonizovat podmínky přijetí v rámci zemí EU+ a zajistit, aby všechny země EU+ poskytovaly osobám žádajícím o mezinárodní ochranu přiměřené životní podmínky. Směrnice ponechává členským státům volnost při určování způsobu provádění těchto norem, zároveň však posiluje záruky pro žadatele se specifickými potřebami při přijetí, včetně dětí. Výslovně vyžaduje, aby při zajišťování přiměřené životní úrovně v souladu s právem Unie, včetně Listiny EU, a mezinárodními závazky byly zohledněny jak zvláštní potřeby při přijetí, tak i nejlepší zájem dítěte ⁽¹⁷¹⁾.

⁽¹⁷⁰⁾ Viz kapitola „Unaccompanied children“ (Děti bez doprovodu) v publikaci agentury EUAA *Guidance on Mental Health and Well-being of Applicants for International Protection: Part II* (Pokyny k duševnímu zdraví a psychické pohodě žadatelů o mezinárodní ochranu: část II), 2024, viz poznámka pod čarou 84, <https://www.euaa.europa.eu/publications/mental-health-well-being-applicants-part-ii-first-line-officers>.

⁽¹⁷¹⁾ 62. bod odůvodnění směrnice RCD (z roku 2024).

Pokud jde o žadatele se zvláštními potřebami při přijetí, musí členské státy zajistit, aby po včasné identifikaci a posouzení byly individuální potřeby při přijetí po celou dobu trvání řízení průběžně řešeny specializovaným personálem ⁽¹⁷²⁾.

Směrnice RCD (z roku 2024) znovu zdůrazňuje, že při provádění jejích ustanovení musí být pro členské státy prvořadým hlediskem nejlepší zájem dítěte ⁽¹⁷³⁾, a připomíná povinnost zajistit životní úroveň, jež je přiměřená tělesnému, duševnímu, duchovnímu, morálnímu a sociálnímu rozvoji dítěte ⁽¹⁷⁴⁾. To znamená, že rozhodnutí, která se týkají dítěte – jako je místo pobytu a životní podmínky, bezpečnost, zdravotní péče, vzdělávání a rodinný život – je třeba posuzovat z hlediska jeho nejlepšího zájmu, přičemž je třeba brát v úvahu jak bezprostřední potřeby ochrany, tak i dlouhodobý rozvoj. Směrnice rovněž posiluje ochranu dětí při přijetí tím, že vyžaduje, aby osoby pracující s dětmi prošly kontrolou bezúhonnosti a absolvovaly úvodní i průběžnou odbornou přípravu o právech dětí, jejich potřebách a normách ochrany, jakož i o dodržování pravidel důvěrnosti ⁽¹⁷⁵⁾.

Při posuzování nejlepšího zájmu dítěte směrnice zdůrazňuje čtyři klíčové faktory ⁽¹⁷⁶⁾:

- **celistvost rodiny a možnost opětovného sloučení rodiny**, jakož i povinnost zachovat celistvost rodiny ⁽¹⁷⁷⁾,
- **blaho a sociální rozvoj**, včetně původního prostředí dítěte a potřeby stability a kontinuity péče,
- **bezpečnost a ochrana**, zejména v případech, kdy hrozí riziko násilí, zneužívání nebo vykořisťování (včetně obchodování s lidmi),
- **názory dítěte**, úměrně jeho věku a vyspělosti.

6.2. Uplatňování nejlepšího zájmu dítěte při přijímání

Směrnice RCD (z roku 2024) ukládá členským státům povinnost zajistit, aby děti měly k dispozici bezpečné a vhodné ubytovací zařízení a nezbytné podpůrné služby ⁽¹⁷⁸⁾. V praxi to zahrnuje nejen vhodné bydlení, ale také účinný přístup ke zdravotní péči, vzdělání a informacím poskytovaným způsobem, který je přiměřený věku, jakož i k volnočasovým aktivitám. Směrnice zastává proaktivní přístup: přijímací systémy by neměly děti pouze „ubytovávat“, ale měly by aktivně podporovat jejich blaho a rozvoj. Podmínky přijetí musí být přizpůsobeny situaci a potřebám dítěte, přičemž je třeba věnovat zvláštní pozornost bezpečnosti (včetně ochrany před sexuální a genderově podmíněným násilím) a fyzické i emocionální péči, a zároveň musí umožňovat učení, hru, sociální zapojení a rozvoj ⁽¹⁷⁹⁾.

⁽¹⁷²⁾ Článek 25 směrnice RCD (z roku 2024).

⁽¹⁷³⁾ 38. bod odůvodnění směrnice RCD (z roku 2024).

⁽¹⁷⁴⁾ Čl. 26 odst. 1 směrnice RCD (z roku 2024).

⁽¹⁷⁵⁾ Čl. 26 odst. 6 směrnice RCD (z roku 2024).

⁽¹⁷⁶⁾ Čl. 26 odst. 2 směrnice RCD (z roku 2024).

⁽¹⁷⁷⁾ 38. bod odůvodnění směrnice RCD (z roku 2024).

⁽¹⁷⁸⁾ 41. bod odůvodnění směrnice RCD (z roku 2024).

⁽¹⁷⁹⁾ 39. bod odůvodnění směrnice RCD (z roku 2024).

Dalším důležitým aspektem, který je třeba zohlednit při uplatňování nejlepšího zájmu dítěte, je **stabilita v oblasti umístění a ubytování**. Dítě si možná vytvořilo sociální vazby nebo nastoupilo do školy, zahájilo odbornou přípravu či začalo pracovat, což vše pozitivně přispívá k jeho další integraci a k využívání vzdělávacích a pracovních příležitostí.

Náhlá změna ubytovacího zařízení, s níž je často spojena relokace, s sebou nese riziko, že dítě bude nuceno začít znovu od začátku, a může proces integrace zpomalit nebo zkomplikovat.

Proto se doporučuje zajistit flexibilitu v rámci ubytovacích zařízení, například tím, že v daném zařízení bude k dispozici určitý počet pokojů pro mladé žadatele, kteří právě dosáhli plnoletosti ⁽¹⁸⁰⁾. Konečné rozhodnutí o umístění by mělo být pokud možno projednáno s žadatelem a jeho opatrovníkem ještě před případným přemístěním, a to s ohledem na osobní situaci žadatele.

Pokud členský stát poskytuje rodinám bydlení, musí přijmout vhodná opatření – přičemž se v co největší míře snaží získat souhlas žadatele – s cílem zachovat celistvost rodiny pro rodinné příslušníky, kteří se nacházejí na jeho území ⁽¹⁸¹⁾.

I v případech, kdy vnitrostátní systémy počítají s možností omezení či zrušení materiálních podmínek přijetí za určitých okolností, musí členské státy vždy zajistit životní úroveň, která zohledňuje žadatele se zvláštními potřebami při přijetí a nejlepší zájem dítěte ⁽¹⁸²⁾.

Základní prvky 9 a 10 Společného prováděcího plánu Evropské komise pro Pakt o migraci a azylu ⁽¹⁸³⁾ zdůrazňují význam intenzivnějšího monitorování základních práv s cílem zajistit účinné postupy při současné ochraně lidské důstojnosti a zajištění skutečného a účinného práva na azyl, a to i pro nejzranitelnější skupiny, jako jsou děti, ale také úsilí členských států o integraci a začleňování této skupiny obyvatelstva.

Směrnice RCD (z roku 2024) rovněž odkazuje na sdělení Komise o ochraně migrujících dětí, ⁽¹⁸⁴⁾ v němž se znovu zdůrazňuje, že děti jsou vystaveny většímu riziku, pokud cestují bez doprovodu nebo sdílejí přeplněná ubytovací zařízení s dospělými osobami, s nimiž nejsou v příbuzenském vztahu. Sdělení zdůrazňuje nutnost zavést jasné postupy pro prevenci a řešení případů pohřešovaných dětí, včetně neprodleného oznámení policii. Ochrana migrujících dětí je základní povinností, která vychází z hodnot EU a právních předpisů EU, včetně Listiny EU a mezinárodních norem v oblasti práv dítěte.

⁽¹⁸⁰⁾ Viz agentura EUAA *Mapping Report on Transitioning into Adulthood: Improving the transition experience for applicants for international protection* (Zpráva mapující dosahování plnoletosti: zlepšení podmínek dosahování plnoletosti pro žadatele o mezinárodní ochranu), únor 2026, <https://www.euaa.europa.eu/publications/mapping-report-transitioning-adulthood>.

⁽¹⁸¹⁾ Článek 14 směrnice RCD (z roku 2024).

⁽¹⁸²⁾ Mezi tyto okolnosti mohou patřit situace, kdy žadatel nespolupracuje s příslušnými orgány, nedodržuje stanovené procesní požadavky, závažně nebo opakovaně porušil pravidla ubytovacího střediska nebo se v ubytovacím středisku choval násilně či výhružně. (bod 62. bod odůvodnění směrnice RCD (z roku 2024)).

⁽¹⁸³⁾ Sdělení Komise Evropskému parlamentu, Radě, Evropskému hospodářskému a sociálnímu výboru a Výboru regionů – Společný prováděcí plán pro Pakt o migraci a azylu, COM/2024/251 final, <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=COM:2024:251:FIN>.

⁽¹⁸⁴⁾ Evropská komise, „*Ochrana migrujících dětí*“, viz poznámka pod čarou 5.

A konečně, při umísťování dětí do ubytovacích zařízení by orgány měly zohlednit faktory, jako je celistvost rodiny, jazykové a komunikační potřeby, dostupnost škol, věk a vyspělost, zdravotní postižení či omezení a zdravotní požadavky (např. blízkost zdravotnického zařízení pro léčbu chronického onemocnění). Cílem je podpořit přizpůsobení, bezpečnost a kontinuitu péče.

6.2.1. Bydlení, zdravotní péče a školství

Způsob ubytování pro děti by měl vycházet z principů **nejlepšího zájmu dítěte** a rodinné jednotky ⁽¹⁸⁵⁾. Je-li to v nejlepším zájmu dítěte a dítě s tím souhlasí, mělo by být ubytováno společně se svými rodiči, dospělou osobou, která za něj nese odpovědnost, nebo se svými svobodnými nezletilými sourozenci ⁽¹⁸⁶⁾.

Zařízení by měla být přizpůsobena potřebám dětí a podporovat péči jak po fyzické, tak po emocionální stránce. Děti by měly mít přístup k **aktivitám ve venkovních prostorách** a k volnočasovým aktivitám, hrám a rekreačním aktivitám **odpovídajícím jejich věku** ⁽¹⁸⁷⁾. V případech, kdy jsou děti ubytovány ve smíšených zařízeních společně s dospělými osobami, jsou zapotřebí dodatečné záruky, včetně bezpečných prostor a vhodného hygienického zařízení k ochraně dětí a matek ⁽¹⁸⁸⁾.

Dětem musí být poskytován stejný druh zdravotní péče, jaký je poskytován dětem, které jsou státními příslušníky dané země ⁽¹⁸⁹⁾. V případě dětí, které se staly obětí zneužívání, zanedbávání, vykořisťování, mučení nebo ozbrojeného konfliktu, musí členské státy zajistit včasný přístup k rehabilitačním službám, odpovídající péči v oblasti duševního zdraví a kvalifikovanému poradenství. To vyžaduje dostupnost odpovídajících specializovaných odborníků, aby byla podpora účinná a přizpůsobená konkrétním potřebám ⁽¹⁹⁰⁾.

Zdraví a pohoda dětí zahrnuje mnoho aspektů a je třeba je chápat komplexně, včetně emocionální pohody, sociální participace a pocitu sounáležitosti, jakož i rozvoje dovedností a funkčních schopností. To podtrhuje význam, který mají vzdělávání, interakce s vrstevníky a prostory vstřícné k dětem ⁽¹⁹¹⁾.

Směrnice RCD (z roku 2024) rovněž zdůrazňuje **právo dítěte na vzdělání**. Vzdělávání dětí v rámci přijímacího systému by mělo být:

- poskytované za stejných podmínek, jaké platí pro státní příslušníky daného členského státu,
- rovnocenné vzdělávání státních příslušníků daného členského státu,

⁽¹⁸⁵⁾ 35. bod odůvodnění směrnice RCD (z roku 2024).

⁽¹⁸⁶⁾ Čl. 7 odst. 3, článek 14 a čl. 26 odst. 5 směrnice RCD (z roku 2024).

⁽¹⁸⁷⁾ Čl. 26 odst. 3 směrnice RCD (z roku 2024).

⁽¹⁸⁸⁾ 41. bod odůvodnění a čl. 20 odst. 5 směrnice RCD (z roku 2024).

⁽¹⁸⁹⁾ Čl. 22 odst. 2 směrnice RCD (z roku 2024).

⁽¹⁹⁰⁾ Čl. 26 odst. 4 směrnice RCD (z roku 2024).

⁽¹⁹¹⁾ Viz kapitola „Unaccompanied children“ (Děti bez doprovodu) v publikaci agentury EUAA [Guidance on Mental Health and Well-being of Applicants for International Protection: Part II](#) (Pokyny k duševnímu zdraví a psychické pohodě žadatelů o mezinárodní ochranu: část II), 2024, viz poznámka pod čarou [84](#).

- stejné kvality jako vzdělávání poskytované státním příslušníkům daného členského státu,
- nepřetržitě (až do případného výkonu rozhodnutí o vyhoštění) ⁽¹⁹²⁾.

Přístup dětí ke vzdělání musí být v souladu s níže uvedenými ustanoveními.

- Musí být poskytnut co nejdříve, nejpozději však do dvou měsíců ode dne podání žádosti o mezinárodní ochranu.
- Musí být poskytnut v rámci všeobecného vzdělávacího systému. Jako dočasné opatření a na dobu nejvýše jednoho měsíce mohou členské státy poskytovat vzdělávání mimo všeobecný vzdělávací systém, pokud není přístup do všeobecného vzdělávacího systému okamžitě možný z důvodu specifické situace v daném členském státě nebo specifické situace dítěte ⁽¹⁹³⁾.
- Nabízet přípravné kurzy včetně jazykových kurzů, pokud jsou nezbytné pro usnadnění přístupu dětí k všeobecnému vzdělávacímu systému a jejich zapojení do tohoto systému ⁽¹⁹⁴⁾.
- Zahrnout přístup ke školním materiálům ⁽¹⁹⁵⁾.

6.3. Další záruky pro děti bez doprovodu při přijímání

Nejlepší zájem dítěte na území EU je zaručen příslušnými orgány s podporou opatrovníka, který dítě zastupuje a poskytuje mu podporu a – v případě potřeby – může také jednat jeho jménem ⁽¹⁹⁶⁾.

V souladu s dalšími nástroji paktu ⁽¹⁹⁷⁾ stanoví směrnice RCD (z roku 2024), že pokud dítě bez doprovodu podá žádost o mezinárodní ochranu, jsou členské státy povinny určit osobu vhodnou k tomu, aby dočasně jednala jako zástupce nezletilé osoby ⁽¹⁹⁸⁾, a to až do jmenování opatrovníka. Touto osobou může být zaměstnanec ubytovacího střediska, zařízení péče o děti, sociálních služeb nebo jiné příslušné organizace pověřené plněním úkolů zástupce ⁽¹⁹⁹⁾, pokud splňuje níže uvedené požadavky.

Dítě musí být rovněž informováno o tom, že byla taková osoba jmenována, a osoba vhodná k tomu, aby dočasně jednala jako zástupce, musí být seznámena s relevantními skutečnostmi týkajícími se dítěte ⁽²⁰⁰⁾.

⁽¹⁹²⁾ 48. bod odůvodnění a čl. 16 odst. 1 směrnice RCD (z roku 2024).

⁽¹⁹³⁾ Čl. 16 odst. 2 a 3 směrnice RCD (z roku 2024);

⁽¹⁹⁴⁾ Čl. 16 odst. 2 směrnice RCD (z roku 2024).

⁽¹⁹⁵⁾ Čl. 26 odst. 3 směrnice RCD (z roku 2024).

⁽¹⁹⁶⁾ 43. bod odůvodnění směrnice RCD (z roku 2024).

⁽¹⁹⁷⁾ Čl. 23 odst. 2 nařízení APR.

⁽¹⁹⁸⁾ Čl. 27 odst. 1 směrnice RCD (z roku 2024).

⁽¹⁹⁹⁾ 45. bod odůvodnění směrnice RCD (z roku 2024).

⁽²⁰⁰⁾ Čl. 27 odst. 2 směrnice RCD (z roku 2024).

Opatrovník musí být jmenován do patnácti pracovních dnů, přičemž ve výjimečných případech je možné prodloužení lhůty o deset dnů ⁽²⁰¹⁾. Osobou vhodnou k tomu, aby dočasně jednala jako zástupce, a opatrovníkem může být tatáž osoba ⁽²⁰²⁾.

Osoba vhodná k tomu, aby dočasně jednala jako zástupce, musí splňovat stejná kritéria a podmínky, jaké stanovila směrnice RCD (z roku 2024) pro stálého opatrovníka, a to konkrétně:

- musí být fyzickou osobou, a to bez ohledu na to, že mohla být formálně jmenována nějaká organizace ⁽²⁰³⁾,
- nesmí mít záznam o spáchání přestupku nebo trestného činu souvisejícího s dětmi, který vzbuzuje vážné pochybnosti o její schopnosti převzít odpovědnost za nezletilé osoby ⁽²⁰⁴⁾,
- musí mít potřebné dovednosti a odborné znalosti – včetně těch, které se týkají péče o nezletilé osoby a řešení jejich specifických potřeb – k tomu, aby mohli zastupovat dítě bez doprovodu, pomáhat mu a jednat jeho jménem, a to s cílem chránit jeho nejlepší zájem a celkové blaho ⁽²⁰⁵⁾,
- musí absolvovat vhodnou úvodní a průběžnou odbornou přípravu o právech a potřebách nezletilých osob včetně těch, které se týkají všech použitelných norem na ochranu dětí ⁽²⁰⁶⁾,
- musí být schopna účinně plnit své úkoly ⁽²⁰⁷⁾, což vyžaduje, aby jí byl přidělen přiměřený a omezený počet dětí bez doprovodu (za běžných okolností až 30 ⁽²⁰⁸⁾, s možností navýšení na 50 v případě nepřiměřeného počtu žádostí podaných dětmi bez doprovodu ⁽²⁰⁹⁾,
- musí dodržovat pravidla o zachování důvěrnosti ⁽²¹⁰⁾,
- nesmí být ve střetu zájmů se zájmem přiděleného dítěte ⁽²¹¹⁾.

Opatrovník (nebo osoba vhodná k tomu, aby dočasně jednala jako zástupce) tím, že dítě podporuje, zastupuje ho a jedná v jeho zájmu v souladu s vnitrostátními právními předpisy, zajišťuje, aby dítě mohlo využívat práva, která mu náleží, čímž se následně zajišťuje nejlepší zájem dítěte ⁽²¹²⁾.

⁽²⁰¹⁾ Čl. 27 odst. 1 směrnice RCD (z roku 2024).

⁽²⁰²⁾ 25. bod odůvodnění nařízení o prověřování.

⁽²⁰³⁾ Čl. 27 odst. 3 a čl. 27 odst. 7 směrnice RCD (z roku 2024).

⁽²⁰⁴⁾ Čl. 26 odst. 6 směrnice RCD (z roku 2024).

⁽²⁰⁵⁾ Čl. 2 odst. 13 směrnice RCD (z roku 2024).

⁽²⁰⁶⁾ Čl. 26 odst. 6 směrnice RCD (z roku 2024).

⁽²⁰⁷⁾ Viz také Rada Evropy, *Doporučení CM/Rec(2019)11 Výboru ministrů členským státům o účinném opatrovnictví pro děti bez doprovodu a odloučené děti v souvislosti s migrací*, 2019, <https://rm.coe.int/0900001680993db7>, v němž se zdůrazňuje, že opatrovníkům by měl být přidělen zvládnutelný počet případů, aby bylo možné účinně zajistit nejlepší zájem dítěte.

⁽²⁰⁸⁾ Čl. 27 odst. 7 směrnice RCD (z roku 2024).

⁽²⁰⁹⁾ Čl. 27 odst. 1 směrnice RCD (z roku 2024).

⁽²¹⁰⁾ Čl. 26 odst. 6 směrnice RCD (z roku 2024).

⁽²¹¹⁾ Čl. 27 odst. 2 a čl. 27 odst. 6 směrnice RCD (z roku 2024).

⁽²¹²⁾ 43. bod odůvodnění směrnice RCD (z roku 2024).

Opatrovník (nebo osoba vhodná k tomu, aby dočasně jednala jako zástupce) je rovněž povinen ⁽²¹³⁾:

- být přítomen při poskytování informací dítěti (nejpozději do tří dnů od podání žádosti) o podmínkách přijetí, organizacích/skupinách poskytujících právní pomoc a zastoupení, organizacích, které by mohly dítěti pomoci nebo ho informovat o dostupných podmínkách přijetí, včetně zdravotní péče ⁽²¹⁴⁾, aby bylo možné poskytnuté informace nezletilé osobě bez doprovodu vysvětlit ⁽²¹⁵⁾,
- spolupracovat s příslušnými orgány s cílem zajistit nezletilé osobě bez doprovodu okamžitý přístup k vhodným materiálním podmínkám přijetí a ke zdravotní péči ⁽²¹⁶⁾,
- přispět k identifikaci zvláštních potřeb dítěte při přijetí v rámci individuálního posouzení zvláštních potřeb prováděného členským státem ⁽²¹⁷⁾.

Kromě toho se ve směrnici RCD (z roku 2024) uvádí, že při umísťování dítěte bez doprovodu je třeba zohlednit jeho nejlepší zájem ⁽²¹⁸⁾. Nezletilá osoba bez doprovodu může být umístěna ke zletilým příbuzným, do pěstounské rodiny, do ubytovacích středisek specializovaných na péči o děti nebo do jiných ubytovacích zařízení přizpůsobených potřebám dítěte. Mohou nastat výjimečné situace, kdy jsou děti bez doprovodu starší šestnácti let umístěny do ubytovacích středisek pro dospělé osoby ⁽²¹⁹⁾. Vzhledem k vysokým rizikům spojeným s umístěním dětí do zařízení pro dospělé osoby musí orgány v případě takového rozhodnutí před provedením umístění provést důkladné posouzení, v jehož rámci dospějí k závěru, že toto umístění skutečně nebude mít negativní dopad na blaho dítěte a že bude v jeho nejlepším zájmu.

Změny místa pobytu by měly být omezeny na minimum ⁽²²⁰⁾ v souladu se zásadami stability a kontinuity péče ⁽²²¹⁾. Opatrovník by měl být zapojen do všech rozhodnutí o umístění a přemístění, včetně zajištění toho, aby sourozenci zůstali pohromadě, pokud je to v nejlepším zájmu dítěte. Opatrovníci podléhají dohledu a pravidelným kontrolám ⁽²²²⁾ a děti mají právo podat stížnost v případě, že opatrovník neplní své úkoly řádně ⁽²²³⁾. Změny opatrovníků by měly být omezené, ale musí k nim dojít v případě nutnosti, zejména pokud nejsou úkoly plněny řádně ⁽²²⁴⁾.

⁽²¹³⁾ Další informace naleznete v připravovaném aktualizovaném znění *Guardianship Handbook* (Příručky k opatrovnictví) agentury FRA (aktuální znění je k dispozici na adrese <https://fra.europa.eu/en/publication/2018/guardianship-systems-children-deprived-parental-care-european-union-summary>).

⁽²¹⁴⁾ Čl. 5 odst. 2 směrnice RCD (z roku 2024).

⁽²¹⁵⁾ 43. bod odůvodnění směrnice RCD (z roku 2024).

⁽²¹⁶⁾ 43. bod odůvodnění směrnice RCD (z roku 2024).

⁽²¹⁷⁾ Čl. 25 odst. 1 směrnice RCD (z roku 2024).

⁽²¹⁸⁾ 35. bod odůvodnění směrnice RCD (z roku 2024).

⁽²¹⁹⁾ Čl. 27 odst. 9 směrnice RCD (z roku 2024).

⁽²²⁰⁾ Čl. 27 odst. 9 směrnice RCD (z roku 2024).

⁽²²¹⁾ Čl. 26 odst. 2 směrnice RCD (z roku 2024).

⁽²²²⁾ Čl. 27 odst. 8 směrnice RCD (z roku 2024).

⁽²²³⁾ Čl. 27 odst. 8 směrnice RCD (z roku 2024).

⁽²²⁴⁾ Čl. 27 odst. 6 směrnice RCD (z roku 2024).

Příklady – Uplatňování nejlepšího zájmu dítěte při přijímání**Příklad 1 – alternativní formy výuky do doby, než bude umožněn přístup k běžné školní docházce**

Třináctileté dítě žijící v přijímacím zařízení nemůže být okamžitě zařazeno do všeobecného vzdělávacího systému kvůli značným mezerám ve školní docházce a omezeným znalostem jazyka hostitelské země.

- Přijímající a vzdělávací orgány posuzují dosavadní vzdělání dítěte a jeho vzdělávací potřeby.
- Je zavedena dočasná alternativní forma výuky, včetně přípravných kurzů a jazykové podpory, a to na dobu nejvýše jednoho měsíce.
- V případě potřeby jsou nabízeny zrychlené výukové programy nebo překlenovací kurzy, jejichž cílem je vyřešit mezery ve vzdělání dítěte, přičemž jejich doba trvání může přesáhnout původně stanovenou dobu jednoho měsíce. V každém případě je zajištěno zařazení do všeobecného vzdělávacího systému nejpozději do jednoho měsíce po příchodu, a to souběžně s pokračujícími podpůrnými opatřeními. Dítěti jsou poskytovány výukové materiály a je podporována jeho účast na vzdělávacích aktivitách odpovídajících jeho věku.
- Pokrok se pravidelně sleduje s cílem co nejdříve zařadit dítě do všeobecného vzdělávacího systému.

Uplatňování nejlepšího zájmu dítěte: zajištění kontinuity učení, podpora kognitivního a sociálního rozvoje dítěte a prevence dlouhodobého vyloučení ze vzdělávání při současném usnadnění včasné integrace do běžné školní docházky.

Příklad 2 – Účast opatrovníka při změně ubytovacího zařízení dítěte

Šestnáctileté dítě bez doprovodu žije již několik měsíců v přijímacím zařízení. Orgány zvažují přemístění dítěte do jiného střediska z důvodu nedostatečné kapacity.

- Než je přijato jakékoli rozhodnutí, je s opatrovníkem konzultováno a je zapojen do posuzování.
- Názory dítěte se zjišťují způsobem odpovídajícím jeho věku a je jim věnována náležitá pozornost.
- Posuzuje se potenciální dopad tohoto kroku na blahobyt dítěte, jeho vzdělávání, zdravotní péči a stávající podpůrné sítě.
- Bylo zjištěno, že dítě navštěvuje školu a je mu poskytována psychosociální podpora v blízkosti současného zařízení.
- Orgány dospějí k závěru, že přemístění by narušilo stabilitu dítěte a kontinuitu péče.
- Dítě zůstává v současném umístění a zkoumají se alternativní možnosti řešení kapacity.

Uplatňování nejlepšího zájmu dítěte: upřednostňování stability, kontinuity péče a emocionálního blaha dítěte před administrativním opatřením, přičemž je třeba zajistit, aby rozhodnutí ovlivňující podmínky přijetí podporovala dlouhodobý rozvoj dítěte.

Ve svém sdělení o ochraně migrujících dětí ⁽²²⁵⁾ Evropská komise rovněž vybízí členské státy, aby:

- zajistily, že po příchodu dětí bude prováděno posouzení jejich zranitelnosti v souvislosti s pohlavím či věkem, jakož i posouzení jejich individuálních potřeb a že bude k těmto posouzením přihlíženo v rámci všech následujících postupů,
- zajistily, aby byl všem dětem poskytnut včasný přístup ke zdravotní péči (včetně preventivní péče), psychosociální podpoře, jakož i k inkluzivnímu formálnímu vzdělávání, bez ohledu na status dítěte a/nebo jeho rodičů,
- zajistily, že dětem bez doprovodu budou poskytovány možnosti alternativní péče, včetně pěstounské péče či péče poskytované v rámci rodiny,
- začlenily postupy na ochranu dětí do činnosti všech přijímacích zařízení, ve kterých jsou ubytovány děti, včetně jmenování osoby, jež bude za ochranu dětí odpovědná,
- zajistily a monitorovaly dostupnost a přístupnost většího počtu schůdných alternativních opatření ke správnému zajištění migrujících dětí,
- zajistily zavedení účinného monitorovacího systému ve vztahu k přijímání migrujících dětí.

Agentura EUAA, *Operational Standards and Indicators on Reception including Vulnerability-related Aspects* (Operativní standardy a ukazatele pro přijímání včetně aspektů souvisejících se zranitelností), březen 2026, <https://www.euaa.europa.eu/publications/operational-standards-indicators-reception-including-vulnerability-aspects>.

6.4. Zajištění a alternativní opatření k zajištění

Podle zprávy agentury EUAA o azylu 2025 ⁽²²⁶⁾ zůstává zajišťování dětí v zemích EU+ i nadále oblastí, která vyvolává vážné obavy. Právní předpisy EU jasně stanoví, že **děti nesmějí být zpravidla zajištěny** ⁽²²⁷⁾. Zajištění dětí je přípustné pouze tehdy, je-li vyhodnoceno, že je to v jejich nejlepším zájmu, a to jako **krajní opatření** za výjimečných okolností, na co nejkratší možnou dobu a pouze v případě, že nelze účinně uplatnit jiná, mírnější donucovací opatření ⁽²²⁸⁾.

⁽²²⁵⁾ Evropská komise, „*Ochrana migrujících dětí*“, viz poznámka pod čarou 5.

⁽²²⁶⁾ Agentura EUAA, *Zpráva o azylu 2025: shrnutí*, červen 2025, <https://www.euaa.europa.eu/publications/asylum-report-2025-executive-summary>.

⁽²²⁷⁾ Existuje široká mezinárodní shoda (např. Výboru pro práva dítěte, Výboru pro ochranu práv všech migrujících pracovníků a jejich rodinných příslušníků a pracovní skupiny OSN pro svévolné zajištění) ohledně skutečnosti, že děti by neměly být zajištěny pro účely související s přistěhovalectvím, bez ohledu na jejich právní/migrační status nebo status jejich rodičů, a že zajištění nikdy není v jejich nejlepším zájmu. Škodlivé účinky zajištění na děti jsou dobře zdokumentovány a jsou nesporné. Bez ohledu na délku a podmínky, v nichž jsou děti drženy, může mít zajištění hluboký a negativní dopad na jejich zdraví a vývoj.

⁽²²⁸⁾ 40. bod odůvodnění a čl. 13 odst. 2 směrnice RCD (z roku 2024).

Směrnice RCD (z roku 2024) navíc zdůrazňuje, že členské státy by při řešení situací týkajících se dětí měly zohledňovat pokyny Výboru OSN pro práva dítěte ⁽²²⁹⁾. Právní rámec zdůrazňuje, že děti by měly být vždy ubytovány v **odpovídajících zařízeních vhodných pro děti**, a to pokud možno v **komunitních zařízeních bez fyzického zajištění**. Členské státy jsou povinny zajistit, aby byly dětem, včetně dětí bez doprovodu a rodin s dětmi, k dispozici a přístupné **různé účinné a dostupné alternativní opatření k zajištění** ⁽²³⁰⁾.

V případě, že má být uplatněno zajištění, **je upřednostňovaným přístupem společné ubytování celé rodiny**, přičemž je třeba zajistit, aby byly plně dodržovány všechny záruky stanovené ve směrnici RCD (z roku 2024) jak pro dítě, tak pro rodinné příslušníky. **Pokud není možné společné ubytování** a nelze uplatnit alternativní opatření k zajištění pro celou rodinu, **je třeba zajistit pravidelný a smysluplný kontakt mezi zajištěným rodinným příslušníkem a dítětem**, a to mimo jiné prostřednictvím pravidelných návštěv mimo zajišťovací zařízení.

Jakékoli zbavení svobody týkající se dětí, ať už formou společného ubytování či jiným způsobem, musí být uplatňováno **pouze jako krajní opatření**, na **co nejkratší možnou dobu** a při přísném dodržování **nejlepšího zájmu dítěte**.

V případě, že je uplatněno zajištění, musí být děti bez doprovodu umístěny v zařízeních speciálně přizpůsobených pro děti, oddělených od dospělých osob a s kvalifikovaným personálem, který je schopen chránit práva dětí a reagovat na jejich specifické potřeby ⁽²³¹⁾. Všechny záruky platné pro zajištěné žadatele a pro děti v zajištění se vztahují ve stejné míře i na děti bez doprovodu ⁽²³²⁾.

Pokud nelze tyto záruky v zajišťovacím zařízení zajistit, neměly by být děti zajišťovány, případně by měly být **okamžitě propuštěny** a umístěny do vhodného zařízení.

Úloha posouzení nejlepšího zájmu, nezbytnosti a přiměřenosti

Jakékoli rozhodnutí týkající se zajištění dítěte musí vycházet z individuálního posouzení nejlepšího zájmu. Posouzení nejlepšího zájmu nenahrazuje právní testy nezbytnosti a přiměřenosti, ale vychází z nich a doplňuje je, čímž zajišťuje, že při posuzování zákonnosti a oprávněnosti zajištění v konkrétním případě je blaho dítěte prvořadým hlediskem.

Test nezbytnosti vyžaduje, aby orgány posoudily, zda je zajištění naprosto nezbytné a zda nelze zamýšlených cílů dosáhnout pomocí méně omezujících opatření. Orgány musí prokázat, že neexistují žádné schůdné alternativy – jako například ubytování v komunitních zařízeních bez fyzického zajištění.

⁽²²⁹⁾ Ve 40. bodě odůvodnění směrnice RCD (z roku 2024) se uvádí, že „[...] [č]lenské státy [mají] zohlednit Newyorskou deklaraci pro uprchlíky a migranty ze dne 19. září 2016, příslušné oficiální obecné pokyny orgánu OSN monitorujícího uplatňování Úmluvy OSN o právech dítěte z roku 1989 a příslušnou judikaturu“.

⁽²³⁰⁾ 40. bod odůvodnění směrnice RCD (z roku 2024).

⁽²³¹⁾ Čl. 13 odst. 3 směrnice RCD (z roku 2024).

⁽²³²⁾ Článek 12 a článek 13 směrnice RCD (z roku 2024), konkrétně: co nejkratší možná doba zajištění, zákaz umístění ve věznici, přístup k venkovnímu prostoru, zvláštní pozornost věnovaná jejich zdraví a duševnímu zdraví, právo na vzdělání, volnočasové aktivity přiměřené jejich věku, oddělení mužů a žen, možnost setkat se se zástupci UNHCR, rodinnými příslušníky, právními poradci a nevládními organizacemi při zachování soukromí, účinný přístup k právním opravným prostředkům.

Test přiměřenosti vyžaduje posouzení, zda újma způsobená zajištěním převažuje nad případným přínosem. To zahrnuje posouzení pravděpodobného dopadu zajištění na fyzické zdraví dítěte, jeho psychickou pohodu, emocionální vývoj a celkové blaho. Pokud lze stejných cílů dosáhnout méně škodlivými prostředky, nelze zajištění považovat za přiměřené a mělo by se mu zabránit.

Agentura EUAA, Pokyny k alternativním opatřením k zajištění, 2024 <https://www.euaa.europa.eu/publications/guidelines-alternatives-detention>

Příručka obsahuje pokyny týkající se vymezení a stanovení alternativních opatření k zajištění, rozhodnutí o nich, jejich provádění, přezkumu a ukončení se zvláštním ohledem na jejich použitelnost v souvislosti s **řízením na hranicích**.

Ustanovení upravující umisťování žadatelů do zeměpisných oblastí a omezení svobody pohybu jsou stanovena v článcích 8 a 9 směrnice RCD (z roku 2024). Tato ustanovení se zajištěním přímo **nesouvisí**. Spíše popisují způsob, jakým členské státy spravují své přijímací systémy. Ačkoli by v praxi mohlo docházet k určitému překrývání mezi alternativními opatřeními k zajištění a omezeními svobody pohybu podle článku 9 směrnice RCD (z roku 2024), klíčové kritérium, které je třeba vzít v úvahu, je, že **alternativní opatření k zajištění se použijí pouze tehdy, existuje-li legitimní důvod zajištění** (viz Pokyn 1).

Omezení svobody pohybu podle článku 9 směrnice RCD (z roku 2024) jsou **autonomní opatření**, a nikoli alternativní opatření k zajištění. Přestože není třeba uvádět důvod zajištění, při uplatňování omezení svobody pohybu je stále **nutné individuální rozhodnutí**.

Body k zapamatování

Než orgány přistoupí k umístění dítěte do zajišťovacího zařízení, **musí** vždy dodržet strukturovaný postup posuzování založený na dodržování práv a provést níže uvedené kroky.

- **Ověřit, zda existují zákonné důvody pro zajištění** ⁽²³³⁾, v souladu s platnými právními normami.
- **Nejprve posoudit všechna alternativní opatření k zajištění** (např. umístění v komunitních zařízeních, sloučení rodiny, pěstounská péče, určená přijímací střediska). Pokud existují vhodná alternativní řešení, **nemělo** by se přistupovat k zajištění.
- Zajistit, aby bylo zajištění využíváno pouze jako **krajní opatření**. **Posoudit, zda je zajištění skutečně nezbytné**, či zda lze využít méně omezující alternativní opatření (např. umístění v komunitním zařízení, pěstounská péče, opatrovnictví) a zda by zajištění způsobilo újmu převyšující zamýšlené přínosy. Jsou-li uplatňována

⁽²³³⁾ U dětí lze použít zajištění: a) v případě nezletilých osob s doprovodem, je-li zajištěn rodič nezletilé osoby nebo osoba, v jejíž primární péči se nezletilá osoba nachází, nebo b) v případě nezletilých osob bez doprovodu, pokud se tím chrání tato nezletilá osoba (článek 13 směrnice RCD (z roku 2024)).

alternativní opatření, měla by být rovněž nezbytná a přiměřená a měla by zohledňovat kumulativní dopad těchto opatření na dítě.

- V případě, že je uplatněno zajištění, musí být **nezbytně nutné, přiměřené** a po nejkratší možnou dobu, přičemž musí být zajištěno blaho dítěte.
- **Zjistit rizika** – jako je obchodování s lidmi, násilí, vykořisťování, zdravotní postižení, závažné problémy s duševním zdravím a sebepoškozování – budou vyžadovat zvláštní pozornost a podporu.
- **Zjistit zdravotní problémy, potíže v oblasti duševního zdraví** a úzkost související s traumatem a zajistit přístup k péči o duševní zdraví, podpoře při překonávání traumatu a lékařským službám.
- **Posoudit typ ubytování**, přeplněnost, hygienické podmínky, přístupnost a to, zda je zařízení přizpůsobeno pro děti, zda jsou děti odděleny od dospělých osob a rozděleny podle pohlaví a zda je zajištěn personál složený z vyškolených odborníků.
- **Zajistit, aby dítě mělo opatrovníka**, právního zástupce a **přístup k informacím** o svých právech.
- Pravidelně **posuzovat, zda je nadále nutné zajištění nebo zda je vhodnější zvolit alternativní opatření k zajištění**, a dokumentovat jeho dopady. Pokračovat v posuzování uplatňování **možných alternativních opatření k zajištění**. Zejména v případě, že je zjištěna zranitelnost a jiné specifické potřeby, např. riziko obchodování s lidmi, potřeby zdravotní péče nebo psychické problémy, je třeba příslušné potřeby týkající se umístění odpovídajícím způsobem **upravit** a žadatele umístit do vhodného ubytovacího zařízení.
- Zajistit, aby dítě **pochopilo své právo na odvolání proti rozhodnutí o zajištění a své právo na alternativní opatření k zajištění**.
- Zajistit **soudní dohled a přístup dítěte k bezplatné právní pomoci a zastoupení**.
- Poskytovat **nepřetržitou psychologickou a lékařskou podporu** s cílem zmírnit újmu.
- Zajistit **přístup ke vzdělání, zdravotní péči a volnočasovým aktivitám** v rámci zařízení.
- Jakmile **pominou důvody pro zajištění, je třeba dítě neprodleně propustit do bezpečného zařízení bez fyzického zajištění**. V případě **alternativních opatření k zajištění** je třeba posoudit, co je v nejlepším zájmu dítěte, a zda je nutná změna prostředí ubytovacího zařízení.
- Sledovat **blaho dítěte po zajištění / po uplatnění alternativních opatření k zajištění** s cílem zmírnit dlouhodobou újmu.
- V případě potřeby poskytovat **psychosociální podporu a služby pro opětovné začlenění** po propuštění. Pravidelně **aktualizovat [formulář pro posouzení nejlepšího zájmu](#)** podle toho, jak se mění podmínky.

Přílohy

Příloha I – Osobní azylový pohovor s dítětem

Jak vést osobní pohovor s ohledem na nejlepší zájem dítěte ⁽²³⁴⁾

Příprava na pohovor: příprava je nezbytná k zajištění toho, aby byl proces azylového pohovoru přístupný, respektující a v souladu s nejlepším zájmem dítěte. V souladu s informačními povinnostmi vyplývajícími z nařízení APR by měly být děti informovány způsobem, kterému rozumějí, o účelu osobního pohovoru, o jednotlivých krocích a o úlohách přítomných osob. Důležitou roli při informování dítěte a jeho přípravě na pohovor hrají opatrovníci a případně poskytovatelé právních informací a právní poradci / advokáti, a to mimo jiné tím, že mu vysvětlují průběh řízení, jeho práva a povinnosti a to, co může během pohovoru očekávat, a to jazykem odpovídajícím jeho věku a zohledňujícím kulturní specifika. Informace mohou být v příslušných případech sdělovány prostřednictvím informování před pohovorem, skupinových informačních schůzek nebo poskytování právních informací. Jako osvědčený postup by rozhodující orgán měl před zahájením osobního pohovoru ověřit, zda bylo dítě řádně informováno a zda porozumělo účelu pohovoru i svým právům a povinnostem. Tyto informace mohou být sděleny před pohovorem nebo na začátku samotného osobního pohovoru. Opatrovníci by měli být zapojeni do celého procesu, aby dítěti poskytovali podporu, usnadňovali jeho účinnou účast a zajišťovali ochranu jeho práv a jeho nejlepšího zájmu.

Vytvoření bezpečného a podpůrného prostředí: fyzické a emocionální prostředí pohovoru může významně ovlivnit schopnost dítěte účinně se do něj zapojit. Pohovory by se měly konat v prostředí, které nepůsobí zastrašujícím dojmem a je vstřícné k dětem ⁽²³⁵⁾, jehož cílem je zmírnit pocit úzkosti a navodit pocit bezpečí. Je třeba pravidelně poskytovat přestávky, aby byly uspokojeny emocionální a fyzické potřeby dítěte, a zajistit tak, aby délka pohovoru dítě nepřetěžovala.

Přizpůsobení komunikace: efektivní komunikace je klíčovým prvkem pohovoru zohledňujícího potřeby dítěte. Orgány musejí používat jednoduchý a srozumitelný jazyk a vyhýbat se právníckému žargonu či složité terminologii. Mladším dětem mohou pomoci snáze vyjádřit své zážitky alternativní způsoby vyjadřování, jako jsou kresby nebo vyprávění příběhů. Tlumočníci musí být proškoleni v oblasti komunikace vstřícné k dětem a kulturní citlivosti, aby mohli účinně překonávat jazykové bariéry. Pro ochranu práv dítěte je zásadní zajistit, aby dítě otázkám rozumělo a mělo pocit, že je vyslyšeno.

⁽²³⁴⁾ Podrobné informace viz UNHCR, *Technical Guidance: Child Friendly Procedures* (Technické pokyny: Postupy vstřícné k dětem), 2021 <https://www.refworld.org/policy/opguidance/unhcr/2021/en/124121>, zejména kapitola 3.

⁽²³⁵⁾ Další informace naleznete v kapitole 7 publikace organizace IOM *Working with migrant children at the borders of the European union, Iceland, Norway, Switzerland and the United Kingdom – A toolkit for front-line workers* (Práce s migrujícími dětmi na hranicích Evropské unie, Islandu, Norska, Švýcarska a Spojeného království – příručka pro pracovníky v první linii), 2023, <https://eca.iom.int/sites/g/files/tmzbd1666/files/documents/2023-11/pub2022-040-el-working-with-migrant-children.pdf>.

Řešení emocionálních a psychologických potřeb: děti mohly prožít traumatické nebo stresující události, které ovlivňují jejich schopnost konzistentně si vybavovat informace. Tazatelé by si měli být dopadu traumatu na paměť a komunikaci vědomy a měli by zaujmout podpůrný přístup, aby zabránily opětovné traumatizaci. Kontakt s psychology nebo odborníky na ochranu dětí může poskytnout další informace o potřebách a emocionálním stavu dítěte a zajistit, aby pohovor přispěl k jeho celkovému blahu.

Příloha II – Záruky a odpovědnost

Mechanismy záruk a odpovědnosti jsou nezbytné pro zajištění spravedlnosti, transparentnosti a účinnosti azylových a přijímacích systémů. Chrání práva jednotlivců, zejména zranitelných skupin, jako jsou děti, a zároveň posilují důvěru v tyto procesy. Jasně normy, nezávislý dohled a pravidelné sledování pomáhají předcházet zneužívání, zajišťují jednotnost a zachovávají integritu rozhodnutí, která ovlivňují životy lidí. Transparentní rozhodovací proces, podložený jasnou dokumentací a mechanismy kontroly, zajišťuje, že postupy jsou konzistentní a etické.

Nezávislý dohled a monitorování pomáhají zajistit dodržování právních norem, zatímco přístupy zaměřené na dítě zaručují, že je upřednostňován jeho nejlepší zájem.

Kromě toho dostupné mechanismy pro podávání zpětné vazby a nápravu dávají jednotlivcům možnost podat odvolání proti rozhodnutí a zachovat důvěru v systém.

K dodržování záruk a zásad odpovědnosti dále přispívá neutuchající úsilí o posilování kapacit odborníků.

Tabulka 1: Přehled hlavních úloh a klíčových opatření k posílení odpovědnosti

Aktér	Úloha	Klíčová opatření
Azylové orgány	Zpracovat žádost dítěte o mezinárodní ochranu. Rozhodnout o žádosti dítěte o mezinárodní ochranu.	Zajistit, aby azylové řízení bylo vstřícné k dětem. Zajistit, aby při registraci, pohovorech a rozhodování byl upřednostňován nejlepší zájem dítěte; provádět pohovory zohledňující potřeby dítěte; spolupracovat s opatrovníky, orgány pro ochranu dětí a samotným dítětem; opírat se o důkazy, které zohledňují potřeby a zranitelnost dítěte. Uplatňovat při posuzování důkazů komplexní přístup; zajistit, aby byl nejlepší zájem dítěte při všech rozhodnutích prvořadým hlediskem; poskytovat včasné písemné oznámení, která jsou odpovídající věku a přizpůsobená úrovni vyspělosti dítěte; při sdělování rozhodnutí používat formáty vstřícné k dětem; spolupracovat s příslušnými orgány s cílem zohlednit multidisciplinární pohledy. Proaktivně spolupracovat s ostatními orgány s cílem začlenit multidisciplinární poznatky.

Aktér	Úloha	Klíčová opatření
Orgány pro ochranu dětí nebo sociální služby	Posoudit potřeby dítěte a řešit je, včetně předcházení rizikům a situacím, v nichž by mohlo dojít ke zneužívání, vykořisťování nebo zanedbávání.	Poskytovat okamžitou podporu; zajistit bezpečné ubytování; řešit potřeby dětí; koordinovat integrovaný přístup k ochraně dětí ⁽²³⁶⁾ . Provádět pravidelný přezkum případů a sledovat plnění individuálních plánů případů.
Opatrovník / osoba vhodná k tomu, aby dočasně jednala jako zástupce	Podporovat a hájit zájmy dětí bez doprovodu; zajistit ochranu jejich práv.	Podporovat dítě během azylového řízení; zajistit, aby byly zohledněny jeho názory a stupeň vyspělosti. Chránit nejlepší zájem dítěte. Zúčastnit se programů odborné přípravy pro opatrovníky ⁽²³⁷⁾ .
Právní poradci / advokáti či právníci	Pomáhat dětem orientovat se v azylovém řízení.	Poskytovat právní informace, právní pomoc a zastoupení. Poskytovat dítěti a jeho opatrovníkovi průběžnou právní pomoc v průběhu odvolacích řízení a řešit případné nedostatky v oblasti ochrany dítěte či péče o dítě. Zajistit, aby byla chráněna práva dítěte, aby byl vyslyšen jeho názor a aby byl jeho případ účinně prezentován. Poskytovat bezplatnou právní pomoc. Spolupracovat s opatrovníky s cílem zajistit, aby rozhodnutí byla v souladu s nejlepším zájmem dítěte; poskytovat odborné znalosti zaměřené konkrétně na dané dítě ve všech fázích procesu.
Poskytovatel právních informací	Poskytovat dětem poradenství a podporu, aby porozuměly azylovému řízení a procesu přijímání, a to i svým právům, povinnostem a možným výsledkům, aby se mohly informovaně zapojit a činit informovaná rozhodnutí.	Poskytovat dítěti srozumitelné informace o azylovém řízení, které odpovídají jeho věku, mimo jiné o jeho právech v rámci tohoto řízení, jednotlivých fází řízení a důsledků jednotlivých rozhodnutí. Poskytovat podporu dítěti a jeho opatrovníkovi v jednotlivých fázích azylového řízení. Ujistit se, že byl v souladu s požadavky získán souhlas dítěte. Poskytovat bezplatné individuální nebo skupinové právní informace. Spolupracovat s rodiči a opatrovníky, orgány pro ochranu dětí a dalšími poskytovateli služeb.

⁽²³⁶⁾ Viz [doporučení Komise \(EU\) 2024/1238](#) týkající se rozvoje a posílení integrovaných systémů ochrany dětí v nejlepším zájmu dítěte, viz poznámka pod čarou 6.

⁽²³⁷⁾ Další informace o posílení odpovědnosti naleznete v dokumentu Evropské sítě opatrovníků, *7 Standards of Guardianship* (Sedm norem opatrovnictví), <https://www.egnetwork.eu/wp-content/uploads/2022/12/7-standards-of-guardianship-Infographic.pdf>.

Aktér	Úloha	Klíčová opatření
Poskytovatelé zdravotní péče	Řešit potřeby dětí v oblasti tělesného i duševního zdraví.	Poskytovat komplexní zdravotní péči, včetně podpory v oblasti duševního zdraví a péče o osoby s traumatem. Provádět lékařská vyšetření na podporu žádostí o azyl; zajistit přístup k očkování a specializované léčbě. Navazovat partnerství s místními poskytovateli zdravotní péče.
Orgány odpovědné za vzdělávání	Podporovat vzdělávání, vývoj a začleňování dítěte.	Zajistit přístup k inkluzivnímu vzdělávání; poskytovat jazykovou podporu, psychosociální pomoc a individuálně přizpůsobené vzdělávací plány; odstraňovat nedostatky v dosavadním vzdělání.
Přijímací orgány	Zajišťovat každodenní podporu, včetně ubytování a dalších materiálních i nemateriálních potřeb, zavést příslušné záruky.	Poskytovat pomoc v oblasti bydlení, materiální podpory a integračních programů. Koordinovat zajištění nemateriálních podmínek přijetí prostřednictvím podpůrných služeb, poskytovat specializovanou podporu dětem bez doprovodu při jejich přechodu do stabilních životních podmínek; podílet se na multidisciplinárních posouzeních.
Mezinárodní organizace a občanská společnost	Prosazovat a chránit práva dětí v rámci azylového řízení.	Poskytovat členským státům technickou podporu; sledovat dodržování mezinárodních norem a norem EU. Poskytovat právní informace, programy zaměřené na posilování kapacit a osvětové programy pro děti a jejich opatrovníky; zajistit přístup ke specializovaným zdrojům.
Státní zástupci	Zajistit bezpečnost dítěte.	V některých zemích EU+ dohlížejí na jmenování opatrovníků státní zástupci. Státní zástupci rovněž hrají významnou roli při vyšetřování trestných činů spáchaných na dětech nebo majících dopad na děti, včetně žadatelů o mezinárodní ochranu. Jejich hlavní úlohou je zajistit, aby rozhodnutí týkající se dětí byla přijímána v souladu s nejlepším zájmem dítěte.

Aktér	Úloha	Klíčová opatření
Policie	Zajistit bezpečnost dítěte s ohledem na jeho věk, pohlaví a rozmanitost přicházejících osob. Poskytovat informace o přístupu k řízení a nasměrovat osoby, které projeví zájem o podání žádosti o azyl.	Zajistit, aby byl nejlepší zájem dítěte zohledněn ve všech čtyřech kontrolách: bezpečnostní kontrole, ověření identity, zdravotní prohlídce a posouzení zranitelnosti. Předávat dítě k okamžité pomoci a zajistit, aby kontroly prováděl kvalifikovaný personál se zkušenostmi v oblasti ochrany dětí. Používat jazyk vstřícný k dětem a jakmile jsou zjištěny specifické potřeby nebo prolínající se zranitelnosti, obrátit se na příslušné orgány. Kromě toho může policie podporovat posouzení nejlepšího zájmu poskytováním informací týkajících se bezpečnosti v případech sloučení rodiny. Pokud existují bezpečnostní rizika týkající se osoby, s níž by mělo být dítě sloučeno, může policie na tuto skutečnost upozornit. Policie se obvykle zapojuje v případě, že se organizuje přemístění do příslušné země EU+ nebo do země relokační. Policie je informována o dni a čase přemístění a může dítěti usnadnit přístup na letiště, případně jej v ojedinělých případech během přemístění doprovázet, pokud je to z nějakého konkrétního důvodu nutné. Obvykle se doporučuje, aby dítě při přemístění doprovázel jeho opatrovník.

Příloha III – Přístup k posuzování věku založený na nejlepším zájmu dítěte

Hlavním cílem je posoudit, jakým způsobem je třeba provést posouzení věku tak, aby to bylo v souladu s nejlepším zájmem dítěte. Za tímto účelem by orgány měly:

- shromažďovat základní informace, jako jsou dostupné podklady, osobní výpovědi a postřehy, s cílem získat přehled o situaci dítěte, včetně jeho věku, a
- zohlednit případné výsledky posouzení zranitelnosti, pokud se v rámci fáze prověřování provádí posouzení věku.

Klíčové aspekty posuzování věku zohledňujícího potřeby dítěte

Riziko nesprávného zařazení Posoudit pravděpodobnost, že bude dítě chybně identifikováno jako dospělá osoba nebo naopak, a důsledky, které to bude mít pro přístup dítěte k právům a ochraně.

Doba provedení posouzení věku. Posouzení věku je nezbytným krokem v případech, kdy existují opodstatněné pochybnosti ohledně věku. Orgány však musí stanovit nejvhodnější dobu provedení tohoto posouzení s ohledem na to, zda je dítě fyzicky i psychicky schopno jej podstoupit. V případě velmi čerstvých traumatizujících zážitků (např. ztroskotání lodi) by měly orgány nejprve zajistit, aby byla dítěti poskytnuta veškerá nezbytná lékařská a psychologická podpora, a teprve poté přistoupit k posouzení věku. Tento přístup zajišťuje, že posouzení bude provedeno co nejdříve – v rámci třicetidenní lhůty – způsobem, který chrání nejlepší zájem dítěte a minimalizuje riziko újmy.

Doplňkové podpůrné služby. Ke zmírnění stresu či úzkosti může psychosociální podpora před posouzením věku, v jeho průběhu i po něm přispět nejen ke zlepšení duševní pohody dítěte, ale také k zajištění jeho větší ochoty spolupracovat.

Využití alternativních důkazů. Zjistit, zda jsou informace, které mají být získány v rámci posouzení věku, skutečně zásadní a zda by mohly postačovat alternativní důkazy (například dokumenty nebo věrohodná prohlášení jiných osob, jako jsou příbuzní, rodiče, přátelé nebo spolucestující).

Procesní nutnost. Při rozhodování o tom, zda je nutné provést posouzení věku, by orgány měly zvážit, zda daná situace vyžaduje okamžité objasnění věku dítěte. To zahrnuje případy, kdy ještě nebylo přijato rozhodnutí v zásadních otázkách, jako je umístění do vhodného ubytovacího zařízení pro dítě či domnělé dítě nebo nárok na sloučení rodiny, nebo kdy by prodlevy mohly negativně ovlivnit blaho dítěte či jeho právní postavení. Zohlednit i provozní proveditelnost, včetně doby provedení a možnosti, že výsledky nebudou jednoznačné.

- Pokud rizika pro dítě převáží nad procesními výhodami, lze rozhodnutí odložit a s danou osobou by se mělo zacházet jako s dítětem.
- Pokud se neprovede posouzení věku, mělo by se s danou osobou zacházet jako s dítětem a měla by mít přístup ke všem souvisejícím ochranným opatřením a přínosům v rámci azylového systému.

Přístup zaměřený na dítě. Je-li posouzení věku považováno za nezbytné, mají orgány povinnost zajistit, aby byl tento proces zorganizován a proveden způsobem, který je ohleduplný k dítěti. Dále by měly orgány na základě vyvážení rizik uvedeného v posouzení nejlepšího zájmu pro účely posouzení věku přizpůsobit svůj přístup individuální situaci daného dítěte. Rozhodnutí by měla zohledňovat zásadu minimálního zásahu a zajistit, aby zvolená metoda či zvolené metody pro posouzení věku dítěte byly přiměřené a respektovaly důstojnost dítěte (např. vyšetření, které zahrnuje nahotu, nebo prohlídka intimních částí těla by neměla být povolena).

Poskytování informací. Opatrovník, poskytovatel právních informací a hodnotitelé musí zajistit, aby byly dítěti poskytnuty informace o procesu srozumitelným způsobem a způsobem odpovídajícím jeho věku. Dítě by mělo rozumět účelu, použitým metodám a možným výsledkům posouzení, a to i v souvislosti s žádostí o azyl, a tomu, jak se proti rozhodnutí odvolat.

Dokumentace. Zajistit transparentnost rozhodovacího procesu a umožnit přezkum rozhodnutí v případě, že se objeví nové informace nebo okolnosti.

Odvolání. Orgány zajišťují, aby dítě, které podalo žádost a je mu poskytována podpora opatrovníkem, mělo přístup k právnímu zastoupení a mělo možnost podat odvolání proti výsledku posouzení v souladu s vnitrostátní praxí.

Účinnost a efektivita. Občas se stává, že dospělí žadatelé nepravdivě tvrdí, že jsou děti, aby mohli využívat ochranná opatření určená pro děti. Naopak některé děti mohou prohlašovat, že jdou dospělými osobami, například pokud se staly oběťmi obchodování s lidmi a byly uvedeny v omyl těmi, kdo je vykořisťovaly, nebo prostě proto, že mají pocit, že jako dospělé osoby by se mohly snáze dostat na trh práce (to je důležitý faktor vzhledem k tlaku ze strany rodin v domovské zemi, aby přispívaly do rodinného rozpočtu). Z toho důvodu má zásadní význam přesné a spravedlivé posuzování věku, které má zachovat integritu systému a zabránit vykořisťování, a zároveň zajistit, aby byla žadatelům, kteří jsou opravdu dětmi, poskytnuta potřebná podpora. Také to vyžaduje, aby pracovníci v první linii, včetně těch, kteří se podílejí na posuzování zranitelnosti a zdravotních prohlídkách (ve fázi prověřování), měli k dispozici potřebné prostředky /měli nezbytné odborné znalosti pro práci s dětmi a pro rozpoznávání ukazatelů zranitelnosti.

Agentura EUAA, *Praktická příručka k posuzování věku*, prosinec 2025 <https://www.euaa.europa.eu/publications/practical-guide-age-assessment-0>.

Příloha IV – Příklady individuálně přizpůsobené podpory poskytované dětem při přijímání v rámci nejlepšího zájmu dítěte

- **Individuálně přizpůsobená posouzení:** provádět důkladná individuální posouzení s cílem porozumět jedinečným potřebám, životní situaci a preferencím každého dítěte a odhalit případné další zvláštní potřeby.
- **Individuální plány podpory:** vypracovávat a realizovat individuální plány podpory na základě posouzení a zajistit, aby byly zohledněny všechny aspekty blaha dítěte.
- **Plán péče a reakce pro děti ve zranitelných situacích a s velmi specifickými potřebami:** zajistit, aby se prolínající se zranitelnosti nejen posuzovaly, ale aby se skutečně řešily, zejména v případě, že vystavují děti vysokým rizikům (např. oběti obchodování s lidmi, genderově podmíněné násilí), nebo v případě dětí s odlišnou sexuální orientací, genderovou identitou, genderovým vyjádřením a pohlavními znaky (SOGIESC).
- **Účast dětí:** zajistit, aby se děti aktivně podílely na rozhodnutích, která se jich týkají, s ohledem na jejich věk a vyspělost.
- **Bezpečné ubytování a prostory vstřícné k dětem:** zajistit bezpečné, zabezpečené a pro děti vhodné ubytování, které odpovídá jejich specifickým potřebám; je důležité mít k dispozici prostory vstřícné k dětem, které umožňují hravé a bezpečné učení a navazování sociálních kontaktů ⁽²³⁸⁾.
- **Podpora vzdělávání:** zajišťovat jazykové kurzy, které dětem pomohou začlenit se do místního vzdělávacího systému a efektivně komunikovat; podporovat zápis starších dětí do školy, a to i do kurzů odborného vzdělávání.
- **Zvláštní vzdělávací potřeby:** poskytovat specializovanou podporu dětem se zvláštními vzdělávacími potřebami.
- **Duševní zdraví a psychosociální podpora:** usnadnit dětem ⁽²³⁹⁾, které prožily traumatické zážitky nebo stres, přístup k poradenství a psychologickým službám.
- **Zdravotní péče:** zajistit, aby byla dětem s chronickými onemocněními nebo specifickými zdravotními problémy poskytnuta odpovídající a nepřetržitá lékařská péče.
- **Společenské a volnočasové aktivity:** organizovat sportovní, umělecké a jiné volnočasové aktivity s cílem podpořit sociální vývoj a duševní pohodu dítěte.

⁽²³⁸⁾ Viz „Child-friendly spaces and safe spaces for women and girls“ (Prostory vstřícné k dětem a bezpečné prostory pro ženy a dívky), kapitola 5, v publikaci agentury EUAA, *Guidance on Mental Health and Well-being of Applicants for International Protection: Part III* (Pokyny k duševnímu zdraví a psychické pohodě žadatelů o mezinárodní ochranu: část III), 2024, <https://www.euaa.europa.eu/publications/mental-health-well-being-applicants-part-iii-toolbox>.

⁽²³⁹⁾ Viz také agentura EUAA, *Guidance on Mental Health and Well-being of Applicants for International Protection: Part II* (Pokyny k duševnímu zdraví a psychické pohodě žadatelů o mezinárodní ochranu: část II), 2024, viz poznámka pod čarou [84](#).

- **Řízení případů:** pověřit vedoucí pracovníky pro dané případy, kteří se specializují na ochranu dětí, aby dohlíželi na řešení potřeb dítěte a koordinovali podpůrné služby.
- **Osvěta v oblasti práv:** informovat děti a jejich rodiny o jejich právech a dostupných podpůrných službách, a to jazykem a prostřednictvím kanálů, které odpovídají jejich věku.
- **Bezplatné poskytování právních informací, právní pomoc a právní zastoupení:** dítě by mělo mít přístup k bezplatnému poskytování právních informací a v příslušných případech k bezplatné právní pomoci.
- **Kulturní citlivost:** poskytovat podporu, která respektuje a zohledňuje kulturní a náboženské prostředí a zvyky dítěte.
- **Pravidelné sledování:** provádět pravidelný přezkum situace dítěte, aby mohla být podpora přizpůsobena jeho potřebám, které se v průběhu času mění.
- **Mechanismy poskytování zpětné vazby:** vytvořit kanály, prostřednictvím kterých budou děti moci vyjádřit své názory a poskytnout zpětnou vazbu ohledně podpory, která je jim poskytována, čímž bude zajištěno, že jejich názory budou vyslyšeny a zohledněny.
- **Specializovaná odborná příprava pro zaměstnance:** zajistit odbornou přípravu pro všechny zaměstnance zapojené do procesu přijímání, včetně sociálních pracovníků, právních poradců a poskytovatelů zdravotní péče, se zaměřením na specifické potřeby dětí a jejich ochranu.

Příloha V – Formulář pro posouzení nejlepšího zájmu

Formulář pro posouzení nejlepšího zájmu je nový nástroj agentury EUAA, jehož cílem je podporovat členské státy při plnění požadavků týkajících se dětí, které vyplývají z paktu. Po skončení pilotní fáze může být tento formulář upraven.

Úřad pro publikace
Evropské unie

